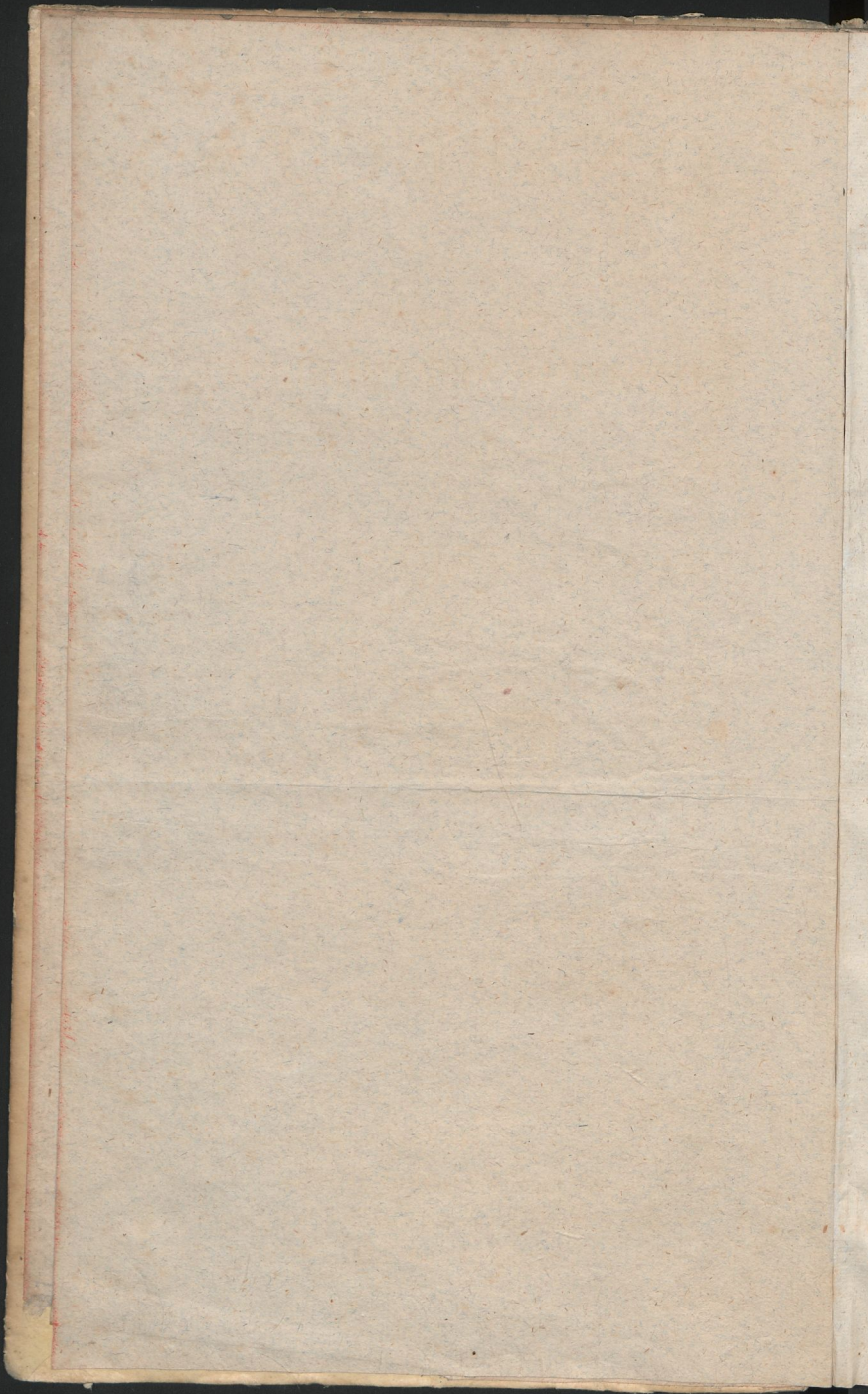

Tib. 2.

SCHEMATICVS
CONSPECTVS,

SISTENS

CELEBERRIMI

DANIELIS NETTELBLADT,

POTENT. BORVSS. REGI A CONS. INTIMIS,
ACADEMIAE FRIDERICIANAE DIRECTORIS ET ORDINARI FACVLTATIS
IVRIDICAE,

NOVAM INTRODVCTIONEM

IN

IVRISPRVDENTIAM POSITIVAM GERMANORVM COMMVNEM.

HALAE MAGDEBVRGICAE
IN OFFICINA LIBRARIA ORPHANOTROPHEI

MDCCLXXVIII.

SCHEMATICI
CONSTITUTVS
BASSILIENSIS
ROYAL INSTITUTION
INSTITUTIONIA POLITICA

KÖN. PR. FR.
UNIVERS.
ZVHALLE

INTRODVCTIO IN IVRISPRVDENTIAM POSITIVAM.

I.

PRAECOGNITA IVRISPRVDENTIAE POSITIVAE GENERALIA.

I. Iurisprudentiae positivae natura et indoles. (§. 4-26. Introd.) Notio

1. Veritatum iudicarum i. e. veritatum de hominum iuribus et obligationibus, ad quam pertinent earum
 - A. Divisiones in
 - a. positivas, quae sunt
 - α. mere positivae
 - β. mixtae
 - b. naturales.
 - B. Rationes, quae sunt
 - a. necessariae, et arbitrariae.
 - b. legales, et non legales.
 - C. Fons. (§. 8. l. c.)
 - D. Media eas cognoscendi, et earum
 - E. Cognitio ipsa
 - a. historica
 - b. philosophica.
2. Iurisprudentiae positivae, ad quam pertinet
 - A. Notio
 - a. veterum ICtorum romanorum; et secundum eorum conceptum ea est rerum dicinarum et humanarum notitia, iusti atque iniusti scientia.
 - b. nostratum, a quibus iurisprudentia sumitur
 - B. Distinctio duplex (§. 15. l. c.) inter
 - a. theoriam iurisprudentiae et praxin iudicam.
 - C. Differentia inter
 - a. iurisprudentiam et complexum legum seu corpus iuris.
 - D. Finis iurisprudentiae positivae
 - a. verus
 - b. ex mente veterum ICtorum romanorum. (§. 19. l. c.)
3. Iurisconsultorum, eorumque specierum. Hic notandum
 - A. perfecti ICri virtutes esse habitum
 - a) interpretandi, et practicum leges
 - b) eas ad facta applicandi; et Pseudo-ICTos dici, qui hoc habitu practico non pollent seu qui
 - a) illegales et rabulae sunt. (§. 22. l. c.)
 - B. Iurisconsultorum species
 - a. tales, quae non nisi in notitia ICtorum usum praestant; vel
 - b. non tales, qui sunt secundum
 - α. generales eruditorum divisiones vel
 - β. ICTis proprias divisiones vel.
 - N. empirici, vel rationales,
 - N. theoretici, vel practici.
 - N. qui docent, vel iudicant, vel patrocinantur.
 - N. sectatores, vel ecclesiastici
 - N. primi ordinis s. in mento-3, vel secundi ordinis.
 - C. Non quemlibet, qui legum cognitione instructus est, ICTum esse, sed distinguendum inter cognitionem legum *in se* rem, quam quilibet subditus habere debet, et *eruditam* ICTis propriam, quae suos gradus habet. (§. 25. l. c.)
 - N. Humanitatis, seu ICTis elegantiores, vel
 - N. Realitatis.
 - D. Quid philosophari in iure dicatur. (§. 26.)

II. Partes iurisprudentiae positivae. (§ 27-38. l. c.)

1. in genere, pro diueritate
- A. Fontium, ex quibus veritates iuridicae hauriendae. Pro fontium diueritate iurisprudentia est vel
 - a. divina, vel
 - b. humana, haecque vel
 - romana, vel
 - germanica, vel
 - gallica, vel
 - danica etc.
 - B. Obiecti. Pro eius diueritate eadem iurisprudentia positiva habet partes, quae sunt
 - a. Theoretica, haecque vel
 - a. civilis, quae est vel
 - N. secularis, et haec iterum vel
 - a. allodialis, quae est vel
 - a. priuata, vel
 - b. publica, haecque vel
 - publica in specie sic dicta, vel
 - iuris gentium prudentia,
 - B. feudalis.
 - C. ecclesiastica.
 - β. criminalis.
 - b. Practica, cuius subpartes videntur infra.
 - C. Loc. Ex hoc fundamento iurisprudentia positiva est vel
 - Germanorum, vel
 - Gallorum, vel
 - Danorum etc. iurisprudentia positiva.
2. in specie Germanorum, pro diueritate
 - A. Loc. ubi valent veritates, quas iurisprudentia positiva Germanorum continet. Ex hoc fundamento ea est vel
 - communis, vel
 - provincialis, vel
 - localis.
 - B. Fontium; et pro eorum diueritate ea est vel
 - a. divina, vel
 - b. humana, et haec vel
 - a. domestica, seu germanica, vel
 - β. peregrina, quae est vel
 - Romana, vel
 - Canonica, vel
 - Longobardica.
 - C. Obiecti, et ex hoc fundamento ea est vel
 - a. Theoretica, quae est vel
 - a. Secularis, haecque vel
 - N. allodialis, et haec iterum vel
 - a. civilis, quae est vel
 - a. publica, et haec denique vel
 - publica in specie sic dicta, vel
 - iuris gentium prudentia.
 - b. priuata.
 - β. criminalis.
 - C. feudalis.
 - γ. ecclesiastica.
 - b. Practica, quae est vel
 - a. civilis, haecque vel
 - N. publica, vel
 - C. priuata; et haec iterum vel
 - a. iudicialis, quae est vel
 - a. iudicialis in specie sic dicta, haecque vel
 - aa. theoria artis expediendi negotia iudicialia principalia
 - bb. theoria artis expediendi negotia iudicialia minus principalia; quae est vel
 - theoria artis relatoriae, vel
 - theoria artis decretoriae, vel
 - theoria artis archiva seu registrarum tractandi.
 - b. theoria processus civilis.
 - β. extraiudicialis.
 - β. criminalis.

III. Methodus docendi et discendi iurisprudentiam positivam. (§ 39-74.)

1. Methodus iurisprudentiae positivae in genere; quae est determinatus veritates iuridicas tractandi modus, consideranda est duplici modo, vel ratione
- A. coniunctionis et separationis veritatum iuridicarum diuersi generis pro fontium earum diueritate, et in hac consideratione ea est vel
 - pura, vel
 - mixta seu methodus per differentias. (§ 41. lq. l. c.)
 - B. veritates ipsas tractandi modi, et in hac consideratione methodus iurisprudentiae positivae totplex est, quoniam est methodus in genere (§ 119 lq. Praec. erud. gener.), et etiam est optima methodus iurisprudentiae positivae *methodus demonstrativa*, seu *scientifica*. Quoad eam hic autem varia adhuc notanda specialia, ratione
 - a. definitionum iuridicarum
 - legalium, et
 - doctrinalium. (§ 45. l. c.)
 - b. propositionum iuridicarum (§ 46. l. c.). Quoad eas sunt notandae
 - a. regulae iuris, seu brocardicae. (Vid. Tit. Pand. de regulis iuris.) (§ 47.)
 - β. earum demonstrationes
 - philosophicae,
 - historicae, seu textuales et
 - mixtae. (§ 48.) Ipsae veritatum iuridicarum demonstrationes autem sunt diuerso modo formatae, prout veritas demonstranda concernit vel
 - N. legum tenorem, in quo casu vel adest
 - a. lex, in cuius expressis verbis propositio demonstranda contenta, vel
 - β. non, tuncque vel
 - a. plane de ea silent leges, vel
 - b. adfunt leges, ex quibus per ratiocinia deduci potest. Vel
 - C. earum valorem, quem habent in foro, i. e. vsum hodiernum. (§ 49. l. c.)
 - c. observationum veritatis iuridicis praemittendarum. (§ 50.)
 - d. scholorum, et
 - e. ordinis, secundum quem veritates iuridicae se invicem subsequi debent. Est autem in omnibus partibus iurisprudentiae positivae ordo, ex ordine naturali et ordine scholae mixtus, observandus. (§ 53. l. c.)

ad III.

- a. Methodus docendi iurispudenciam positivam,
 - ⊂ A. per scripta iuridica, quae sunt
 - ⊂ a. Fontes seu fontium collectiones;
 - ⊂ b. Commentarii;
 - ⊂ c. Lexica;
 - ⊂ d. Syntagmata;
 - ⊂ e. Compendia;
 - ⊂ f. Scripta de singulis argumentis iuridicis.
 - ⊂ g. Scripta casuistica.
 - ⊂ B. vna voce. (§ 57.)
- ⊂ 3. Methodus docendi iurispudenciam positivam
 - ⊂ A. in academijs. Quoad eam notanda
 - ⊂ a. studia subsidiaria iurispudenciae positivae. Talia sunt
 - ⊂ α. studia subsidiaria generalia quoad totam eruditionem, siquae
 - ⊂ Logica,
 - ⊂ Ontologia,
 - ⊂ Historia litteraria, et
 - ⊂ Mathesis.
 - ⊂ β. studia subsidiaria iurispudenciae positivae specialia; quae iterum sunt vel
 - ⊂ generalia, veluti
 - ⊂ N. historia in sensu stricto sumta. (§ 63 seqq. Praec. erud. gener.)
 - ⊂ iurispudencia naturalis;
 - ⊂ philologia, in eo sensu sumta, in quo sub se comprehendit
 - ⊂ grammaticam et
 - ⊂ artem criticam.
 - ⊂ specialia, de quibus in praecognitis specialibus.
 - ⊂ b. Ordo et numerus collegiorum iuridicorum. (§ 69. l. c.)
 - ⊂ c. Scientiae, quae ornant Ictum, a studiis subsidiariis iurispudenciae positivae sollicite distinguendae; quae sunt praesertim
 - ⊂ α. Notitia rerum publicarum.
 - ⊂ β. Heraldica historica, cum arte heraldica.
 - ⊂ γ. Politica, et
 - ⊂ δ. Oeconomia publica seu cameralis.
 - ⊂ B. finitis studiis academijs. Hic omnia redeunt ad
 - ⊂ a. lectionem.
 - ⊂ b. meditationem.
 - ⊂ c. praexes cum theoria coniunctionem. (§ 71. l. c.)
 - ⊂ d. conuersionem cum eruditis.
 - ⊂ e. iter litterarium. (§ 198. Praec. erud. gener.) et
 - ⊂ F. studium iuris patrii i. e. iurispudenciae provincialis et localis eius Germaniae partis, in qua quis sortitur
 - ⊂ n. studium suum sedem figere vult; quod versatur partim circa
 - ⊂ α. noua studia subsidiaria, quae sunt
 - ⊂ N. historia patria, et praesertim historia iuris patrii.
 - ⊂ historia litteraria quoad scriptores iuris patrii.
 - ⊂ β. ipsam ius patrium.

II. HISTORIA LEGVM POSITIVARVM, QVIBVS IN GERMANIA VTIMVR.

Historia iuris seu legum in genere est pars historiae in sensu stricto sumtae (§ 64. Praec. erud. gener.), quae praecipue circa ea facta versatur, quibus leges positivae originem et mutationem debent.

- I. Ius antediluvianum. Haec Periodus non nisi leges positivas diuinas sinit, quae a Deo hominibus latae sunt
 - ⊂ 1. ante lapsum, ad quas referri debent leges
 - ⊂ de abstinendo ab arbore boni et mali,
 - ⊂ de sanctificando sabbatho etc.
 - ⊂ 2. post lapsum, quae sunt e. g.
 - ⊂ leges de imperio mariti in vxorem;
 - ⊂ de sacrificijs etc.

Vtraque leges, tam ante quam post lapsum latae secundum earum dispositiones, sunt vel caeremoniales, vel forentes.
- II. Ius postdiluvianum.
 - ⊂ 1. Ante natum Christum.
 - ⊂ A. Vsque ad tempus vrbis Romae conditae. Leges positivae hoc tempore ortae, sunt
 - ⊂ a. diuinae, et ad eas referri debent
 - ⊂ α. *vulgo sic dicta septem praeccepta Noachica.*
 - ⊂ β. *Leges Moysaicae*, i. e. leges a Deo, partim ante exitum ex Aegypto, partim post huius exitum in deserto per Moysen latae; et
 - ⊂ γ. *leges Iosuae, Iudicum, et Regum Israelitarum aique Iudaeorum.*
 - ⊂ b. humanae populorum hoc tempore
 - ⊂ a. Asiae et Africae inhabitatorum, et huc pertinent leges
 - ⊂ Chaldaeorum et
 - ⊂ Aegyptiorum.
 - ⊂ b. Europae inhabitatorum, ad quas pertinent leges Graecorum, quae pro diuersitate Reipublicarum Graeciae sunt partim
 - ⊂ *leges Lacedaemoniensium,*
 - ⊂ *leges Atheniensium.* inter quas praesertim leges Lacedaemoniensium a Lyurgo an mundi 1170. latae, hic notandae sunt.
 - ⊂ B. Ab vrbe Roma condita vsque ad natiuitatem Christi. Quoad hoc tempus praesertim notandum, in illud (A. M. 3161.) *historiae iuris romani* initium incidere. Sunt vero hoc aevo leges latae
 - ⊂ a. praeter leges romanas
 - ⊂ α. leges diuinae a Regibus Israelitarum et Iudaeorum,
 - ⊂ β. leges humanae

II. r. B.

A 2

N. apud

- ad II. a. B. a. 7. N. C.
- 1. Codex repetitae praelectionis, i. e. iterata prioris codicis editio, quae an. 529. mens. Decembris. prodit.
 - 2. Constitutiones ab Iustiniano editae, praeter codici inferas constitutiones, quae sunt:
 - 3. Constitutiones recentis collectionibus praemissae.
 - 4. Quinquaginta Decisiones, i. e. constitutiones Iustiniani, dum Pandectae componebantur, editae, per quas veterum ICtorum diffinitiones compoſitae.
 - 5. Nouellae Iustiniani, i. e. eius constitutiones post Codicem repetitae praelectionis editae.
 - 6. Edicta XIII. Iustiniani.
 - 7. Variæ eius constitutiones ecclesiasticæ.
- b. Historia iuris canonici. Quod legum ecclesiasticarum vteriora fata atinet, notandum, hoc tempore originem traxisse
- 1. nouos canones et fionas epistolae decretales;
 - 2. initium collectionum legum ecclesiasticarum, praesertim canonum, in haec tempora incidere; ad quas collectiones pertinent
 - a. Codex Canonum ecclesiae vniuersae;
 - b. Fulgentii Ferrandi breuiatio canonum;
 - c. Ioannis Scholastici Nomocanon.
- c. Historia iuris germanici.
- 1. Historia legum singulorum populorum Germaniae:
 - N. eorum populorum, qui in Germaniae finibus subsisterunt, et huc pertinent:
 - 1. Leges Alenannorum;
 - 2. Leges Bajuuariorum;
 - 3. Leges Friionum; et
 - 4. Leges Saxonum.
 - 2. eorum, qui relicta Germania alias sibi quaesierunt sedes. Ad huius generis leges pertinent:
 - 1. Leges Salicae seu Pactus legis salicae.
 - 2. Leges Ripuariorum.
 - 3. Leges Burgundionum.
 - 4. Leges Wisigothorum.
 - 5. Leges Ostrogothorum.
 - 6. Leges Longobardorum.
 - 7. Leges Anglorum et Werinorum.
 - 2. Historia Capitularium Regum Francorum, i. e. leges a Regibus Francorum latae; et sunt vel
 - 1. vniuersalia, vel
 - 2. particularia. (§. 127. l. c.)
- C. Ab ortu regni germanici vsque ad restaurationem iuris Romani eiusque in Germania receptionem. (Sec. IX. XII.) In hanc Epocham *historiae iuris feudalis Longobardici* incidit initium.
- a. Historia iuris Romani.
- 1. Eius fata in Oriente; quae sequuntur:
 - N. Notae Constitutiones Imperatorum Romanorum.
 - 2. Translatio codicis Iustiniani, pandectarum, et institutionum Iustinianearum in graecam linguam.
 - 3. Basilica repetitae praelectionis. (§. 128. l. c.)
 - 4. Nouellae Leonis, i. e. variae Constitutiones a Leone Imperatore editae.
 - 2. Eius fata in Occidente.
 - N. Ius Romanum Anteiustinianum adhuc vigeat.
 - 2. Ius Romanum Iustinianicum (§. 122. l. c.), in Italia erat in vsu.
- b. Historia iuris Canonici. De huius vterioribus fati modo notari meretur, quod ex anterioribus codicibus etc. notae collectiones primariae legum ecclesiasticarum concinnatae sint, (§. 130. l. c.) veluti collectiones
- 1. Reginonis Abbatis Prumiensis;
 - 2. Burchardi Episcopi Wormatiensis; et
 - 3. Ioannis Episcopi Carnotensis.
- c. Historia iuris Germanici. Stricte et proprie sic dictarum legum germanicarum origo.
- 1. Fata legum singulorum Germaniae populorum et Capitularium. De his notandum:
 - N. ortu regni germanico, et existentiis Carolingis, obseruantiam suam sensim amisisse, et
 - 2. Germanos hoc tempore, non in legibus, sed armis, ius publicum manuum, et nunc manisse. Inde insulerunt iudicia duellica.
 - 2. Fata legum vere germanicarum, quae sunt quoad maximam partem leges fundamentales. Possunt huc referri
 - 1. Pactum Verodunense de a. 847.
 - 2. Pactum inter Ottonem M. et Leonem VIII. de coniunctione Imp. Rom. cum regno germanico de a. 964.
 - 3. Concordata Henrici V. et Calixti II. de inuestitura Episcoporum et Abbatum de a. 1122.
 - 4. Conclusa Comitiorum. (§. 133. l. c.)
- d. Historia iuris feudalis Longobardici. Hoc tempore prodierunt *Constitutiones feudales*, in comitis Longobardici, in campis Roncaliae, latae; quae constitutiones fuerunt primae leges feudales Longobardicae scriptae.
- D. A restauratione iuris Romani in Italia vsque ad Maximilianum I. (Sec. XII. XIV.)
- a. Historia iuris romani. Pertinet ad eius statum in
- 1. Oriente, euerio hoc imperio a Turcis a. 1453. nec nouas constitutiones ab Imperatoribus orientalibus amplius emissas esse, nec Ius Romanum ibi, vt ante, in vsu mansisse.
 - 2. Occidente,
 - N. Nouellae Iustiniani diuisas esse ab ICtis Papiensibus in notem collectiones.
 - 2. Codici repetitae praelectionis insertas esse *Authenticas*, quae sunt duplicis generis
 - 1. Authenticae Fridericorum,
 - 2. Authenticae stricte sic dictae. (§. 137. l. c.)
 - 3. Ius Romanum Iustinianicum per totum fere Occidentem esse receptum. Hinc oritur historia receptionis iuris romani Iustiniani. De historia receptionis vero in Germania infra.
- b. Historia iuris Canonici, quoad
- 1. nouas collectiones canonum et decretalium, quae hoc tempore prodierunt, et huc pertinent
 - N. Collectiones in corpore iuris canonici nunc obuia, quae sunt
 - 1. *Decretum Gratiani*, i. e. ea collectio, quae primata auctoritate a monacho Gratiano dicta facta est 1151. sub titulo: *Concordia discordantium canonum*.
 - 2. *Recentiores Decretalium Collectiones*, tales sunt
- H. a. D. b. a. N. B. a. Dere.

- ad II. a. D. b. c. N. S.
- a. Decretales Gregorii IX.
 - b. Liber sextus Decretalium.
 - c. Clementinae.
 - d. Extrava-gantes Ioannis XXII.
 - e. Extrava-gantes communes.
- β. Reliquae huius aevi collectiones, quae *antiquae decretalium collectiones* appellari solent.
- β. Receptionem earum in Germania, de qua infra in historia iuris germanici.
- c. Historia iuris feudalis Longobardici. Obveniunt hoc aeco collectiones quaedam legum feudaliū Longobardicarum, tum ex constitutionibus feudaliū, tum ex moribus adornatae. Tales sunt:
 - α. Oberi ab Orto collectio consuetudinum feudaliū, quae in curia Mediolanensi obtinebant.
 - β. Gerhardi nigri similis collectio.
 - γ. Vulgo sic dictae Consuetudines Feudorum.
- d. Historia iuris Germanici.
 - α. Historia receptionis legum peregrinarum nunc adhuc in Germania valentium *privata auctoritate* factae, cui in sequente Epocha accessit receptio *publica*.
 - β. Vtiora fata iuris germanici, quae hoc tempore habuit. Ad haec referri debet:
 - N. Collectiones consuetudinum germanicarum privata auctoritate factas esse, eo sine, vt earum memoria et observantia, contra impetum iuris peregrini, conferretur. Hae collectiones sunt:
 - A. magis vniuersales, quae sub nomine *Iuris Caesarei* (Kaiserrecht) veniunt. (§. 146. l. c.)
 - B. magis particulares, quae constituunt:
 - aa. Ius provinciale (Landrecht); et huc pertinet:
 - aa. Ius provinciale Saxonicum seu *speculum Saxonicum*, et
 - bb. Ius provinciale Alemannicum seu Suenicum, etiam *speculum Suenicum* appellatum.
 - bb. Ius feudale (Lehnrecht). Inter collectiones, quae ius feudale constituunt, noventur:
 - aa. Auctor vetus de beneficiis;
 - bb. Ius feudale Saxonicum;
 - cc. Ius feudale Alemannicum seu Suenicum.
 - cc. Ius municipale (Weichbild), de quo notari meretur *Ius Weichbildicum Magdeburgense seu Saxonicum*. (§. 149. l. c.)
 - β. Legum scripturarum germanicarum nunc ortae nouae species, quae reduci possunt ad:
 - A. *Leges Imperii* (Reichsgesetze), i. e. omnes leges germanicas scriptas, quae ipsium Imperium Rom. Germ. potius, quam singulas provincias eius, aut in iis existentes vniuersitates personarum, concernunt; et in hoc sensu ad leges Imp. pertinent:
 - a. *Conclusa Imperii* (Reichsclüsse), i. e. leges Imperii in comitiis per voluntatem Imperatoris et Statuum imperii constitutae; ex quibus oriuntur *Recessus Imperii* (Reichsabschiede), qui sunt vel:
 - α. vniuersales, seu *Recessus imperii* (sicut sic dicti); vel
 - β. particulares, qui dicuntur *Recessus deputationis* (Reichs-Deputations- Abschiede), quorum etiam referri possunt: *Recessus visitationis canonicis*.
 - b. Singulae leges, quae secundum definitionem legum Imperii ad eas referri possunt, veluti:
 - aa. Varias constitutiones imperiales de pace publica.
 - bb. *Recessus imperii* de an. 1237.
 - cc. *Vniones electorales* (Churfürsten-Verein).
 - dd. *Aurea bulla Caroli IV.*
 - ee. *Concordata nationis germanicae* de an. 1448.
 - β. *Leges provinciales*, i. e. eas leges germanicas scriptas, quae singulae Germaniae territoria concernunt. Hae pertinent:
 - a. Ius provinciale Bavaricum de an. 1346.
 - b. Ius vetus Frisium inuenta Sec. XIV. conditum.
 - γ. *Statuta urbium*, i. e. leges germanicas scriptas vrbes concernentes. Inter ea praesertim notari merentur:
 - a. Ius Sufatehic Sec. XII. latine conscriptum;
 - b. Ius Suerinense an. 1222. compilatum;
 - c. Ius Lubecense antiquissimum;
 - d. *Statuta Hamburgensia* antiquissima; et
 - e. *Statuta Stadenfis* de an. 1279.

(E. A. Maximiliano I. ad hunc vsque diem. (Sec. XVI. XVII. XVIII.)

a. Historia iur. Rom. Can. et feud. Longobardici.

 - α. Horum iurium peregrinorum historia receptionis. De quibus notandum:
 - N. ea nunc circa finem Sec. XV. et inuenta Sec. XVI. expresse publicis etiam legitibus et constitutionibus esse recepta et comprobata; quae receptio vniuersalis, et generalis est.
 - β. hanc receptionem non nisi subsidiariam esse, etiam quoad leges germanicas ante receptionem ortas. (§. 156. l. c.)
 - β. Speciatim iuris canonico-pontificii fata vteriora. Quoad ea notandum:
 - N. auctoritatem eius, postquam purior Euangelii lux affulsit, valde esse immutatam.
 - β. nouas leges ecclesiasticas, quae ad ius canonico-pontificium pertinent, accessisse per:
 - A. *Canones recentiorum conciliorum*, inter quae notandum *Concilium Tridentinum*.
 - B. *Constitutiones Papales*, quae *Bullarum* vel *Breuium papalium* nomine veniunt; quorum etiam referri debent:
 - Regulae *Cancellariae*, quae beneficiorum ecclesiasticorum collationem concernunt.
 - C. *Statuta Synodalia*, et alia iura particularia in Praelatorum dioecibus.
 - b. Historia iuris Germanici. Vtiora fata
 - α. Legum Imperii; inter quas recentiores potiores sunt:
 - N. Pax publica seu *Profana* (der Landfriede) de an. 1495, cum eius additamentis et emendationibus de an. 1548 et 1555.
 - β. *Constitutio Maximiliani I. de Notariis* an. 1512. promulgata.
 - γ. *Capitulatioes Caelestinae*, i. e. pacta conuenta inter Imperatores et Electores, per quae limites potestatis ciuilis in Imperatores translatae determinantur. Prima est *Capitulatio Caroli V.* de an. 1549.
 - γ. *Recessus Imperii Wormatensis* de an. 1521.

ad II. a. E. b. a.

1. Constitutio criminalis Carolina an. 1532. publicata.
 2. Recessus Imperii de an. 1555.
 3. Pax religiosa (der Religionsriede), i. e. ea lex Imp. per quam ob religionem ortae contentiones in Germania hoc tempore compositae sunt.
 4. Ordinatio executionis.
 5. Ordinationes camerales, (§. 159. l. c.) { *antiquae* ante 1555.
 6. Recessus Imperii de an. 1559. { *nova* anno 1555. condita.
 7. Ordinatio monetaria an. 1559. publicata.
 8. Ordinatio Politiæ de an. 1577.
 9. Pax Westphalica, de qua duplex instrumentum, scilicet { *Caesareo-Gallicum*, Monasterii, et
 { *Caesareo-Suevicum*, Osnaburgis an. 1648. subscriptum.
 10. Ordinationes iudicii imperiales aulici { *antiquae* ante 1654.
 11. Recessus Deputationis de an. 1600. { *nova* de an. 1654.
 12. Recessus Imperii nouissimus de an. 1654.
 13. Conclusa Imperii nouissima in recessum Imp. nondum redacta, e.g. Reichschluß wegen der Handwerksmisträuche de an. 1731.
 Nota. In sensu supra dicto ad leges Imp. etiam referri possunt: *Paces post pacem Westphalicam imitae Imperium Rom. germ. simul obliuantes; Recessus circulares; Conclusa corporis evangelici; et recentiorum Imperatorum edicta.*
 B. Legum provincialium recentiorum, quae sunt
 1. N. Seculares, haecque
 2. A. generaliter Landesordnungen.
 3. B. specialiter Policey-Wechel-Processordnungen etc.
 4. C. ecclesiasticae ab obiecto ita dictae, vnde Kirchenordnungen etc. (§. 160. l. c.)
 5. G. statutorum vrbium, generali nomine *Stadtrechte*, specialiter vero nomine e.g. *Reuerordnungen* ditionum.

III.

HISTORIA LITTERARIA IVRIDICA VNIVERSALIS.

Historia litteraria iuridica (scu litteratura iuridica, vel historia iuris litteraria) est pars historiae litterariae, seu litteraturae, quae circa iurisprudentiam posituam versatur et abit in { vniuersalem et
 { particularem. (§. 166. l. c.)

Historia litteraria iuridica vniuersalis abit in tres partes, quae sunt:

I. NOTITIA ICTORVM, seu BIOGRAPHIA, quae sistit veritates singulares de ICTis, ad quam pertinet

1. ICTorum ortus et progressus. Originem coeperunt ICTi apud Romanos, post tempus, quo LL. XII. Tabb. compilatae, et primus ICTus est APPIVS CLAVDIVS, coecus dictus.
2. Singulorum ICTorum notitia. Sunt vero ICTi
 - A. Antiqui, i. e. qui vsque ad tempora *trnerii*, sicque ante Sec. XII. vixerant, vel, licet aetate *trnerium* superent, eius successores non sunt, et abeunt in
 - a. ICTos romanos strictè sic dictos, qui sunt
 - α. tales, qui floruerunt sub libera republica, et *primaeni* dicendi;
 - β. reliqui ICTi, qui sunt partim { Ciuilitatae, partim
 { Canonitatae, nec non
 { sic dicti ICTi Graeco-Romani. (§. 174. l. c.)
 - b. reliquos ICTos veteres.
 - B. Medii, qui abeunt in
 - a. Gloriosos et
 - b. Reliquos ICTos medios } qui in eo inter se differunt, quod alii { Ciuilitatae seu Legitatae; alii
 { Canonitatae seu Decretitatae; alii
 { Feuditatae; alii
 { Germanitatae fuerunt.
 - C. Noui seu recentiores, qui sunt
 - a. iam demortui, huiusque
 - α. ICTi Sec. XVI;
 - β. ICTi Sec. XVII;
 - γ. ICTi Sec. XVIII;
 - b. adhuc viuentes, qui in eo differunt, quod alii docent { in *Academiis*, vel
 { *Gymnasiis*, alii
 { non.
 { Humanitatae, vel
 { Realitatae, vel
 { Ciuilitatae, vel
 { Canonitatae, vel
 { Feuditatae, vel
 { Germanitatae, vel
 { Publicitatae.
3. ICTorum conditio quoad corpus, animam et statum externum. (§. 177. 178. 179. l. c.)

II. HISTORIA IVRISPRVDENTIAE; eius facta sub

1. *ICTis antiquis, sicque ab origine iurisprudentiae vsque ad Sec. XII.* Omnium iurisprudentiae partium antiquissima est iurisprudentia Romana, et prima flamina iurisprudentiae in *Appri Claudio*, primi ICTi, libro de *Adtionibus*, nec non in *Sexti Aelii Tripertiti* contenta sunt. (§. 181. 182. 183. l. c.)
2. *ICTis mediis, sicque a Sec. XII. vsque ad Sec. XVI.* Incidit in hoc tempus tam *iurisprudentiae canonico-pontificiae*, quam *iurisprudentiae feudalis Longobardicae* ortus. (§. 184. 187. l. c.)
3. ICTis recentioribus, sicque a Sec. XVI. ad hunc vsque diem. In hac Epochâ tanquam nouae iurisprudentiae partes prioribus accesserunt
 - A. Iurisprudentia germanica publica et priuata;
 - B. Iurisprudentia statuum Imperii priuata;
 - C. Iurisprudentia camerales;
 - D. Iurisprudentia criminalis;
 - E. Iurisprudentia militaris;
 - F. Iurisprudentia metallica etc.

III. NOTITIA SCRIPTORVM IVRIDICORVM, seu BIBLIOGRAPHIA IVRIDICA, quoad

ad III.

1. Scripta iuridica in genere, sub quorum nomine in sensu latiori veniunt omnia scripta, quae agunt de iuribus et obligationibus, et sunt in hoc sensu
- Scripta legalia;
 - Scripta doctrinalia seu scripta iuridica stricte sic dicta; et
 - Scripta casuistica.
- Sunt autem scripta iuridica quoad
- A. aetum, quo prodierunt, scripta ICtorum
 - a. veterum;
 - b. mediolorum; et
 - c. recentiorum.
 - B. eorum conditionem,
 - a. internam, ad quam ipsa contenta cum methodo, qua conscripta, referri debent; scripta iuridica
 - a. primi ordinis;
 - b. secundi ordinis, et
 - γ. tertii ordinis. (§. 196. l. c.)
 - b. externam, ad quam pertinet materia, litterae, forma, tempus editionis, auctor et pretium; scripta iuridica
 - a. verum suum auctorem laudantia;
 - b. ab anonymis et pseudonymis edita;
 - γ. quoad materiam et litteras ante Sec. X. per litteras manu ductas in alia materia, quam linteae papyro aut membranis ab adipe et sordibus purgatis, exarata;
 - δ. post Sec. X. quidem in dicta materia, sed litteris manu ductis prodita; et
 - e. Sec. XV. inventa arte typographica, typis expressa.
2. Singula scripta iuridica; quae sunt
- A. Scripta iuridica *generalia*, i. e. quae ad certam scriptorum classem referri nequeunt, et huic pertinent
 - a. Collectiones scriptorum diversorum auctorum et vari argumenti;
 - b. Collectiones scriptorum vnius auctoris, aut vari argumenti, qualia sunt opera et opuscula ICtorum.
 - B. Scripta iuridica *specialia*, i. e. quae ad certam scriptorum iuridicorum classem referri possunt; et sicut bibliothecam iuridicam specialem. Haec scripta iuridica consistunt
 - a. *Bibliothecam legalem*, quoad legalia scripta;
 - b. *Bibliothecam doctrinalem*, quoad doctrinalia scripta; et
 - c. *Bibliothecam casuisticam*, quoad casuistica scripta.
3. Notitiam Corporum iuris, i. e. librorum legum collectionem sistentium; et quoad leges, quibus in Germania vimur, notari merentur
- A. Corpus iuris romani, quod est
 - glossatum et non glossatum.

Eius contenta redeunt ad eas eius partes, quae sunt

 - a. Leges romanas in Germania valentes. Huius generis partes corporis iuris romani sunt
 - a. Institutiones Iustinianae;
 - b. Pandectae seu Digesta;
 - γ. Codex repetitae praelectionis;
 - δ. Nouellae Iustiniani.
 - b. Quae praeterea a doctis viris commodioris vsus et illustrationis gratia adiecta sunt, veluti
 - a. XIII Edicta Iustiniani;
 - b. Nouellae Leonis;
 - γ. Consuetudines feudorum etc.
 - B. Corpus iuris canonici, quod idem est vel
 - glossatum vel non glossatum.

Eriam hoc corpus continet

 - a. Partes principales, quae sunt
 - a. Decretum, i. e. Gratiani concordia discordantium canonum.
 - b. Decretales variae, veluti
 - N. Decretales Gregorii IX. seu Libri V. decretalium;
 - 2. Liber sextus decretalium;
 - 3. Clementinae;
 - 7. Extravagantes Ioannis XXII;
 - 7. Extravagantes communes.
 - b. Quae commodioris vsus et illustrationis gratia adiecta sunt:
 - a. Liber septimus decretalium, circa finem Sec. XVI. a Petro Matthaeo promulgatus; et
 - b. Lancelotti institutiones iuris canonici.
 - C. Reliqua corpora iuris, veluti corpus iuris
 - feudalis;
 - germanici antiqui;
 - publici;
 - gentium etc. (§. 221. l. c.)

IV. IVRISPRVDENTIA POSITIVA GENERALIS.

Iurisprudentia positiva generalis est ea disciplina, quae continet veritates iuridicas generalissimas, aut tales veritates, quae, licet proprie iuridicae veritates dici nequeant, tales tamen sunt, quae in scholis iuridicis ad discendae; et ab it in

*Iurisprudentiam positivam generalem in specie sic dictam, et
Iurisprudentiam positivam generalem socialem.*

LIBER I.

IVRISPRVDENTIA POSITIVA GENERALIS IN SPECIE SIC DICTA.

SECTIO I.

DE

TERMINIS TECHNICIS IVRIDICIS GENERALIBVS, SIGNIS IN SCHOLIS
ICTORVM RECEPTIS, EORVMQVE IN COMPUTATIONE GRADVVM ET
LINEARVM, NEC NON LEGVM ALLEGATIONE, VSV.

In hac Sectione itaque occurrunt:

I. TERMINI TECHNICI IVRIDICI GENERALES, i. e. tales, qui praecise ad certam quandam doctrinam iuridicam referri nequeunt; suntque

1. Termini technici iuridici in metiendo et distinguendo tempore vitati. Tempus secundum Ius Romanum dividitur secundum

A. Quantitatem in tempus	{	a. definitum, quod constituunt	momenta;
B. Qualitatem in		b. indefinitum.	horae;
			diebus — naturales et
			mensibus; — civiles
			annis.

a. iustitium, i. e. tempus, quo plane cessat iurisdicatio; et tempus quod iustitium non est, et hoc quoad dies, in

a. diem feriatum: Sunt autem <i>feriae</i> —	{	N. diuiniae, vel	
b. diem iuridicum.		humanarum.	
			solennes, vel
			repentinae.

b. velle tempus, continuum; et mixtum. (§. 238. l. c.)

c. tempus naturale seu quod naturaliter computatur, et civile, seu quod civiliter computatur. (§. 239. l. c.)

2. Termini technici iuridici in distinguendis cognatis vitatis, vbi considerata venit Cognationis

- A. Definitio. Cognatio vero est relatio personarum ad se inuicem per generationem orta; siue ita ut una persona ab altera per generationem dependeat; quae altera persona *stipes* dicitur; siue ita ut duae personae, quae a se inuicem per generationem non dependant, ab eadem tertia per generationem dependant, quae tertia persona dicitur *stipes communis*, estque vel
	{	proximus stipes communis, vel
		remotior stipes communis.

li, inter quos est cognatio, dicuntur *Cognati*.

B. Diuisio, in

a. Cognationem naturalem, cuius species est

1. *Con sanguinitas*, et ii, inter quos est consanguinitas, *Consanguinei* dicuntur. Quorum tres dantur ordinibus. Quos constituunt nostri

N. Adscendentes, qui tales sunt, a quibus per generationem dependemus. (§. 243. l. c.)

D. Descendentes, qui a nobis per generationem dependent. (§. 244.)

2. Collaterales, quales sunt ii, qui tantum cum nobis ab eadem tertia persona per generationem

dependant, eorumque iterum diversi ordines dantur. Sunt enim

N. Tales collaterales, qui et nostrorum adscendentium collaterales sunt, qui sunt

a. Nostrorum adscendentium primi collaterales. (§. 246.)

b. Collateralium adscendentium nostrorum descendentes. (§. 247.)

D. Reliqui collaterales. (§. 248.)

B. *Adfinitas*, i. e. cognatio ex vera generatione, accedente coitu, orta inter coentium vnum et alterius cognatos, cuius dantur secundum Ius Canonicum tria genera; nimirum

N. Affinitas primi generis, si cognati sunt alterius consanguinei. Huius generis affines ex ordine

2. Adscendentium, sunt

a. Tales, cum quibus nos per coitum affinitatem contrahimus, et

b. Tales, qui per coitum cum nostro consanguineo cum nobis affinitatem contrahunt. (§. 250.)

D. Descendentium, sunt iterum

a. Tales, cum quibus nos per coitum affinitatem contrahimus, et

b. Tales, qui cum nobis hanc affinitatem per suum coitum contrahunt. (§. 251.)

C. Collateralium, sunt respectu nostri

a. Tales, cum quibus per eos, qui sunt adscendentium nostrorum collaterales, affinitate iuncti sumus. (§. 253.)

b. Tales, cum quibus per descendentes adscendentium collateralium affinitate iuncti sumus; et

I. 2. B. a. B. N. C.

C

c. Tales,

- I. a. B. a. β. N. C. b.
- c. Tales, cum quibus per fratres sororesve, eorumque descendentes, affinitate iuncti sumus. (§. 255.)
2. Affinitas secundi generis, si cognati sunt consanguinei affines primi generis. Huc pertinent
 [Matrices, et
 Congeneri.
3. Affinitas tertii generis, si cognati alterius consanguinei affines secundi generis sunt.
- b. Cognationem civilem, si cognatio per adoptionem; et
- c. Cognationem spirituales, si per baptismum, confirmationem aut poenitentiam orta.
- Nota. { 1) Datur etiam *cognatio duplex*.
 2) Inter collaterales obvenire potest *respectus parentela*.
 3) Consanguinitas germanice dicitur *Magen, Magenschaft*, estque vel
 [Agnatio, (Sipplichait, Schwermagen,) vel
 Cognatio in specie sic dicta. (Spillmagen.) (§. 257.)
3. Termini technici iuridici miscelanei. Ad quos terminos technicos referri possunt in iure obvenientes sub nomine
- (1) *Principii legis*; 2) *Argumenti legis*; 3) *Legis speciei*; 4) *Inscriptionum legum*; quae duplicis generis sunt, nimirum inscriptiones in [Pandectis et Decreto; et
 [in Codice, et Decretalibus obviae; ab his inscriptionibus differunt *subscriptioes legum Codicis*.
- 5) *Interpolationis legis*, quae fit per [additionem, in quo casu *stricte interpolatio*, seu *emblemata*, dicitur.
 [omissionem, et
 [substitutionem.
- 6) *Legis fugitivae*; 7) *Legis damnatae*, seu *Crucis Ictorum*; (§. 264. l.c.) 8) *Legis canonisatae*; 9) *Antinomias*; 10) *In fraudem legis fieri*; 11) *Falsitum iuris* (§. 268.); 12) *Formulae*, quae est oratio quoad ipsa verba determinata, et ipsa verba quae formulam constituent dicuntur *verba directa*, seu *civilia, legitima, solennia*, quibus opponuntur verba *obliqua* seu *vulgaria, communia*. 13) *Affis*, cuius quaelibet pars *vincia* appellatur, et duo alios simul sumti *Diapondium*, tres *Tripondium* dicuntur.

Affis partes sunt sequentes:

Decunx	$\frac{1}{2}$
Dextrans	$\frac{1}{2}$ f. $\frac{3}{8}$
Dodrans	$\frac{3}{4}$ f. $\frac{1}{4}$
Bes	$\frac{3}{2}$ f. $\frac{1}{2}$
Septunx	$\frac{7}{8}$
Semis	$\frac{1}{2}$ f. $\frac{1}{2}$
Quincunx	$\frac{1}{2}$
Triens	$\frac{1}{3}$ f. $\frac{1}{3}$
Quadrans	$\frac{1}{4}$ f. $\frac{1}{4}$
Sextans	$\frac{1}{6}$ f. $\frac{1}{6}$
Vincia	$\frac{1}{12}$

Fuscae partes, quae 24 *scrupula* constituent, sunt sequentes:

Semuncia	$\frac{1}{2}$
Duella	$\frac{1}{4}$
Sicilicum	$\frac{1}{8}$
Sextula	$\frac{1}{16}$
Scrupulum	$\frac{1}{24}$

Porro huc pertinent 14) *Formae*, quae pro diversitate quantitatis in iure Romano dicuntur *vinciariae*; *sexantae*; *quadrantes*; *trientes*; *quincunx*; *semifuscae*; *septunx*; *beses*; *doctrantes*; *dextrantes*; *denunces*; *ceresformae*. 15) *Causae* vocabulum, et inter eius varios significatus is, qui sub nomine *piae causae* venit. 16) Particula *Quasi* (§. 276.) 17) Quando *quod ipso iure fieri* dicitur. 18) Quod locutiones illae significant: *Cedere diem*; et *Perire diem*. 19) Quod *favorabile et odiosum* dicitur; 20) Quod sub nomine *quaestions Domitianae*; et 21) *Fuscae* venit.

II. SIGNA IN SCHOLIS ICTORUM VISITATA, quae sunt

1. Talia, quibus ICTI videntur in legum allegatione, quae sunt secundum ordinem	alphabeticum
A. B.	Extrā. comm.
arg.	F. sine Feud.
Auth.	N. sine Nou.
c.	O. C.
C.	Ord. iud. anl.
C. Th.	pr.
C. C. C.	ll.
C. O. C.	Q. vel Quaest.
C. G. O.	P. H. G. O.
Cap.	R. A.
Cap. nou.	R. I.
Clem.	R. D.
Conf. Pac. Prof.	R. V.
Conf. Pac. Rel.	R. I. N.
D. sine Dist.	R. H. O.
D.	SCiam.
Extrā. Io. XXII.	in 6to.
	t. i.
	X.

2. Reliqua signa in scholis Ictorum recepta, ad quae referri debent

A. Signa, quibus ICTI videntur in delineatione schematum cognationis, qualia sunt:

o
 ø
 H ø
 Ø
 Δ
 ↓

B. Signa, quibus diversā genera conjunctionis legatariorum exprimuntur, quae sunt:

o. o
 o—o
 o×o

C. Signa quaedam miscellanea, veluti:

DD.
 M. CC.
 M. S. G.

III. LEGVM ALLEGATIO. Allegatio

1. Legum in genere. Quae differt, prout aut
 - A. non nisi per consequentiam ex textu patet id quod per eam probandum; aut
 - B. non praesic hic vel ille textus ex titulo quodam allegandus, sed potius in genere textus in titulo obtui; aut
 - C. non totus textus, sed potius certa eius verba alleganda; (§. 289.). Caeterum in allegatione legum adhuc notandum:
 - D. Textus ipse, qui allegatur, ab aliis distinguendus
 - per verba textus initialia; vel
 - per numerum eius; vel
 - per vtrumque simul. (§. 290.)
 - E. Si in allegatione legum rubricae titularum indicandae, eae plerumque abbreviari, et non nisi literae initiales allegari solent; et
 - F. Si titulus non nisi vtricum legem continet, ea allegatur nullo addito numero, mentione tamen eius facta, quod sit vnica. (§. 291.)
 - 2. Iuris Romani. Hic consideranda venit allegatio
 - A. Inflationum. (§. 292.)
 - B. Pandectarum. (§. 293.)
 - C. Codicis (§. 294.), in cuius allegatione distinguendum inter ipsos codicis textus, et Authenticas codici inferas.
 - D. Nouellarum. (§. 295.)
 - 3. Iuris Canonici, et quidem
 - A. Decreti, quoad partem
 - primam;
 - secundam, et
 - tertiam, cuius allegatio cum allegatione partis primae conuenit. (§. 296.)
 - B. Decretalium, quoad
 - a. Decretales Gregorii IX.
 - b. Librum sextum Decretalium.
 - c. Clementinas, et
 - d. Extragantes Ioannis XXII. et Extra. communes. (§. 297.)
 - 4. Iuris Feudalis Longobardici. (§. 298 et 299.) et
 - 5. Iuris Germanici
 - A. in genere;
 - B. Recessuum Imperii; et
 - C. Capitulationis Caesareae. (§. 300 et 301.)

IV. COMPUTATIO GRADVM ET LINEARVM. Hic occurrunt

1. Generalia quaedam de gradibus, lineis et schematibus cognationis.
 - A. *Gradus cognationis*, est distantia vnus personae ab altera, per generationem constituta. In iure feudali *geniculum* vocatur.
 - B. *Linea*, i. e. series personarum, quae vel a se inuicem, vel a communi stirpe per generationem dependet, est vel
 - a. recta, haecque vel ascendens, vel descendens.
 - collateralis, seu obliqua, transuersa, quae est vel aequalis, vel
 - b. principalis, vel
 - minus principalis.
 - C. *Schema cognationis*, i. e. repraesentatio personarum, inter quas est cognatio, per signa eum in finem recepta, est vel
 - particulare. Quoad vtrumque distinguendum inter schema delineandum in
 - a. Consanguinitate, haecque, si repraesentandi sunt
 - 1. Ascendentes consanguinei, (§. 311.)
 - 2. Descendentes consanguinei; (§. 312.) et
 - 3. Collaterales consanguinei; (§. 313.) et quidem
 - N. i. qui non sunt simul adscendentium nostrorum collaterales, sicque
 - A. fratres germani fororesve germanae;
 - B. fratres consanguinei, fororesve consanguineae;
 - C. fratres vetricini, fororesve vetricinae;
 - ii. qui etiam sunt collaterales adscendentium nostrorum.
 - b. Affinitate, et quidem
 - 1. primi (§. 314.) et
 - 2. secundi et tertii generis. (§. 315.)
 - 2. *Computatio graduum ipsa*, i. e. enumeratio quantitatis cognationis, secundum numerum generationum, quae est vel
 - ciuili, i. e. ea quae fit secundum praecipua I. R. vel
 - canonica, i. e. ea quae fit secundum praecipua I. C.

Hic occurrunt variae regulae quoad

 - A. Consanguinitatem in computatione
 - a. ciuili. Quae autem hac vnica regula absoluitur: *Quot sunt personae de quo stirpe, tot sunt gradus.*
 - b. canonica, quae aliter fit in linea
 - 1. recta, vnde regula: *Quot sunt generationes, tot sunt gradus.*
Aliter in linea
 - 2. collateralis aequali, vnde regula: *Quoto gradu distat alterutra persona a stirpe communi, eodem distat ab altera.*
Aliter in linea
 - 3. collateralis inaequali, vnde regula: *Quoto gradu remotior persona ex his, de quarum cognatione quaeritur, distat a communi stirpe, eodem quoque gradu inter se distat.*
 - B. Affinitatem, ad quam computatio graduum tam ciuili, quam canonica analogice applicanda, et notanda est quoad affinitatem
 - a. primi generis, haec regula: *In qua linea et quoto gradu quis est mari coniunctus, cum quo foemina concumbit, in consanguinitate, in eadem linea et gradu est foemina coniunctus in affinitate:* et vice versa. (§. 316.)
 - b. secundi et tertii generis vero haec: *Persona addita personae per copulam carnalem, nec gradum nec lineam mutat: Persona vero addita personae per progeniem gradum mutat.* Caeterum adhuc
 - c. ad cognoscendum genus affinitatis haec regula tenenda: *Persona addita personae per copulam carnalem, mutat genus affinitatis, si mutatur sexus: Non mutato sexu vero non mutatur genus affinitatis, licet interueniant coniunctiones carnales cum pluribus.*
 - 3. *Computatio linearum ipsa*, quae est determinatio quantitatis cognationis inter collaterales, secundum stirpitum communis, a quo per generationem dependet, proximitatem; et quoad eam tenenda est haec regula: *Quo proximior communis stirpes, eo proximior linea.* (§. 322. et 323.)

SECTIO II.

DE PERSONIS, FACTIS, ET REBUS.

In hac Sectione itaque consideranda veniunt:

I. PERSONAE, et quidem

1. Personae in se spectatae. Personae sunt
- A. in significatione generali; in quo persona idem est ac homo, vel
 - personae singulares, quae sunt vel homines sui vel alieni iuris.
 - personae morales, ad quas pertinent *universitates personarum*.
 - Nota. Ad hunc significationem latum personae etiam pertinet 1) *fictio unitatis personae inter diversas personas*; et 2) *quae de vita et morte hominum notanda sunt*. (§. 330.)
 - B. in significatione stricto seu speciali homines considerati cum certo statu, et quoad diversas personas, quas homo in hoc significatione sustinet, sex obtinendae sunt regulae. (§. 331.)
 - Nota. Ad hunc significationem etiam *fit dicitur personae miserabiles* referendae sunt. (§. 332.)
 - C. in significatione strictissimo, in iure romano obtinente, persona est homo, qui habet statum civilem in specie sic dictum, i. e. eum a quo commercium iuris civilis dependet.
2. Personarum actiones. Praeter divisiones earum in
- a. externas, et internas.
 - β. committivas et omittivas.
- Hic varia consideranda veniunt, nimirum
- A. *Consensus et diffusus*, qui uterque est vel verus, hincque vel expressus, vel tacitus.
 - B. *Actionum auctor, facti et fauores agentium*. praesumptus, a quo quam maxime differt consensus *fictus*.
 - C. *Actionum liberae*. Ad determinandum liberae actionis conceptum quaedam actionum divisiones sunt praemittendae, nimirum in
 - spontaneas, quae sunt vel arbitrarie seu contingentes, vel necessarias, seu naturales,
 - et actio, quae spontanea et arbitraria, et a tali agente edita est, quod facultate intelligendi, dum agit, praedictum fuit, *libera actio* dicitur.
 - D. *Actionum moralitas*, i. e. ipsa liberae actionis bonitas, vel prauitas, quae abit in *moralium bonitatem et prauitatem*, utraque vero est vel
 - a. intrinseca, seu obiectiva, etiam naturalis dicta, quae moralitas actionum est vel absolute talis, vel hypotheticae, seu respectue talis.
 - vel
 - b. extrinseca, seu subiectiva, quae quoque postius dicta.
 - E. *Actionum veritudo*, i. e. congruentia actionis cum omnibus determinationibus hominis essentialibus. Huic opponitur *defectus veritudinis actionis*, i. e. discongruentia actionis etc. atque vel simpliciter, vel ininimicabilis.
 - CF. *Actionum imputatio*, i. e. iudicium, quo causa libera declaratur agens actionis, vel eius, quod ex ea sequitur siue boni, siue mali. Imputatio secundum
 - a. subiectum considerat, est imputatio
 - α. actionis propriae, seu facti proprii, et
 - β. actionis alienae, seu facti alieni, haecque abit in imputationem
 - 1. hominum,
 - 2. rerum inanimatarum.
 - b. obiecto considerato ad eam pertinet:
 - α. decretum;
 - β. propositum;
 - γ. intentio, quae est vel
 - N. directa, vel
 - indirecta.
 - 3. mediata, vel
 - immediata.

II. FACTA. Hic praemittenda est differentia inter

1. *id quod facti est*, et questio de eo *questio facti* dicitur. Ei quod facti est, opponitur *id, quod iuris est*, et questio de eo, *questio iuris* dicitur. Quod facti est, est vel mixtum, seu iuris et facti simul.
2. *Factum*, i. e. actionem in concreto consideratam, per quam ens aliquid extra se existentiae dat.
3. *facere*; cuius genus est verbum: *praestare*, quod in sensu proprio, omnes actiones, quae sunt facta, in gratiam alterius edita, sub se comprehendit. Est autem praestatio
 - A. praestatio operarum;
 - B. praestatio seruitiorum. Quae seruitia sunt
 - a. secularia, quae abeunt in allodialia et feudalia.
 - b. non secularia.

Nota. Species verbi *praestare* etiam sunt verba: *resistere*, et *dere*. (§. 344.) et *non praestare* in dicto sensu sumto opponitur *omittere*, quod *pati* sub se continet.

Haec praemittenda erant. Nunc ad ea progrediendum, quae proprie hic occurrunt, haecque sunt:

1. FACTVM IN SE SPECTATVM. Quoad illud a se inuicem distingui debent

- A. Factum ipsum. Hic exhibentur facti ipsius
 - a. Definitio, quod fit id ipsum, quod existentiae datum per actionem, quae factum est.
 - b. Divisiones in
 - α. commune, et non commune, quod est vel proprium, vel factum naturae, et alienum.
 - β. quod tale non est, hocque abit in
 - N. factum hominis; et hoc iterum in factum, quod est vel licitum, hocque iterum
 - α. debitum,
 - β. indebitum; et ex factis licitis, aut non debitis, nec non omissionibus licitis, aut non debitis, oriuntur actus homini, quae sub *rerum* seu *actuum facultatis* nomine veniunt, qui sunt vel factus merae facultatis, vel non merae facultatis.
 - illicitum, quod est vel poenale vel non poenale.

II. I. A. b. β.

N. α.

B. mentis

- II. 1. A. b. β. N. X.
- Ⓞ mentis declaratio, quae abit in
 - ⓐ assertionem, et
 - ⓑ dispositionem, haecque in
 - ⓐa promissionem, quae est
 - ⓐa. pactum;
 - ⓐβ. obligatio, haecque
 - ⓐN. pollicitatio, et
 - ⓐβ. tractatus.
 - ⓐb. nuda dispositio.
 - ⓑ non mentis declaratio.
 - ⓓ factum bruti.
 - B. Circumstantiae facti, vbi consideranda veniunt, circumstantiarum facti
 - a. Definitio, quod sint, quaequid facti ipsius pars non est, aut tamen vel proxime in eius actualitatem, vel in genere in eius moralitatem insluit. *Species facti* vero dicitur recentio facti ipsius cum suis circumstantiis.
 - b. Diuisiones. Diuiduntur autem, si discesseris ab earum diuisione in {relevantes, et}, in tales {irrelevantes, et};
 - a. quae pro ratione legis necessariae sunt, et haec sic dicta *merita causae* constituunt; et quae tales non sunt. *Hac referri potest*
 - β. ea circumstantiarum diuisio, quae oritur ex qualitate eius, quod circumstantia est, vnde oriuntur circumstantiae 1) *causae*; 2) *personarum*; 3) *loci*; 4) *temporis*; 5) *qualitatis*; 6) *quantitatis*; 7) *eventus* etc.
 - c. Diuisiones facti, quae oriuntur ex circumstantia, quae efficit, factum esse *casum fortuitum*, nec non ex circumstantia *doli et culpae*. Nam secundum has circumstantias factum est
 - a. casuale, et casus est respectu
 - N. Causae efficientis
 - ⓐ. talis, qui venit *ex vi diuina*, qui abit in
 - ⓐa. solitum,
 - ⓐb. insolitum, et
 - ⓐc. insolitissimum.
 - ⓑ. talis, qui venit *ex facto hominis*, qui est
 - ⓐa. merus, et
 - ⓐb. mixtus, seu casus, cui culpa praecessit.
 - ⓓ. Eius, quem tangit, iterum
 - ⓐa. merus; et
 - ⓐb. mixtus, seu casus, cui culpa praecessit.
 - β. non casuale, i. e. factum, quod semper per liberam actionem produciuntur, et tunc, si illicitum est, abit
 - N. respectu agentis, in
 - ⓐ. factum dolosum. Dolus vero diuidi solet in
 - a. dolum *ex proposito*, et
 - a. dolum *ex re*.
 - b. clandestinum, et
 - b. apertum.
 - c. directum, et
 - c. indirectum.
 - d. causam dantem, et
 - d. incidentem.
 - ⓑ. factum culpolum. Culpa vero est, tam in *concreto*, quam in *abstracto* considerata, *Nota*. Culpa *lata*, quae in ciuilibus dolo acquiritur, *praesumitur dolus* dicitur. lata,
leuis et
leuissima. (§. 366.)
 - ⓓ. respectu eius, quem factum alterius illicitum tangit, tantum in factum, quod semper *culpolum* est.
 - 2. PRAESUMTIONES ET PROBATIONES IVRIDICAE. (§. 368.) Hic itaque occurrunt:
 - A. Praesumtionem iuridicam, vbi consideranda veniunt praesumtionem iuridicam
 - a. Definitio. Est vero *praesumptio iuridica* assertio eius quod facti est ob probabilitatem iuridicam. (§. cit.)
 - b. Diuisio in
 - ⓐ. praesumtionem iuris, quae sunt
 - N. generaliores, haecque reduci possunt ad
 - ⓐa. tales, quae locum habent, si quaeritur, *an factum aliquod actu contigerit?* et
 - ⓐb. tales, quae locum habent, si quaeritur, *quomodo factum existens contigerit?* et in hoc casu alia praesumptio iuris est,
 - ⓐa. quatenus quaesitio est de actionibus, quae *ex libera hominis voluntate* descendunt; et alia praesumptio iuris,
 - ⓐb. quatenus quaesitio est de actionibus, quae non ab ente libera voluntate et intellectu praedito oriuntur. (§. 373.)
 - ⓓ. specialiores. (§. 374.)
 - β. praesumtionem hominis seu facti.
 - B. Probatio iuridica in genere. Probatio iuridica, a qua differt *deductio*, scilicet quae ius respicit, cum probatio respicit id, quod facti est, in *triplici* significato sumitur. Nam denotat:
 - a. ipsam iudicis conuictionem de veritate eius quod facti est, et in hoc significato diuiditur in
 - ⓐ. probationem *plenam*, et
 - ⓐ. probationem *minus plenam*, haecque in
 - N. semiplenam,
 - ⓓ. semiplena maiorem, et
 - ⓓ. semiplena minorem.
 - b. actum, qui eo tendit, vt iudex conuincatur de veritate eius quod facti est, in quo significato probatio diuiditur in
 - ⓐ. inartificialem, et artificialem.
 - β. probationem in specie sic dictam, et demonstrationem.
 - c. id, per quod probaturus iudicem conuincere vult de veritate eius quod facti est, et in hoc tertio significato probatio tot habet species, quot sunt vera, legitima et hodie adhuc vitata probandi media.

II. 2. B.

D

C. Medium

II. a. B.

C. Medium probandi per iuramenti delationem.

Hic praefertur generalia quaedam et tota theoria de iuramentis consideranda veniunt, tumque verum medium probandi per iuramentum. Saepe hic occurrunt: Iuramenti

- a. Definitio. Est vero iuramentum inuocatio Dei in seipsum et vindicem mendacii atque perfidiae.
b. Sic dicit tres comites, qui quoad iurantem adesse debent, et sunt

- α. iudicium;
β. veritas; et
γ. iustitia.

- c. Diuisiones. Est autem iuramentum, praeter eius diuisionem in iuramentum in rem seu reale, et iuramentum in personam seu personale, (§. 384.)

α. Iuramentum promissorium, si id, super quo iuratur, est promissio.

β. Iuramentum assertorium, si id, super quo iuratur, est assertio; quod est vel

iuramentum aestimatorium, hocque

Ν. iuramentum in litem, cuius species sunt:

- a. iuramentum in litem veritatis,
b. iuramentum in litem proprie sic dictum, quod est
αα. iuramentum in litem affectionis;
ββ. iuramentum in litem singularis interesse, (§. 432.) et
γγ. iuramentum Zenonianum, cum quo *iuramentum minorationis* (Minderungseid) non confundendum est. (§. 727.)

Ω. iuramentum expensarum.

iuramentum non aestimatorium, quod est

Α. minus principale, quorum referri possunt iuramentum

- a. iustitiae, seu calumniae speciale;
b. testium;
c. appellacionis;
d. dandorum et respondendorum;
e. perhorrescentiae;
f. diffessionis;
g. editionis; et
h. paupertatis.

Ω. principale, etiam *litis decisorium iuramentum* dictum; et est

- a. delatum iuramentum, hocque
αα. voluntarium, seu extrajudiciale.
ββ. iudiciale.

b. intinctum iuramentum, quod est

- αα. suppletorium; et
ββ. purgatorium. (§. 388.)

ζ. iuramentum ignorantiae, vel

non tale iuramentum, quod est vel

- Α. iuramentum veritatis, vel
Ω. iuramentum credulitatis. (§. 390.)

- γ. Iuramentum mixtum, si id, super quo iuratur, partim promissio, partim assertio est; quale est *iuramentum calumniae*, quod in oppositione ad iuramentum iustitiae, seu calumniae speciale, *iuramentum calumniae generale* vocatur, per quod pars litigans iurat, quod causam bona fide deduxerit in iudicium, et eam bona fide prosequi velit.

Nota. Dantur etiam 1) *iuramenta scripturae praescripta*; et 2) *iuramenta in animam alterius*. (§. 383.)

- d. Verum medium probandi per iuramentum in oppositione probationis per testes et documenta; quod non nisi iuramentum *litis decisorium delatum*, et quidem *iudiciale* est, i. e. iuramentum, quod 1) directe facit ad causae ipsius decisionem; 2) tale est, quod alter eorum, inter quos controversia est, ab altero exigat veritatem eruendi causa; et 3) desertur, causa in iudicium iam deducta.

D. Medium probandi per testes. Hic exhibentur testes

a. Definitio. Est vero testis in genere homo ad id euocatus, vt sciat, vel asserat factum aliquod esse, vel non.

b. Diuisio. Diuiduntur autem testes in dato sensu in testes

- α. *instrumentarios*, i. e. tales, qui adhibentur in eum finem, vt sciant, quid agatur. De quibus in iurisprudentia practica extrajudiciali agendum.

β. *iudicarios*, i. e. tales, qui ideo euocantur, vt exploretur, num quid, et quid, de re gesta sciant, qui sunt vel

Ν. artis periti, vel

Ω. testes vulgares, hique vel

Α. testes publici, vel

Ω. testes priuati, qui abeunt in

- a. habiles, seu omni exceptione maiores, siue classici, et
b. inhabiles, qui sunt vel absolute inhabiles, vel suspecti.

c. Requisites ad probationem penam; quae alia sunt in

- α. testibus vulgaribus priuatis. (§. 397.) alia in
β. testibus vulgaribus publicis. (§. 398.) et alia in
γ. testibus, qui sunt artis periti. (§. 399.)

E. Medium probandi per instrumenta seu documenta. Hic considerandae veniunt instrumentorum seu documentorum

a. Definitio, quod sint scripturae, quae scripta testimonia non sunt, ex quarum tenore probans probare vult, quod probandum est. Quoad ea itaque a se inuicem differunt eorum

α. *veritas*, i. e. quod scripta sint ab eo, a quo scripta esse attestatur,

β. *fides*, i. e. rem ita consignatam esse, ac gesta est.

γ. *vis probandi*, i. e. quod ex tenore eorum constat de eo, quod probandum est.

b. Diuisiones. Abeunt autem instrumenta in

- α. publica et priuata } prout de veritate eius vel ex qualitate eius iam constat, vel aliquod accedere debet, quod efficit demum illud pro vero haberi, quod postuimus *recognitio* est. (§. 403.)

β. originale,

II. a. E. b. α.

- II. a. E. | b. z.
- β. { originale, et non originale, tumque in } N. copiam, quae est vel vidimata, vel munda copia.
 - γ. { referens, et relatum. } I. instrumentum exemplatum.
 - c. Requirita ad probationem plenam. (§. 406.)
 - d. Sic dicta instrumenta *indifereta*. (§. 407.)
 - e. Instrumentorum *editio*. (§. 408.)
- F. Onus probandi, eaque quae ab illo liberant. Hic occurrunt
- a. Oneris probandi definitio, quod sit obligatio ad probationem in iudicio suscipiendam.
 - b. Cui onus probandi incumbat?
 - c. Quae ab illo liberant. Quae sunt:
 - α. *Facti euentia*, i. e. si per iudicium ex sensu, sicque per sic dictam *ocularem inspectionem*, index de veritate eius, quod facti est, conuinci potest.
 - β. *Notorietas eius quod probandum est*.
 - γ. Sic dictae *praesumptiones iuris et de iure*; et
 - δ. *Confessio*, i. e. affirmatio facti ab ipso eo, contra quem allegatur, facta. In ea considerata veniunt eius
 - N. diuisiones, quod sit
 - α. vel spontanea, vel extorta.
 - β. vel iudicialis, vel extraiudicialis.
 - γ. vel simplex, vel qualificata.
 - δ. vel vera, vel ficta.
 - I. requirita, vt a probatione liberet. (§. 412.)

III. RES IVRIDICAE. Theoriam generalem de rebus iuridicis absoluunt sequentia summa capita, quae sunt

- I. Res, earumque diuisiones in genere. Hic itaque occurrunt rei iuridicae
- A. Definitio, quod in sensu generali sit omne id praeter personam et factum, quod vtilitati hominis cuiusdam in singulari inferuire, sicque in bonis esse, potest.
 - B. Differentia *rei speratae et simplicis* per rebus in dato sensu generali.
 - C. In quo sensu Icti sumunt: *Genus et species*; porro
 - D. *Pecuniam in sensu latissimo* a rebus distinguunt. (§. 428.) et
 - E. Quid sit *rei causa*, in duplici significato, cum aut dicimus
 - res *eum sua causa*, et in hoc sensu dicitur: *rem transire eum sua causa*.
 - aut *res eum omni causa*; in quo sensu dicitur: *rem restitui eum omni causa*.
- II. Diuisiones rerum. Sunt autem res secundum
- a. suam substantiam
 - α. corporales, i. e. quae sensu externo percipi possunt; quae sunt
 - N. animatae, seu se mouentes, et
 - I. inanimatae, haecque
 - α. *mobiles in proprio significato*, in quo a *rebus se mouentibus* differunt; quae abeunt in
 - a. *fungibiles*, i. e. quarum substantia per primum vltim statim destruitur, vel saltem per quemlibet vltim minuitur;
 - β. *non fungibiles*, i. e. quae tales non sunt.
 - β. *immobiles*.
 - β. incorporales, i. e. quae sensu externo percipi non possunt, et sunt vel
 - N. qualitates, vel
 - I. quantitates. Est vero *quantitas* genus numero, pondere, vel mensura definitum; eique itaque opponitur *species*.
 - b. destinationem,
 - α. *principales*, i. e. quae alii rei perpetui vltis gratia iunctae non sunt.
 - β. *accessoriae* seu *perinentiae*, et, si natura mobiles sunt, *res ciuiler immobilis* dictae, i. e. quae alii rei etc. iunctae sunt. (§. 420.)
 - c. quoad numerum
 - α. res singulares, quae non nisi vna species est, et sunt
 - N. res indiuiduae, haecque vel
 - α. *naturaliter* indiuiduae, si propter suam naturam,
 - β. *ciuiler* indiuiduae, si propter prohibitionem diuidi nequeunt.
 - I. res diuiduae.
 - β. res vniuersales, ad quas pertinent
 - N. partes quosue seu intellectuales totius; et
 - I. plures res singulares totum quoddam constituentes; et haec res vniuersales dicuntur etiam *vniuersitates rerum*, quae sunt vniuersitates
 - α. *iuris*, quae res singulares diuersi generis,
 - β. *ficti*, quae res singulares eiusdem generis proximi sub se continent.
 - d. secundum ius, quod in eas competit. Praeter varias rerum diuisiones ita consideratarum, hic vnica maxime generalis diuisio notanda, nimirum secundum
 - α. *Gaium*,
 - N. res diuini iuris, si sunt in dominio Deorum,
 - I. res humani iuris, si non.
 - β. *Imperatorem*,
 - N. res extra patrimonium, si non sunt in dominio personae singularis, seu societatis, quae vniuersitas personarum non est. Ad quas Imperator refert
 - α. Res nullius in eo sensu, quod, quoniam in Deorum dominio sunt, nulli hominum ius in eas competit, quae sunt
 - a. res *sacrae*; si ad immediatum cultum diuinum Diis sunt consecratae.
 - β. *religiosae*, si per illationem mortui tales sunt factae.
 - γ. *sanctae*, i. e. quarum violatio singulari poena est munita, si ad tuitionem meliorem Diis sunt dedicateae.
 - β. Res *communes*, quae nec in Deorum, nec in hominum, sicque nullius, dominio sunt.
 - γ. Res *publicae*, quae sunt in dominio republicae.
 - δ. Res *vniuersitatis*, quae sunt in dominio vniuersitatis cuiusdam in republica.
 - I. res in patrimonio, seu res singulorum, si sunt in dominio personae singularis, seu societatis, quae vniuersitas personarum non est, et sunt vel
 - D a

III. I. F. d. β. I. X. res

- III. 3. B.
C. Impensarum
- a. Definitio, quod sint erogationes rerum causa factae.
 - b. Divisio in
 - α. impensas in rem ipsam factas, quae abeunt in
 - ↳ necessarias,
 - ↳ viles, et
 - ↳ voluptarias.
 - β. impensas fructuum causa factas.
 - c. Restitutio, quae duplici modo fit, dum
 - α. impensae deducuntur, i. e. valor earum, quam vel ex tunc, cum erogatae, vel ex nunc, cum restituen-
dis, habuerunt vel habent, solvitur.
 - β. impensae tolluntur, si adhuc existentes et separabiles rei accessiones, quarum causa impensae factae, ab
ea separantur.
4. Rerum deteriorationem, inelationem, detentionem et custodiam. Hic consideranda venit rei
- A. Deterioratio, i. e. mutatio substantiae rei, quae efficit eius usum imminui; et fit per factum
 - a. casuale, et
 - b. non casuale, in quo casu deterioratio est vel
 - ↳ dolosa, vel
 - ↳ culpa.
 - B. Melioratio, i. e. mutatio substantiae rei, quae efficit eius usum augeri, estque vel
 - ↳ naturalis, vel
 - ↳ industrialis, vel
 - ↳ mixta, in eo sensu, in quo accessiones rerum ita diuiduntur.
 - C. Detentio, (in sensu latissimo et improprio etiam *possessio* dicta), i. e. physica de re disponendi facultas, et diui-
ditur in
 - ↳ detentionem corporalem, et
 - ↳ non corporalem.
 - D. Custodia, i. e. cura ne res deterioretur, aut auferatur, et duplex est, scilicet
 - ↳ principalis, et
 - ↳ minus principalis. (§. 446.)
5. Rerum administrationem, inuentarium, et rationum redditionem in genere. Hic itaque exhibetur rei
- A. Administratio, i. e. cura, vt res eum praestet usum, ad quem destinata est, estque administratio vel
 - ↳ rerum propriarum, vel, et possitimum,
 - ↳ rerum alienarum.
 - B. Inuentarium, quod *in genere* est designatio rerum indicandarum ei, cuius interest, notitiam earum habere, et
abst. in
 - a. inuentarium in sensu proprio, si designatio publica auctoritate facta; et
 - b. specificationem priuatam, si ita non facta; quae, si iuramento assertorio corroboratur, sub *iuratae specifi-*
cationis nomine venit.
 - C. Rationum redditio. Est autem *rationes reddere*
 - a. *in genere*, idem, ac demonstrare, quomodo administrator in administratione sit versatus,
 - b. *in specie*, accepta et expensa, vel alterutrum, delineare et demonstrare, vt calculo ducto appareat, quan-
tum acceptum et expensum. Si nunc accepta et expensa non *specie* sunt determinata, inde
oriuntur rationes in solle. Caeterum in rationum redditione varia adhuc notanda sunt:
 - α. Quoad obligationem ad eam. (§. 452.)
 - β. Si defectus rationum allegantur. (§. 453.)
 - γ. Calus, in quibus rationes semel excusae ad nouum examen reuocari, sique retrahari possunt.
(§. 454.)

SECTIO III.
DE LEGIBVS ET ACTIBVS IVRIDICIS.

MEMBRVM I.

DE LEGIBVS POSITIVIS ET ACTIBVS IVRIDICIS IN SE SPECTATIS.

Hic agendum:

- I. DE LEGIBVS POSITIVIS IN SE SPECTATIS. Haec theoria ad quinque momenta redit, quae sunt:
- I. Legum positivarum natura et indoles. Hic occurrunt
- A. Verbi *legis* varii significatus. Sumitur enim lex posit. in sensu
 - a. latissimo, in quo sensu sumta est norma per voluntatem constituta, secundum quam actiones nostras libe-
ras determinare obligantur; et ius per lege sumtum dicitur *ius posituum*.
 - b. lato, et in hoc sensu dicitur lex positua, si per voluntatem talis, qui tanquam superior sibi subiectos obli-
gare potest, constituta est; et
 - c. stricto, si hic superior est superior reipublicae;
 - d. strictissimo et proprio, si ille est princeps reipublicae quae regnum est. (§. 470.)
 - B. Legis tenor, et quod eum distinguendum inter
 - a. verba legis enunciativa, et
 - b. verba legis dispositiua, quae verba ipsam legem continent.
 - C. Legis obseruantia, (§. 460.) et leges, quae eam obseruantiam sunt, *leges antiquatae* dicuntur.
 - D. Legis ratio, quae est vel *extrinseca*, seu legis occasio, vel
↳ *intrinseca*, seu legis ratio intrinseca sic dicta. (§. 461.)
 - E. Terminus a quo et ad quem obligationis legis. (§. 462.)
 - F. Abrogatio legis, a qua differt
 - a. *derogatio legis*.
 - b. *privilegi concessio*, i. e. dispositio, qua exemptio a legis obligatione ita fit, vt ad casum aliquem specialem
non restricta sit.
 - c. *dispensatio*, i. e. dispositio, qua etc. in aliquo speciali casu eximitur; cuius species sunt
 - α. *aggratuatio*, i. e. dispensatio poenam delinquentis concernens, quae fit quoad poenam, quam prome-
ritum esse constat, vel in totum, vel in tantum.
 - β. *absolutio*, i. e. dispensatio, quae fit, quando poenam promeritam esse nondum constat, aut tamen in-
dicia adiuuant, per exemptionem suspecti ab inquisitione de delicto commisso.
- I. I.

a. Legum

I. 1.

2. Legum positivarum diuisiones in genere, quae sunt

A. Tales, quae non nisi de legibus positivis in significato latissimo et lato sumtis valent, et huc pertinet diuisio in leges

a.	conventionales, et non conventionales.	b.	fundamentales, et non fundamentales, haecque sunt vel publicae, vel priuatae. (§. 465.)
c.	permissiuas, quae sunt vel cogentes, quae abeunt in		absolue vel secundum quid tales.
	α. prohibitiuas, quae itidem sunt vel β. praeceptiuas. (§. 466.)		absolue tales, vel non.
d.	mere positiuas, et mixtas.	e.	scriptas, et non scriptas; vid. infra de hac diuisione.

B. Tales, quae sunt legum positivarum propriae diuisiones in sensu stricto sumtarum, scilicet quod sint vel diuinae, quae sunt vel α. vniuersales, vel β. particulares. γ. morales, vel δ. ceremoniales, vel ε. forenses.

β. *mandata*, i. e. normae speciales, a superiore reipublicae subditis praecipitae. Quodsi nunc haec respublici regnum, sicque hic superior princeps rectoris potestate instructus est, illae normae dicendae *Constitutiones principis*, siue sint leges in sensu proprio et strictissimo, siue sint *mandata*, sicutque

α.	in genere	1.	Rescripta, i. e. normae in forma litterarum solenni ad certas personas directae, et sunt vel rescripta iustitiae, vel rescripta gratiae, quoad causas, quas concernunt.
β.	in specie tanquam species legum romanarum	2.	Edicta.
	generales, quae sunt	3.	Edicta, i. e. leges in sensu strictissimo.
		4.	mandata in sensu lato, si mandata sunt. (vid. supra.) et abeunt in
		α.	mandata strictae sic dicta, si Princeps proprio motu mandat;
		β.	mandata non talia, si ad aliorum instantiam mandat; quorum pertinent
		aa.	decreta, si in causis iustitiae; aliquid mandat, quosum pertinent
		bb.	rescripta, si in aliis causis
		γγ.	Annotationes et subnotationes, si emanarunt ad instantiam priuatorum.
		δδ.	Epistolae, si etc. Magistratus.
		εε.	Sanctiones pragmaticae, si etc. vniuersitatis cuiusdam.
	γ.	speciales, si legis vim priuilegiando vel dispensando restringunt; vnde etiam <i>privilegia in sensu lato</i> dicuntur, sicutque vel <i>odiolae</i> , vel <i>infauorabiles</i> .	

ε. domesticae, quae in relatione ad Germaniam *germanicae* dicuntur, sicutque vel *vniuersales*, s. leg. Imp. vel *partic.* vel *antiquae*, vel *med. ae.* vel *novae*.

ε. peregrinae, in quibus notandum, actum quo legi peregrinae vis obligandi tribuitur dici *legis peregrinae receptionem*, et diuidi in receptionem

α.	expressam, et	β.	vniuersalem, et	γ.	principalem, et	δ.	vniuersalem in folle, et
	tactam.		particularem.		subidiariam.		particularem.

Sunt autem leges peregrinae vel in Germania receptae, vel non.

Nota. Hic caeterum adhuc moneendum, quod veniant 1) *sub iuris communis in Germania*, et 2) *sub legum Germanorum*, a leg. *germanici* distinguendarum, nomine. (§. 475.)

3. Legum diuisio in scriptas et non scriptas in specie. Hic consideranda venit

A. Legum scriptarum

a.	Definitio, quod sint leges expresse promulgatae.
b.	Diuisio in leges
	α. in scripturam redactas seu litteris consignatas, et
	β. traditas, seu ius traditum.
γ.	scriptas in specie sic dictas, et
δ.	statuta.

B. Legum non scriptarum

a.	Definitio, quod sint leges non expresse promulgatae, veniantque etiam in sensu generali sub <i>consuetudinis, iuris consuetudinarii et obseruantiae</i> nomine.
b.	Diuisio in
	α. consuetudinem strictae sic dictam seu ius consuetudinarium, si generatim in republica valent; et
	β. obseruantiam strictae sic dictam, si valent in collegiis, aliisque societatibus in republica.
γ.	consuetudinem imperialem (Reichsherkommen), et
δ.	consuetudinem germanicam strictae sic dictam.

C. Requisita ad ortum iuris consuetudinarii (quod etiam *consuetudo praeter leges*, et *consuetudo introductiva* dicitur. Requiritur autem, actus singulorum, ex quibus ius consuetudinarii strictae sic dictam oriri debet, esse

a.	rationabiles,
b.	ex opinione necessitatis susceptos, et
c.	plures, qui sunt
	α. continui,
	β. vniiformes, et
γ.	longo tempore reiterati. (§. 480.)

D. Requisita ad existentiam consuetudinis contra leges, seu abrogatae. Hic distingui debet inter actus

a.	omnium, et
b.	communiuorum, ex quibus tum consuetudo contra leges oritur, si hi actus sunt
	α. rationabiles, et
	β. plures, qui sunt
	1. continui,
	2. vniiformes, et
γ.	longo tempore reiterati.

I. 3. D.

E. Probatio

- I. 3. D. (E. Probatio existentiae iuris consuetudinarii tam in genere (§. 481.), quam in specie consuetudinum germanicarum antiquarum et mediarum. (§. 482.)
4. Analogia iuris. Hic occurrit analogiae iuris
- A. Definitio, si sumitur
 - a. in sensu *actori*, quod fit convenientia cum principiis iuris in legibus positivis contentis.
 - b. in sensu *stricto*, i. e. si argumentario fit ex principiis iuris in leg. posit. obviis per argumentum a simili.
 - B. Differentia pro diversitate legum positivarum, unde oritur *analogia iuris germanici*, cuius species est *analogia iuris publicae*; porro *analogia iuris romanae* etc. Hic adhuc referenda sunt, quae notanda quoad
 - 1) praedicta, quae sunt res iudicatae, quatenus casibus similibus decidentis adhibentur, et
 - 2) communes *DD. opiniones*. (§. 487.)
5. Legum Germanorum usus hodiernus. Hic
- A. Quaedam praemittenda sunt, scilicet definitio
 - a. *usus hodierni seu forensis legum Germanorum*, quod fit is usus legum Germanorum, quod adhuc hodie ex iis decisis casuum in foro obvenientium fieri debeat.
 - b. *usus doctrinalis eorum*, qui viui hodierno opponitur, scilicet, quod fit is usus, quem praestant in probandis et illustrandis veritatibus iuridicis.
 - c. *fundatae intentionis*, quod fit praesumptio pro usu hodierno legis in foro allegatae.
 - B. Proprie de usu legum Germanorum hodierno agendum, qui definiendus est
 - a. in casu pugnae duarum legum inter se ratione legislatoris
 - α. eiusdem generis, et hic observandae sunt tam
 - 1) regulae generales. (§. 491.) quam
 - 2) regulae speciales, in applicatione ad leges romanas, ecclesiasticas, feud. longob. et germanicas. (§. 492.)
 - β. diversi generis, et regulas hic observandas sistit §. 493.
 - b. extra casum pugnae. Regulas, quae hic observandae sunt, sistit §. 490.

II. DE ACTIBUS IURIDICIS IN SE SPECTATIS. Hic varia consideranda veniunt, scilicet

1. Actuum iuridicorum natura et indoles in genere. Hic occurrit actus iuridici seu negotii iuridici
- A. Definitio, quod fit factum hominis licitum iura et obligationes concernens.
 - B. Divisio in
 - 1) validos, et
 - 2) invalidos actus iuridicos. (§. 496.)
 - C. Forma, i. e. complexus determinationum, quae ad negotii existentiam vel validitatem requiruntur, estque
 - 1) interna, vel
 - 2) externa.

Ad formam negotiorum etiam referri debent *Solemnitates*, unde negotiorum divisio in

 - a. *solemnia*, inter praesertim notandi illi actus solennes Romanorum, qui veniunt sub nomine
 - α. actuum legis, quae duplicis generis sunt,
 - 1) M. ii actus solennes coram Magistratu peragendi, qui in controversiis civilibus tractandis obveniunt.
 - 2) reliqui actus solennes coram Magistratu peragendi, hiique in *sensu strictissimo legis actiones* dicuntur.
 - β. actuum legitimorum.
 - b. non solemnia.
 - D. Conceptus negotii (stricti iuris, et bonae fidei. (§. 500.)
 - E. Nullitas et validitas. (§. 501.)
 - F. Substantia, naturalia, et accidentalia. (§. 501.)
 - G. Locutiones quaedam huc pertinentes, vetui quando dicitur:
 - a. *Actum iuridicum perfectum*, quod tum dicitur, si accedit, quod ad actus imperfecti consummationem requiritur.
 - b. *Actum iuridicum contractum*, quod tum dicitur, si fit substitutio actus validi in locum invalidi, ut finis ad minimum in genere obviatur.
 - c. *Actum iuridicum infirmum*, quod tum dicitur, si actus ab initio validus ex post invalidus fit.
 - d. *Actum iuridicum contractum scire*, quod tum dicitur, si actus, qui ab initio invalidus fuit, ex post validus fit.
2. Actuum iuridicorum divisio in mentis declarationes, et qui tales non sunt. Sunt autem actus iuridici, qui mentis declarationes sunt
- A. Assertiones;
 - B. Dispositiones, quae, praeterea quod sint vel
 - 1) promissiones; vel
 - 2) nudaae dispositiones;
 - 3) haecque vel 1) negotia iuridica *propria*, vel
 - 2) *aliena*.
- a. actus inter vivos, vel
- 1) actus mortis causa. (§. 508.)
 - 2) nuncupativae, vel
 - 3) scriptae dispositiones.
- Inter 1) nuncupativas dispositiones praesertim notandae sunt *Stipulationes*, i. e. solennes verborum conceptiones, seu formulae ore prolatae, quibus ad praestium alterius interrogationem promissio fit; suntque
- α. cautionales, quae sunt
 - 1) M. voluntariae, et
 - 2) necessariae, quae abeunt in
 - 1) M. praetorias;
 - 2) B. iudiciales; et
 - 3) C. communes.
 - β. contentiones.
- Quod attinet II) *scriptas* dispositiones, de his generatim notandum, quod scriptura secundum effectum, quem habet, fit triplicis generis, dum per eam vel
- 1) *ipsa obligatio constituitur*, vel
 - 2) *obligatio nona qualitas tribuitur*, vel
 - 3) *non nisi probationis causa negotii accedit*.
3. Actuum iuridicorum divisio in simplices et adiectionem quandam habentes. Quales adiectiones sunt
- A. Conditio, quae in *sensu stricto et proprio* est adiectio mentis declarationi facta, per quam ex quoad effectum suum restringitur ad aliquod quod existere debet et futurum incertum est, (ad eventum futurum incertum) estque secundum
 - a. divisionem, quae non nisi de conditione in sensu latissimo valet (iur. nat. §. 153.) vel
 - 1) in praeteritum, vel
 - 2) in praesens, vel
 - 3) in futurum collata.
 - β. certam, seu impossibilibus, quae est
 - 1) M. perplexa;
 - 2) impossibilis in specie sic dicta, haecque
 - 1) a. physice talis, quae est
 - 2) a. absolute, et

- II. 3. A. a. β . 2. γ . a. scilicet secundum quid talis.
- b. moraliter talis, quae est
- c. derisoria, si officii detori repugnat;
- d. non derisoria, si non.
- [incerta, seu possibilis, quae abit in
- N. potestativam; 2. causalem et 3. mixtam.
- b. diuisionem, quae de conditione in quocunque significato ualet, vel
- a. suspensiuam, vel β . affirmatiuam, vel γ . expressiuam, vel
- c. resolutiuam. β . negatiuam. γ . tacitam.
- Nota. Secundum I. R. proprie conditionibus non adnumerantur 1) *conditiones in praeteritum*;
- 2) *in praesenti collatae*; 3) *impossibiles*, et 4) *caecitae*; sed potissimum sunt attendendae condi-
- tionis diuisiones in 1) *potestatiuas, casuales et mixtas*; 2) *affirmatiuas et negatiuas*; 3) *su-*
- peruiuas et resolutiuas*.
- B. Dies, i. e. adiectio dispositioni facta, per quam ea restringitur ad tempus, quod existere debet, estque vel
- a. incertus, vel
- b. incertus, hicque vel α . incertus an tantum, vel
- β . incertus quando tantum, vel
- γ . incertus an et quando.
- c. terminus a quo, vel
- d. terminus ad quem, vel
- e. terminus intra quem.
- C. Causa, i. e. adiectio mentis declarationi facta, quae continet rationem sufficientem factae declarationis.
- D. Modus, i. e. adiectio mentis declarationi facta, quae continet causam eius singulem.
- E. Demonstratio, i. e. adiectio mentis declarationi facta, quae continet descriptionem rei vel personae, quam concernit.
4. Actum iuridicorum diuisio in tales qui quoad agentis voluntatem vitio quodam laborant, vel non. Quo vitio laborant actus iuridici, qui dispositiones sunt
- A. Si iis inest dolus malus, qui est
- a. dolus eius, in cuius fauorem dispositio facta, et in hoc casu distinguendum, an dispositio sit
- α . bonae fidei negotium, hicque iterum an adit dolus
- β . causam dans, vel
- γ . incidens.
- b. vel stricti iuris negotium.
- b. dolus tertii, in quo casu vel
- α . inficio et inuito eo, in cuius fauorem dispositio facta est, commissus, vel
- β . eo colludens.
- B. Si adest ignorantia, error et dubitatio. Quod ignorantiam attingit, ea est ignorantia
- a. iuris, (§. 524.) haecque
- α . iuris naturalis, et
- β . iuris positui.
- b. facti, quae est α . facti proprii, et
- β . facti alieni (§. 525.)
- C. Si iis inest vis metusque. Quod attingit
- a. vim, ea est vel
- α . defensionia, vel
- β . offensiuam, haecque vel
- α . compulsiuam, vel
- β . ablatiuam, vel
- γ . expulsiuam, vel
- δ . turbatiuam.
- b. metum, is est vel N. α . vanus, seu iustus, in respectu ad inuentem, vel
- (§. 531.) non vanus, seu iniustus, in resp. ad eum.
- β . illatus, qui est vel
- α . iustus, vel
- β . iniustus, scilicet in respectu ad metum inferentem.
- γ . non illatus, cuius species est sic dictus *«eius reuerentialis»*.
- LD. Si iis inest ira alicuius affectus. (§. 532.)
5. Actum iuridicorum diuisio in veros et simulatos. Quod simulatum actum attingit, is est vel
- A. Talis, qui cum alio, qui verus est, cuique recte substituitur, coniunctus, (§. 535.) vel
- B. Solus est.

MEMBRUM II.

DE INTERPRETATIONE IURIDICA ET APPLICATIONE IURIS AD FACTVM.

Hoc membrum absoluunt:

I. INTERPRETATIO IURIDICA, et de ea agendum

- i. in genere, ubi consideranda veniunt interpretationis iuridicae
- A. Definitio, quod sit determinatio sensus legis, vel actus iuridici, qui est mentis declaratio.
- B. Diuisio in interpretationem
- a. legum positiuarum et
- b. actuum iuridicorum, qui sunt mentis declarationes.
- c. criticam, et
- d. non criticam.
- e. grammaticam, seu declaratiuam, siue strictam; et
- f. logicam, quae abit in α . extensiuam, et
- β . restrictiuam.
- Nota. Datur etiam *benigna interpretatio*. (§. 546.)
- d. α . authentica, et
- β . doctrinalem.
2. De legum interpretatione. Hic distinguendum inter interpretationem
- A. statutoriam, et
- B. regularem positiuarum legum, quae statuta non sunt, et quoad eas a se inuicem distinguendae sunt regulae
- a. magis generales, et
- b. speciales.
- Nota. Huc etiam pertinet 1) interpretatio *trinitiorum* in eo sensu sumptorum, quod etiam *dispensationes* sub se comprehendant. (§. 552.) 2) hic locutiones notandae sunt: a) *in fraudem legis fieri*, (§. 553.) b) *legem esse lege interpretari*. (§. 556.) 3) huc pertinet, quod de *authentica legum interpretatione* notandum. (§. 557.)

- I. 2. De interpretatione actuum iuridicorum, qui sunt mentis declarationes. Hic consideranda venit
- A. Distinctio interpretationis in
 - a. talem, quae pro aliquo fit, et
 - b. talem, quae contra aliquem fit.
 - B. Definendum: An et quatenus hic locum habeat authentica interpretatio, seu, ut aiunt, declaratio? (§. 561.)
 - C. Occurrunt regulae quoad *interpretationem doctrinalem* actuum iurid. qui sunt mentis declarationes, notandae; quae sunt
 - a. magis generales. (§. 562.)
 - b. magis speciales, quoad interpretationem
 - a. pactorum. (§. 563.)
 - b. iuramentorum (§. 564.)
 - γ. vitumarum voluntatum. (§. 565.)
 - δ. eistorum testium. (§. 566.)

II. APPLICATIO IURIS AD FACTVM. Hic agendum de

- 1. Iuris ad factum applicatione in genere. Hic varia consideranda veniunt, veluti, quod venit sub nomine
 - A. iuris ad factum applicandi, nimirum quaelibet norma iura et obligationes definiens, sicque lex in sensu latissimo iuncta.
 - B. facti, ad quod ius applicandum, scilicet casus iuridicus, qui dicitur id quod facti est in relatione seu ordine ad ius considerandum.
 - C. applicatio iuris ad factum, i. e. collatio casus iuridici cum iure, ideo facta, ut determinari possint iura et obligationes, quae in casu dato obtinent; quae determinatio ipsa dicitur *decisio casus*.
 - D. requisita iuris ad facta applicationis. (§. 571.)
 - E. varii significatus *aequitas* in scholis Iurorum. Opponitur aequitas
 - a. *iuri stricto*; b. *iusso*; c. *exalter iusso*.
 - F. arbitrium iudicis, i. e. facultas iudicis in applicatione iuris ad factum casus ex alio fonte, quam ex leg. posit. vel aliis legitimis hominum dispositionibus, earumve analogia decidendi.
 - G. diuisio iuris ad factum applicationis, seu potius, quae inde oritur, *decisionis casuum*; quoad
 - a. ius, quod applicandum in
 - a. decisionem secundum *arbitrium legislatoris* seu *alius disponentis*, et
 - b. decisionem secundum *arbitrium iudicis*.
 - b. factum, ad quod ius applicandum, in
 - a. decisionem secundum *acta et probata*; et
 - b. decisionem, *quae fit pro auctoritate*.
 - 2. Iure, quod ad factum applicandum, in specie. Hic consideranda veniunt:
 - A. Quaestio: Cuius loci leges applicandae sunt ad casus obuenientes? Quae leges loci sunt vel
 - a. Leges loci, ubi actus gestus; vel
 - b. Leges loci, ubi res immobilis sita; vel
 - c. Leges domicili eius a quo actus gestus est, et de cuius rebus seu conditione et qualitate est quaestio. (§. 577.)
 - B. Quotuplici modo *decisio casuum* in foro obuenientium, quae fit secundum legislatoris, vel alius disponentis arbitrium, fieri debet: nimirum vel secundum
 - a. legem alicuius dispositionem ipsam, et hoc casu vel
 - a. *strictum ius*, vel
 - b. *aequitatem iuridicam*. (§. 580. I. II.)
 - b. argumentum, seu analogiam in sensu latiori, tumque vel
 - a. argumentum in sensu *stricto*, vel
 - b. analogiam in sensu *stricto*. (§. cit. III.)
 - C. Locutio, secundum quam dicitur: *Aequitatem stricto iuri praeferr.* (§. 581.)
 - 3. Facto, ad quod ius applicandum, in specie. Factum, ad quod, seu casus ad quem, ius applicandum, varie diuiditur, Causae enim sunt, praeter eorum diuisionem in casus
 - a. *habiles* et *non habiles*,
 - a. vel in legibus decisi, hincque
 - a. in legibus *expresse* decisi et
 - b. *non nisi tacite* per leges decisi.
 - b. vel in legibus non decisi.
 - B. *siidem*, vel
 - C. *diuersi*, qui sunt vel *similes*, vel *certi*, vel *diffimiles*.
- incerti*, et ex hac casuum decidend. diuersitate oritur diuisio decisionis casuum in decisi quae fit secundum *acta et probata*, et quae fit *pro auctoritate*.

SECTIO IV.
DE OBLIGATIONE.

MEMBRVM I.

DE OBLIGATIONE IN SE SPECTATA.

Hoc membrum absolunt:

I. OBLIGATIO IN SE SPECTATA IN GENERE, vbi consideranda venit obligationis

- 1. Definitio, quod sit necessitas agendi moralis.
- 2. Diuisio in
 - A. *mere naturalem*, quae est vel
 - a. iure civili reprobata, seu inefficax, vel
 - b. non, seu efficax, quae abit in *plenam*, et *minus plenam*.
 - a. *mere positiuam*, et *mixtam*
 - a. quae secundum R. I. est vel
 - b. praeterita.
 - B. *obligationem certi*, et *obligationem incerti*.
 - C. *realem*, vel *personalem*, quae abit in
 - a. *personalissimam* seu *singularem*, et *vniuersalem*.
 - b. *oblig. faciendi*, et *oblig. dandi*.

I. 2. C.

D. solita.

I. 2. C.

- D. solitariam, quae concernit vel
 { a. vnam eandem praestationem, in quo casu plures, quibus obligatus idem in solidum debet, dicuntur
correi credendi; vel
 { b. numero plures praestationes, in quo casu obligatio est vel { a. alternatiua, vel
 { b. copulatiua.
- non solitariam, qui itidem concernit vel
 { a. vnam eandemque praestationem, in quo casu plures vel
 { a. aequae principaliter sunt obligati, et hoc casu obligatio est vel
 { N. correalis, et plures per eam obligati dicuntur *correi debendi*; vel
 { C. communis seu pro rata.
 { b. vel non, in quo casu obligatio abit in
 { N. principalem, et
 { C. subsidiariam.
 { b. plures praestationes numero diuersas.

II. OBLIGATIONES QVAEDAM GENERALISSIMAE. (§. 601 sqq.)

MEMBRVM II.

DE OBLIGATIONE CONTRAHENDA, DISSOLVENDA, ET CORROBORANDA.

Hoc membrum itaque abfoluunt:

I. OBLIGATIO CONTRAHENDA, vbi agendum de

1. Obligatio contrahenda in genere. Contrahitur vero obligatio, i. e. non obligatus fit obligatus
 { A. per se, et hoc casu
 { a. ipso iure seu immediate per legem, seu, vt ICI R. loquuntur, *ex re nascitur*, et quidem duplici modo:
 { a. absque omni facto interueniente, sicut *immediate ex iure*, et
 { b. facto quidem interueniente, est tali, quod ad producendam obligationem non directum, sed potius
 non nisi conditio sine qua non est: sicut *mediate, et non per*.
 { b. mediate, et ita obligatio non nisi per consensum in obligationem, sicut per promissionem contrahi potest.
 { B. per consequentiam, quod fit per
 { a. status acquisitionem, quoad obligationes ab eo dependentes, et
 { b. rei acquisitionem et possessionem, quoad obligationes renes.
2. Modis, quibus obligatio mediate contrahitur. Actus, per quos hoc fit secundum leges positas Germanorum sunt
 { A. Pollicitationes, tam
 { a. reipublicae aliaeque vniuersitati factae, quam
 { b. Deo factae, quae sub *votorum* nomine veniunt.
 { B. Pacta.
 { C. Iuramentum promissorium.
3. Modis, quibus obligatio immediate quidem, est non pure contrahitur. Hac pertinent
 { A. Obligaciones, quae ob delicta, aliaque facta illicita, immediate ex legibus oriuntur; haecque totum ius criminale referri debet.
 { B. Obligaciones, quae quasi ex delicto nascuntur.
 { C. Obligaciones, quae quasi ex contractu oriuntur.
 { D. Obligaciones, ob quas locum habent actiones adiectivae qualitatis, quae tunc vero locum habent, si aliorum facta obligatoria tanquam nostra considerari possunt; hocque fieri potest, si
 { a. adest vnitas personae;
 { b. nostra negotia alteri commissimus, quod fit vel per
 { a. praepositionem, vel
 { b. praeter praepositionem, tumque vel per
 { N. mandatum, vel
 { C. iustum.
 { c. verso eius, ad quod alter obligatus est tertio, ab eo in rem nostram facta, quae *mediata verso* dici potest.
 { E. Obligaciones, ob quas locum habent conditiones strictae sic dictae.
 { F. Sic dictae obligationes contrariae, et
 { G. Obligatio ad contritionem ob incertum nauis leuandae causi facta.

II. OBLIGATIO DISSOLVENDA, a qua differt suspensio expletionis obligationis, quae oritur *ex motorio*, quod est vel { principale, vel } seu *ex induciis moratoris*, siue *litteris respiratoris*.

- (L) Si obligatio in sensu latiori sumitur, seu generatim, ea tollitur
 { 1. Per se, hocque casu variis modis, nimirum
 { A. per iudicis sententiam absolutoriam, quae vires rei iudicatae habet, et
 { B. non, tumque
 { a. per restitutionem rei alienae,
 { b. non, quo casu per
 { a. obligationis expletionem, seu solutionem in sensu latissimo, quae abit in
 { N. solutionem in sensu lato, quae iterum in
 { a. solutionem in sensu stricto, haecque tandem in
 { a. solutionem in sensu strictissimo, et
 { b. solutionem, quae talis non est.
 { N. compensationem.
 { C. dationem in solutum.
 { b. nouationem.
2. Per consequentiam, quod vario modo fieri potest. Generatim vero vel fit
 { A. ita, vt alter ius, quod habet, a nobis exigendi certam praestacionem, amittat, indeque per consequentiam oritur obligacionis dissolutio. (Vid. doctrina de amissione iuris.) vel
 { B. alio modo, qui est vel
 { a. hic, quod actus obligatorius, ex quo obligatio orta, infirmetur, sicut per consequens obligatio ex ea orta cesset, vel
 { b. alio modo fit, obligationem per consequentiam dissolui, veluti 1) si desit conditio suspensiuas; 2) si conditio resolutiuas existit; 3) per mortem, quoad obligationes personalissimas etc.

II. (L)

(II) In

II. (L.)
(II.)

In specie ad obligationem dissolvendi modos pertinent

1. Solutio in sensu stricto et strictissimo sumta; et quoad eam varia consideranda veniunt, nimirum

A. Is, qui solvere potest, et cui solutio facienda. (§. 626 lqq.)

B. Solutio

a. tempus. Quoad tempus solutionis debitum notandum,

α. Quod illud determinetur vel per *legem*, vel *legitimum hominis dispositionem*, vel *indice*.

β. Quod illud tam a parte debitoris, quam a parte creditoris, observari debeat. Quodsi utrumque non fit, adest *mora*, quae in genere est iniuncta rei alicuius peragendae dilatio, et dividitur in *moram*

N. Debitoris. Quoad eam obveniunt eius

1. Divisio in *moram*

a. ex re. l. irregularem;
b. ex persona;
c. veram; et
d. fictam.

B. Effectus, qui sunt vel

a. speciales ad alias theorias pertinentes; vel
b. generalis ille effectus, quod perpetuet obligationem. (§. 631.)

C. Purgatio. Mora debitoris vero purgatur vel

a. per proprium suum factum; vel
b. per factum creditoris. (§. 633.)

D. Differentia ab

a. anticipatione solutionis et
b. solutione statim temporibus faciendi; et in utroque casu locum habet *interusurarium*. (§. 634.)

2. Creditoris. Quoad eam obveniunt, quomodo ea

a. contrahitur, nimirum per non factam acceptationem solutionis etc.
b. eius effectus. (§. 631.)
c. eius purgatio. (§. 633.)

b. locus. Quoad eum distinguendum inter

a. debita quantitatis; et quoad ea, an sint constituta per

N. actum inter vivos, vel
2. ultimam voluntatem.
β. alia debita, veluti speciei.

C. Vfurarium solutio. Quoad vixas notanda eorum

a. definitio. *Vixas* est valor vixus rei, quae vix isto, pro quo datur, consumitur.

b. Divisio in vixas

a. stricte sic dictas, haec sunt vel

N. vulgares, vel
2. foenus nauticum.
B. conventionales, vel
C. legales, haec vel punitoriae, vel
compensatoriae.

β. specierum vixas.

c. Fontes. (§. 638.)

d. Damnum secundum Ius Canonicum; permisso vero secundum Ius Rom. et Germanicum, tamen cum restrictione ad

a. certam *quantitatem*, et
β. certum *modum*.

e. *Vixaria pravitas*. (§. 639.)

D. Genus et bonitas monetae in solutione strictissime sic dicta. Hic casus sequentes sunt distinguendi:

a. Si debentur certi generis monetae corpora, aut in individuo, aut familia, sique quantitas certa non est in obligatione. (§. 641.)

b. Si sola quantitas seu solus valor debetur, ita ut certum monetae genus non sit in obligatione. (§. 642.)

c. Si praeter quantitatem et monetae genus, aut non secundum corpora, in obligatione est; hicque quoad bonitatem debitam distinguendum: an

a. bonitas monetae simul determinata sit, tumque an determinata sit

N. bonitas vixusque,
2. an vel interna tantum,
vel externa tantum.

β. an non? (§. 643.)

E. Probatio solutionis. Hic distinguendum, quomodo probatio fiat in probatione

a. iurificiali; (§. 645.)
b. artificiali; (§. 646.) et
c. si solutio ex pluribus causis facta, aut non constat in quam causam. (§. 647.)

F. Varia debitorum beneficia solutionem concernentia. Ad quae pertinent beneficium

a. donationis in solutum. (§. 648.)
b. particularis solutionis. (§. 649.)
c. competentiae. (§. 650.)
d. divisionis, et
e. excussionis seu ordinis; (§. 652.)
f. cessionis bonorum. (§. 651.)

2. Reliqui modi dissolvendi obligationem praeter solutionem stricte et strictissime sic dictam. Ad hos modos praecipue pertinet, si obligatio dissolvitur per

A. Compensationem. Quoad eam notanda eius

a. definitio. *Compensatio* est solutio per idem illud, quod in obligatione est, facta, aut non ita, ut in natura praesertur, sed per substitutionem eius quod vicissim debet alter.

b. Requisita debiti compensabilis, quae sunt, debitum esse

a. liquidum;
β. tale, quod substitui potest in locum eius, quod vicissim debet creditor. (§. 657.)
γ. leges positivas compensationem non expresse prohibere. (§. 658.)

II. (II.) 2. A.

F 2

B. Novatio.

- II. (II) a. A.
- B. Nouationem. Hic consideranda veniunt eius
- a. Definitio, quod sit solutio per actum, quo noua obligatio ita constituitur ut prior tollatur, facta.
 - b. Quaestio illa: an ad nouationem requiratur voluntas expressa, tacita in totum exclusa? (§. 660.)
 - c. Diuisio in nouationem
 - a. expressam, et
 - β. tacitam.
 - d. Affinitas nouationis, quae sunt
 - a. Affignatio et
 - β. Cessio.
- C. Restitutionem in integrum. Quoad eam occurrunt eius
- a. Definitio, quod in genere fit reductio in statum pristinum, publica auctoritate facta, iura et obligationes concernens.
 - b. Diuisio in restitutionem
 - a. gratiae, seu quae fit ex gratia, et
 - β. iniustitiae, s. quae fit ex iniustitia, haecque secundum ius romanum est vel
 - γ. civilis, vel
 - δ. praetoria, quae est vel
 - α. minorum, vel
 - β. maiorum, quae est talis vel
 - a. ex causa speciali, veluti ob
 - aa. dolum malum;
 - bb. metum;
 - cc. minimum capitis deminutionem;
 - dd. absentiam; et
 - ee. errorem.
 - β. ex clausula praetoris generali, quae restitutiones generatim sunt vel
 - aa. processuales; vel
 - bb. reliquae restitutiones huius generis.
 - c. Requisita. (§. 666.)
- D. Clausulam rebus sic stantibus; hincque distinguendum inter negotia
- a. quae sunt dispositiones, et quoad haec inter
 - α. casum, quo nouus status, in quem res venit, concernit habitatem auctoris ad illud; et
 - β. casum, quo nouus rerum status talis non est. (§. 671.)
 - b. quae non sunt dispositiones. (§. 670.)
- E. Confusionem de qua notanda eius
- a. Definitio. Dicitur autem *obligationem per confusionem dissoluta*, si eam dissolui est effectus mutationis, cum qua, in respectu ad eum, penes quem est ius obligationi respondens, obligatio subistere nequit.
 - b. Differentia a *consolidatione*.
 - F. Speciei debita interitum. (§. 673 sq.)
- III. OBLIGATIO CORROBORANDA. Inter modos, quibus obligatio, praeter *iuramentum promissorium*, corroborari potest, notandi sunt:
- 1. is per poenam adiectam. Poenae sunt vel
 - A. legales; vel
 - B. iudiciales, vel
 - C. priuatae, haecque vel
 - a. testamentariae, vel
 - b. conventionales. (§. 677.)
 - 2. reliqui obligationem corroborandi modi. Ad quos referri possunt
 - A. Cautiones, quae sunt, ratione
 - a. mediū securitatis, quo vimur, vel
 - α. reales, haecque vel
 - γ. fideiussoriae; vel
 - δ. pignoratitiae.
 - β. personales, haecque vel
 - γ. iuratorie; vel
 - δ. nude promissoriae.
 - b. obligationis, quam corroborant, varii generis.
 - c. eius, qui exigit cautionem, vel
 - α. conventionales, seu voluntariae; vel
 - β. legales, seu necessariae; quarum species sunt *Stipulationes cautionales*.
 - B. Rigor executiuus; et quoad eum notanda eius
 - a. Definitio. Est vero obligatio *rigore executiuo* munita, si debitor debito agnito et non soluto statim condemnatur, nisi in continentem probare possit, obligationem esse dissolutam. Qui rigor oritur ex *instrumentis quarentariis*.
 - b. Species, veluti *rigor cambialis*, qui oritur ex *litteris cambialibus*.
 - C. Clausula commissoria, seu lex commissoria. (§. 681.)
 - D. Clausula constituti possessorii, seu pactum constituti possessorii.

SECTIO V.
DE IVRE.

MEMBRUM I.
DE IVRE IN SE SPECTATO.

Caput I.

De iure in se spectato in genere.

Haec theoria redit ad

I. Iuris genuinam notionem, quae conspicitur ex

1. variis iuris significatibus. (§. 686.)
2. *notione civiliter iuris*, quod est vel

A. honestum, vel	B. decorum, vel
inhonestum.	indecorum. (§. 687.)
3. distinctione inter

A. ius ipsum, seu ius quoad substantiam.	
B. eius exercitium, seu ius quoad exercitium.	Quoad <i>ius ad exercitium iuris alterius</i> notandam, illud esse vel
a. ius administratorium l. vicarium; vel	
b. ius proprium ad exercitium iuris alterius. (§. 688.)	

II. Varias eius species in genere. Ius est vel

1. legale, cuius species est *ius legale positivum*, vel

1. testamentarium, vel	
conventionale.	
2. nos, vel

alios respiciens, hocque	perfectum, vel
	imperfectum.
3. affirmativum, vel

negativum, cuius species sunt	A. immunitates;
	B. ius prohibendi.
4. praesens, quod est vel

A. completum, hocque	limitatum, vel
	illimitatum.
B. incompletum, idque	
a. quiescens, a quo differt <i>ius amissum</i> , quod est vel	translatum; vel
vel	extinctum.
b. non tale.	

 vel futurum, hocque vel

A. radicatum, quod est vel	
a. expectativa, cuius variae dantur species. Est enim expectativa vel	
α. specialis, vel	β. determinata, vel
γ. generalis.	indeterminata.
δ. qualificata, vel	ecclesiastica, vel
ε. simplex.	secularis, cuius species sunt expectativae
b. vel non.	N. feudales, et
vel	L. in officia secularia. (§. 696 sqq.)
B. non radicatum. (§. 691.)	
5. ius in re seu obiective reale. Iurium vero in re summa genera sunt

A. iura in re nullius, haecque vel	
a. in hereditate iacente, vel	
b. in alia re nullius, quae iura sunt vel	
α. in re absolute nullius, veluti <i>communio primigenia</i> .	
vel	
β. in re secundum quid nullius, veluti <i>ius occupandi proprium</i> .	
B. in re alicuius, quae sunt vel iura	
a. in re nostra, vel	
b. in re aliena constituta.	

 vel

ius ad rem, seu obiective personale.	
6. simplex, vel	7. usufructuarium, vel
compositum.	patrimoniale.
6. commune, vel
8. proprium, de qua iuris divisione notandae eius

A. Subdivisiones in ius	
a. solitarium et plenum, et	
b. in non tale, tumque est vel	
α. ius commune, seu communio positiva,	
vel	
β. ius dimidiatum.	
B. Cui iuri opponatur, nimirum iuri	
a. communi;	
b. administratorio; et	
c. speciali titulo acquisito.	
9. finitum, vel

10. discontinuum, vel	
infinatum.	continuum.
11. revocabile, vel

12. temporarium, s. interimisticum,	
irrevocabile.	vel perpetuum, (§. 702.)

II.

G

III. Privilegia

- II. Privilegia in specie. Hic illa iuris diuisio praecipue attendenda, quod sit vel
- I. ius, quod cuiilibet absque speciali acquisitione competit; vel
- A. tale, quod absque speciali acquisitione nemini competit, seu *ius quæsitum*. Quod subiectiue sumtum vel est
- A. privilegium in sensu latissimo; vel
- B. non. Privilegium in sensu latissimo est vel
- privilegium in sensu lato, hocque vel
- a. tale in sensu stricto, quod iterum est vel
- N. privilegium in sensu strictissimo et proprio; vel
- ius ex dispensatione ortum.
- vel
- β. ius singulare.
- vel non. (§. 704.)
- b. reale, vel
- personale, hocque vel personatissimum; vel non (§. 705.)
- c. gratiosum; vel
- conventionale, hocque vel onerosum, vel gratuitum (§. 706.)
- d. privilegium *ad instar*, si concessum est ad tenorem alius privilegii alteri iam concessi, quod dicitur *privilegium exemplare*. vel non tale. (§. 707.)

Caput II.

De iuribus quibusdam generalissimis.

Ad iura generalissima, praeter *potestatem societatum*, in eaque contentum *imperium*, (de quo infra,) etiam secundum leges positivas Germanorum referri debent:

- I. Libertas hominum naturalis;
- II. Communio primaeva; de vtraque vero in iure naturae agitur.
- III. Dominium. Quoad illud consideranda veniunt eius
1. definitio. Praeter definitionem domini doctrinalem non attendendam, illud in scholis ICtorum sumitur vel
- A. late, vel
- B. *strictè et proprie*, pro iure in re corporali proprio, vi cuius de eius substantia pro nostro arbitrio disponere possimus.
2. iura, quae quoad dominium a se inuicem sunt distinguenda; quae reduci possunt ad iura
- A. in dominio contenta, quae sunt:
- a. nuda proprietas;
- b. viusfructus; et
- c. ius possidendi causale.
- B. quae versantur circa dominium, quae sunt ius
- a. abdicandi dominium, seu derelinquendi rem nostram;
- b. transferendi dominium quoad substantiam, seu dominium ipsum in alium;
- c. ius, dominium quoad substantiam retento, in eius praedictum disponendi; quod sub se continet ius
- α. limitandi dominium;
- β. diminuendi dominium;
- γ. ius imponendi rei onera realia; et
- δ. ius in aliam transferendi ius ad exercitium domini nostri; quod dicitur *prodominium*, si est ius proprium ad exercitium domini, quod quoad substantiam penes alium est.
3. diuisiones, quae variae sunt, nimirum
- A. tales, quae continentur cum diuisionibus iuris in genere;
- B. tales, quae ad singulas iurisprudentiae partes referendae sunt; et
- C. tales, quae hic explicandae sunt. Ad huius generis diuisiones pertinet diuisio illa, secundum quam dominium est vel
- a. solitarium, vel
- non solitarium, hocque vel
- α. dominium dimidiatum; vel
- β. condominium, quod est, prout omnis communio, vel
- N. completum; vel incompletum. □ aequale, vel inaequale.
- γ. vniuersale, seu communio bonorum vniuersalis; vel particularare, seu comm. bon. particularis.
- b. plenum, vel
- minus plenum, quod est vel
- α. vile vel
- β. nuda proprietas, haecque vel plena proprietas, vel dominium directum. (§. 712.)
- c. limitatum, vel d. vniuersale, vel singularare. (§. 713.) e. verum, vel fictum. (§. 714.)
4. *Quasi dominium*, quod dominio opponitur, eiusque
- a. definitio, quod sit ius proprium de re incorporali pro nostro arbitrio disponendi.
- b. definitio *quasi domini iuris*, quod est ius proprium de iure ipso, quod hic in iure proprietatis rei corporalis est, pro nostro arbitrio disponendi. Eiusque diuisio in
- α. nudam quasi proprietatem iuris, et
- β. quasi dominium, quod praeter proprietatem iuris et ius ad eius exercitium sub se continet.
- c. Quasi domini diuisio in quasi dominium
- α. solitarium, et
- non solitarium, hocque est vel commune, vel plenum, et dimidiatum.
- β. minus plenum, quod est vel
- N. quasi dominium vile, vel
- γ. nuda quasi proprietas, haecque est vel

- III. 4. c. β. 3.
- [A. plena quasi proprietas, vel
B. quasi dominium directum. (§. 715.)]
- IV. Ius securitatis, i. e. ius auerendi laesionem vel imminentem, vel futuram; et ad illud pertinet
1. Ius defensionis violentae, de quo notanda
 - A. Differentia defensionis violentae a
 - a. vindicta priuata, et
 - b. facto quo quis sibi ipsi ius dicit.
 - B. Diuifio eius in
 - a. *realem*, et
 - b. *personalem*, cuius species est: *Moderamen tutelae*. (§. 716.)
 - C. Quando illud in Germania locum habeat? (§. 717 sq.)
 2. Ius puniendi conatum, et ad illud secundum Ius Romanum referri potest
Vindicta priuata, quae vitiosis causa exercetur, et poenae publicae opponitur. (§. 719.)
- V. Ius indemnitatis. Hic vero consideranda veniunt
1. *Iuris indemnitatis* definitio. *Ius indemnitatis* eo tendit, vt alter damnum in se spectatum resarciat, et id quod inter-
est praestet.
 2. *Damni* diuisiones. Est autem damnum vel
 - A. mere cauale,
 - a. vel non, hocque vel
 - b. dolosum, vel
 - c. culpofum, quod est ortum vel ex culpa propria, vel ex culpa aliena.
 - B. id quod interest, hocque vel
 - a. interesse lucri cessantis, seu damnum priuarium: vel
 - b. interesse damni emergentis, seu damnum positium.
 - C. damnum infectum, (§. 723.) vel
damnum factum.
 - D. damnum ab homine datum, quod est vel
 - a. damnum in sensu stricto, hocque vel
 - α. iure datum, vel
 - β. iniuria datum in sensu latiori, cuius infinitae species reduci possunt ad
 1. damnum in contractu datum, et
 2. extra contractum datum, quod est vel
 - A. delictum sub alio nomine speciali veniens,
 - B. vel non, tumque vel damnum
 - a. quod vindicat lex Aquilia, seu damnum iniuria datum in sensu speciali, vel
 - b. non, hocque vel
 - a. damnum, cuius auctor est alius, cuius factum nobis imputatur propter cons-
currentem nostram culpam. (§. 724.)
 - b. vel non. (§. cit.)
 - vel
 - b. noxa.
 - vel non, quod damnum est vel
 - a. pauperies in sensu latiori, vel
 - b. damnum per rem inanimatam datum. (§. 723.)
 3. Quando ius indemnitatis cesset? (§. 726.)
 4. Generalia de iure indemnitatis principia. (§. 727.)
 5. Notio iuramenti Zenoniani et minorationis. (§. 727.)

VI. Ius necessitatis, i. e. ius ad actum alias illicitum, cui casus necessitatis locum facit. (§. 728 sq.) Cuius
principia in iure naturae data etiam in iure positiuo obtinent.

MEMBRVM II.

De iuris acquisitione, amissione, et conseruatione.

Caput I.

De iuris acquisitione.

Circa hanc occurrunt:

- I. Titulus iuris acquisitiuus, et circa eum eius
1. Definitio. Est enim *titulus iuris acquisitiuus* dispositio legis, ex qua intelligi potest, ius, quod nobis competere de-
fendimus, nostrum esse.
 2. Diuisiones. Titulus est vel
 - A. iustus, seu validus, vel
 - B. iniustus, seu inualidus. (§. 733.)
 - verus, vel
 - falsus, haeque vel ex iusta causa putatiuus, vel
falsus stricte sic dictus. (§. 734.)
 - C. in specie sic dictus, vel
causa debendi. (§. 735.)
 3. Editio et probatio. (§. 738.)
- II. Modus acquirendi ius, i. e. factum, quo mediante iuris acquisitio fit. (§. 736.)
- III. Varias acquisitionis iuris species, quae ex duplici fundamento oriuntur, nimirum ex
1. diuersitate eius, per quod acquisitio fit, tumque ea fit vel
 - A. per se, in quo casu vel
 - a. immediate per legem, seu ipso iure, tumque vel
 - α. pure, vel
 - β. non pure.
 - vel
 - b. mediate, quo casu acquisitio iuris est vel
 - α. publica, quae fit vel per

III. 1. A. b. α.

G 2

N. ipsam

III. 2. B. b. β.

- N.** absque iuris ipsius, quod alterius est, immutatione; tumque dicitur:
iuris concessio.
- vel
- Q.** per iuris ipsius alterius immutationem orti, quod fit vel
- A.** per talem immutationem, per quam ius in re, quod est ius in re aliena, noviter constituitur et acquiritur; vndeque oritur
Acquisitio iuris in re aliena constitutiva.
- vel
- B.** per aliam immutationem, dum vel immutatur
- a.** ius solitarium, aut in
- aa.** communione, vnde *Constitutio communioni.* Quae communio est vel
- aa.** communio finium (Lib. 6. Tit. 1. ff.) vel
- ββ.** non, tumque vel **NN.** hereditatis (cit. l. Tit. 2.) vel
- aut in **ββ.** alius rei singularis. (Tit. 3.)
- bb.** ius dimidiatum, vnde: *iuris dimidati constitutio.*
- vel
- b.** communio in ius solitarium, vnde oritur acquisitio, quae fit vel per
- aa.** diuisionem, seu veram vel realem, vel
- bb.** assignationem rei communis vni factam, seu diuisionem idealem. (§. 744.)
- Nota.** Ad acquisitionem inter viuos etiam pertinet ea, quae fit per 1. *accretionem*; et 2. *deuoluitionem*; e.g. acquisitio iurium episcopatum a principibus euangelicis facta.

Caput II.

De iuris amissione.

Quae doctrina redit ad

Varias amissionis iuris species. Iuris amissio enim differt ratione

I. Effectus; vnde amissio iuris, quae fit per eius

1. extinctionem; de qua notanda est haec regula: *Resoluto iure dantis, resoluitur ius accipientis.*2. translationem, cuius species est *translatio symbolica.*

De qua illa regula iuris:

Nemo plus iuris in alium transferre potest, quam ipse habet.

II. Eius, per quod iuris amissio fit, tumque ea fit vel

1. per se, etque vel

- A.** immediata, seu quae ipso iure fit ob
- a.** *iurium concessum*, qui toties adest, quoties coexistentia iurium oritur, quae versantur circa idem obiectum, etque vel
- α.** Subiectiuus, vnde *consolidatio* { vel necessaria,
vel { voluntaria. (§. 767.)
- β.** obiectiuus, inde oritur *iurium collisio*, ex eaque *amissio iuris ob collisionem* oriri potest. Quoad iurium collisionem autem distinguendum est inter eam quae
- N.** privilegia non concernit, tumque inter
- A.** fara aequalia, et
- B.** iura inaequalia. (§. 769 sq.)
- Q.** privilegia concernit. (§. 771 sq.)
- b.** solum temporis lapsu. (§. 773 sq.)
- c.** solum non vsum, seu praescriptionem mere extinctiuam, quae est vel
- α.** criminalis, vel
- β.** ciuilis, haecque vel **N.** actionum, exceptionumve, vel
- Q.** aliorum iurium { vel privilegiorum,
{ vel iurium reliquorum. (§. 777 sq.)
- d.** eius abusus, cui opponitur *usurpatio iuris*. (§. 779.)
- e.** poenam committi et praecellit. (§. 764.)

vel

B. mediata, etque fit per

- a.** factum amittentis, inde oritur
- α.** *alienatio*, si est factum, quo ex nostra voluntate ius in alium transfertur, etque est
- N.** { voluntaria, vel **Q.** { solennis, vel
{ necessaria. { minus solennis. (§. 783 sqq.)
- β.** iuris abdicatio seu iuris renunciatio in sensu lato; hicque consideranda veniunt eius
- N.** Definitio, quod fit factum, quo ex nostra voluntate ius extinguitur.
- Q.** Species, etque haec renunciatio
- A.** { voluntaria, vel **B.** { expressa, vel
{ necessaria. { tacita.
- C.** { generalis, vel **D.** { stricte sic dicta, vel
{ specialis. { debiti remissio. (§. 789.)
- Q.** Requiritur. (§. 790.)
- Q.** Quaedam regulae, et quidem
- A.** illa generalis: *legi prohibitiuae renunciari nequit.* (§. 791.)
- B.** quoad ignorantiam renunciantis:
nemo iure suo, quod ignorat, renunciare intelligitur. (§. 792.)
- C.** quoad renunciationem generalem:
renunciatio generalis non valet, nisi speciali praecesserit. (§. 794.)
- D.** quoad eius effectus:
ad iura renuntiata non datur regressus. (§. 795.)
- b.** factum alterius, qui ius concessum reuocat, indeque oritur amissio *iuris per reuocationem*, de qua notanda est definitio
- a.** *reuocationis iuris*, quod fit amissio iuris per alterius declarationem, quod illud amplius nostrum esse nolit. (§. 780. et 783.)
- b.** *precarii*, quod fit ea iuris qualitas, quod fit reuocabile ius. (§. 781 sq.)

III. 1.

H

a. vel

II. 1.

1. vel per consequentiam. Amisso iuris per consequentiam vel fit
 [A. eodem modo, quo obligatio dissolvitur, vel
 [B. non, tuncque vel per
 [a. praescriptionem acquisitivam-extinctivam,
 [b. vel non, tuncque variis modis. (§. 766.)

Caput III.

De iuris conservatione.

Quae doctrina redit ad

- [I. Definitionem *iuris conservationis*. Nam in eo consistit, ius nostrum manere, quod nostrum est, vel saltem impediri, ne illud fiat inane.
- [II. Varios ius conservandi modos. Qui reduci possunt ad tales qui
1. **dammum infectum concernunt, siveque partim**
 [A. actiones, veluti actio [a. de posito et suspensio; et
 [b. aquae pluviae arcendae. (Lib. 39. T. 3. ff.)
 [B. partim non, veluti
 [a. novi operis nunciatio, (L. 39. T. 1. ff.) de qua notanda eius
 [a. Definitio, quod sit actus, quo operis continuatio prohibetur. (§. 803 sq.)
 [b. Divisio. Est enim vel [a. privata, haecque [vel verbalis,
 [vel [b. publica. [vel realis.
 [c. cautiois damni infecti exactio. (L. 39. Tit. 2. ff.) (§. 804 sq.)
2. **dammum infectum non concernunt, qui ad iuris conservationem faciunt vel**
 [A. per indirectum, haecque referri possunt *omnes modi corroborandi obligationem*.
 [B. vel directio, et quidem
 [a. publica auctoritate, per
 [a. immisionem, seu missionem in possessionem, vel
 [b. alio modo praeter immisionem, tuncque ille est vel
 [a. iuris confirmatio. Circa eam occurrit eius
 [a. Definitio. Est *in sensu generali* actus gestus approbatio, vel iuris corroboratio, publica auctoritate facta.
 [b. Divisio. Est vel confirmatio
 [a. negotiorum iuridicorum, haecque vel
 [a. stricte sic dicta, s. voluntaria, vel simplex, vel
 [b. necessaria, seu contentus in actum gestum.
 [c. vel
 [a. iurium confirmatio, quorsum et pertinet *privilegiarum confirmatio*, (§. 807.) quae est vel
 [a. *iudicialis*, quae praevia provocacione iudiciali fit, vel
 [b. *simplex*, quae talis non est.
 [b. [a. superioris, vel
 [b. iudicis, seu alius magistratus, haecque vel
 [a. iudicialis in specie sic dicta, seu voluntaria, simplex, vel
 [b. contentus iudicialis.
 [c. [a. talis, qua fit cum plena causae cognitione, vel
 [b. talis, quae sine ea fit, seu *confirmatio in forma communi facta*.
 [c. Illae regulae quoad confirmationem
 [a. negotiorum iuridicorum:
 [a. *confirmatio nil novi dat, sed id quod adest tantum confirmat; seu plus non est in confirmante, quam probatum fuerit esse in confirmato.*
 [b. iniurium, et quidem simplicem:
 [a. *confirmatio non dat novum ius, sed tantum ius, quod adest, conservat, hincque fit salvo iure tertii.* (§. 808.)
 [b. vel non, veluti
 [a. *arrestus impositio*, quae est iustus publica auctoritate datus, ut vel persona, vel res, vel utrumque, detineatur, donec alteri satisfactum ratione eius, quod sibi competere praetendit; hincque arrestum est vel [a. *reale*, vel
 [b. [a. *personale*, vel
 [b. [a. *mixtum*.
 [c. *sequestratio necessaria*, quae est privato possessionis obiecti litis, quae apud alteram partem litigantium est, eo sine publica auctoritate facta, ut illud finita lite factum rectumque victori conservetur. A qua sequestratio necessaria differt
 [a. voluntaria rerum sequestratio, et
 [b. personarum sequestrum. (§. 810.)
 [b. per actum privatum, et quidem per
 [a. protectionem. Circa illam occurrunt eius
 [a. Definitio. Est declaratio dissentis, ad avertendum praedictum, quod nobis ex nostro vel alieno facto imminet, facta.
 [b. Divisio. Protectio est vel
 [a. [a. verbalis, vel [b. [a. *superflua seu inutilis*,
 [b. [a. realis. [b. [a. *vel non*. [c. [a. *fundata, seu iusta, vel*
 [b. [a. *non fundata, seu iniusta*.
 [c. [a. *Requisita protectionis fundatae.* (§. 815.)
 [d. *Reprotectionis notio.* (§. 816.)
 [b. iuris reservationem. Quoad eam notanda eius
 [a. Definitio. Est declaratio ius nostrum saluum manere. (§. 817.)
 [b. Divisio in
 [a. [a. *superfluum, et* [b. [a. *fundatum seu iustum, et*
 [b. [a. *non talem.* [b. [a. *non fundatum, s. iniustum.* (§. 818.)

SECTIO VI.
DE POSSESSIONE ET QVASI POSSESSIONE.

MEMBRVM I.

DE POSSESSIONE ET QVASI POSSESSIONE, QVATENVS EST FACTI.

Hic consideranda veniunt:

I. Possessio et quasi possessio in se spectata; sicque

1. Possessio in se spectata. Quae hic obveniunt, rederunt ad *possessionis in sensu latiori* fiantae.
 - A. Definitionem. Est in hoc sensu, quaelibet rei corporalis detentio, i. e. physica de re corporali disponendi facultas.
 - B. Divisionem,
 - a. a modo, tumque possessio est vel
 - α. corporalis, vel
 - β. non corporalis, seu mentalis, vel in solo animo consistens.
 - b. a fine; tumque ea est vel
 - α. nuda detentio, vel
 - β. *possessio strictae et proprie sic dicta*. De qua notanda eius
 - N. Definitio. *Possessio* enim in hoc sensu sumitur, si detinens rem corporalem, cum animo eam sibi habendi, i. e. iuris cuiusdam, quod variatur circa illam rem et sibi competere asserit, exercendi causa, detinet.
 2. Divisio in
 - α. *naturalem*, quae est vel
 - α. primi generis; vel
 - β. secundi generis.
 - β. *civilem*.
 3. Notio *causae possessionis*. Est animus rem sibi habendi in possessore proprie sic dicto.
 4. *Titulus possessionis* acquisitivus, i. e. dispositio legis ex qua intelligi potest, possessionem esse legitime acquirentem. (§ 826.)
 5. Quaesitio duplex quoad causam possessionis obtinendi, nimirum
 - α. An quis ex pluribus causis simul possidere possit? et
 - β. An quis causam suae possessionis mutare possit? (§ 827.)
 6. vel possessio iusta, vel
 - α. iniusta, ad quam pertinet possessio violenta; clandestina;
 - β. vel bonae, vel precaria. (§ 828.)
 7. male fidei, haecque vel
 - α. titulata, vel
 - β. non titulata. (§ 829.)
 8. vel vera, vel
 - α. ficta. Fictae vero possidet qui ad re restituentionem obligatus dolo desit possidere, et
 - β. liti re obtulit. (§ 830.)
 9. vel vacua, in sensu
 - α. *generalis* et sumta.
 - β. *specialis*.
 10. vel non vacua, haecque est vel
 - α. litigiosa, vel
 - β. certa. (§ 831.)
- Nota.* Ad possessionem litigiosam pertinet *Constitutio de litigiosa possessione*.
- g. vel solitaria, vel
 - α. compossessio. (§ 832.)
 - h. *denique vel per nos possidemus*, vel *per alios*, qui alius *minister nostrae possessionis* dicitur. (§ 833.)
- C. Quaestiones sequentes de ea, nimirum
 - a. an quis possideat? et
 - b. quantum et quomodo quis possideat? (§ 834.)
- D. Probationem negatae possessionis. (§ 835.)
2. Quasi possessio in se spectata, quae locum habet quoad incorporalia, et de ea notanda eius
 - A. Definitio. Est in sensu generali, physica facultas edendi actiones, quae iuris, quod dominium non est, exercitium involvant.
 - B. Quae, praeter analogiam dictionum de possessione applicationem ad quasi possessionem, quoad eam notata digna sunt; quae sunt:
 - a. *Quasi possessionem* adesse, si *proxima ad exercitium iuris cuiusdam potentia adesse*, licet non actu ius exercetur.
 - b. Eam tum demum in sensu stricto et proprio adesse, si edens actiones exercitium iuris involuentes, eas *edit animo ius exercendi*. (als dazu betragt und berechniget.)
 - c. Quoad iura realia tam subiective, quam obiective talia, *rei corporalis possessionem*, et *iurium bonum quasi possessionem* confundi non debere.
 - d. *Causam possessionis* hic esse ius ipsum, quod exercetur, et *titulum possessionis*, titulum eius iuris acquisitionum.
 - e. Actus possessorios hic esse, quoad
 - α. *iura affirmativa*, (§ 838.)
Vñm et Patientiam.
 - β. *iura negativa*, quae concernunt
 - N. *alterius actiones omnes*, (§ 839.)
Prohibitionem et Acquiscentiam.
 2. *nostras actiones omnes*, (§ cit.)
Contradictionem et Acquiscentiam.

II. Possessionis et quasi possessionis acquisitio, amissio et conservatio; sicque

1. Possessionis
 - A. Acquisitio. Omnis possessionis acquisitio fit vel
 - a. immediate, seu ipso iure, in quo casu possessio dicitur *cinilissima*; et ab ea differt *continuatio possessionis*. (§ 844.)
 - vel
 - b. mediate, tumque vel

II. 1. A. b.

H 2

«. priuata

II. I. A. b.

α. privata auctoritate per *apprehensionem*, i. e. actum, per quem rem in nostram possessionem recipimus; quod fit vel

¶ N. per praeviam traditionem. Quae in *genere* est actus, per quem possidens in alium possessionem transfert; etque in hoc sensu generaliter

¶ A. a *sine*, vel traditio

¶ a. nuda, vel

¶ b. stricte et proprie sic dicta, seu iuris translativa; etque vel [iuris in re, vel] translativa. [iuris ad rem.] (§. 845.)

¶ B. a *modo*, vel

¶ a. vera, seu actualis, vel

¶ b. idealis, seu ficta; quae fit vel

¶ aa. symbolice; vel

¶ bb. longa manu; vel

¶ cc. brevis manu; quae est vel

¶ aa. in specie sic dicta; vel

¶ bb. traditio ficta per constitutum possessorium (§. 846.), quod est

¶ vel simplex, vel

¶ coniunctum. (§. 847.)

¶ 2. vel sine praevia traditione. (§. 847.)

β. publica auctoritate per *missiōem* in *p[ro]p[ri]etatem*, seu *inmissiōem*. Est vero missio

¶ vel civilis,

¶ vel decretalis.

¶ vel ex primo } decreto.

¶ vel ex secundo }

¶ vel in omnia bona, vel

¶ in singulares quasdam res.

¶ vel talis, quae contumaciae exercendae causa fit, et ad eam pertinet

¶ A. *missio quae fit occasione damni infestae et cautionis damni inest.* (Lib. 39. Tit. 2. ff.)

¶ B. ea missio rei servandae causa, quae fit in casu, quo debitor conventus sui copiam non faciebat, nec defendebatur, quae dici potest *missio rei servandae causa ob nudam contumaciam*.

¶ vel talis, quae fit ad alium finem, qui est vel

¶ A. rei seu debiti conservatio, et ad hanc missiōem pertinet missio

¶ a. legatorum vel fideicommissorum servandorum causa. (Lib. 36. Tit. 4. ff.)

¶ b. quae fit ventris nomine. (Lib. 27. Tit. 5. et Lib. 37. Tit. 9. ff.)

¶ c. ex carboniano edicto. (Lib. 37. Tit. 10. ff.)

¶ d. quae fit extra causam nudae contumaciae, rei tantum servandae causa, in casu quo periculum erat, ne res nostrae quae in alterius detentione erant, vel bona debitoris, perirent, vel diminuerentur.

¶ B. vel executio iudicati, seu missio iudicati exequendi causa.

B. Amissio. Quoad possessionis amissionem distinguendum est, an

¶ a. possessor per semetipsum possideat? tumque amissio fit vel

¶ α. per se, et quidem vel

¶ N. per possessoris voluntatem, dum aut

¶ A. possessionem derelinquit, (§. 859.) aut

¶ B. eam per traditionem in alium transfert. (§. 860.)

¶ vel

¶ 2. circa possessoris voluntatem, tumque vel

¶ A. in poenam, (§. 861.)

¶ B. vel non, tumque vel

¶ a. per factum naturae, (§. 862.) vel

¶ b. per factum hominis, quod est vel

¶ aa. exmissio, etque [vel iudicialis, ad quam *sequestratio necessaria* pertinet;

¶ vel [vel extrajudicialis. (§. 863.)]

¶ bb. spoliū. (§. 864.)

¶ β. vel per consequentiam. (§. 857.)

¶ vel

¶ b. per alium possideat? Hicque inter amissionem possessionis quoad

¶ α. eum per quem possidemus, et

¶ β. nos ipsos; tumque inter causam possessionis, quae se exerit

¶ N. in eo per quem possidemus, seu ministro nostrae possessionis; quod fit vel

¶ A. casu, vel

¶ B. sua voluntate, tumque amissio possessionis dicitur

interversio possessionis. Quoad eam iterum distinguendum est inter eam causam, quo ministro nostrae possessionis vel

¶ a. tantum derelinquit possessionem, in qua nostro nomine est, vel

¶ b. non, tumque an

¶ aa. in alium, tradendo ei rem, quam possidet, transferre velit; an

¶ bb. sibi ipsi civilem possessionem attribuire velit. (§. 866.)

¶ 2. in extraneo. (§. 865.)

LC. Conservatio seu Retentio. Hic, praeter ipsam ius et remedia retinendae possessionis, consideranda veniunt:

¶ a. *Turbatio possessionis*, eiusque

¶ α. Delictio. Est in sensu generali omnis actus, per quem fit, possessorem possessione sua quiete frui non posse. (§. 870.)

¶ β. Divisio. Est vel

¶ N. verbalis, vel

¶ 2. realis, cuius species est

Pignoratitia, i. e. realis turbatio possessionis, quae apprehendendo personas vel res, vel possessionis nostrae conservandae causa, vel in securitatem restitutionis damni nobis dati, facta; ideoque ea est vel

¶ A. *possessionis conservativa*, haecque vel

¶ a. publica; vel

¶ b. privata.

¶ B. *iuris indemnitatis conservativa*. (§. 872.)

II. I. C. a.

b. 1/4

- II. I. C. a.
- l.b. *ipsa possessionis consecratio*, cuius varii modi, quibus fieri potest, reduci possunt ad consecrationem
 - a. quae fit adhibitis mediis violentis, sive per
 - M. defensionem rerum violentam, contra fures, latrones etc.
 - N. pignorationem possessionis consecrativam.
 - β. quae tali modo non fit, sive per
 - M. remedium retinendae possessionis usum;
 - N. cautionis de non turbando exactionem et praestationem; et
 - M. modis consecrandi ius in genere, quatenus et hic viam praestare possunt, veluti per praestationem contra factam turbationem.
 - L. a. Quasi possessionis
 - A. Acquisitione, de qua notandum,
 - a. ad eam analogice applicanda esse dicta de poss. acquisitione.
 - b. quod praeterim *apprehensionem* continet, ad eam hic requiri editionem talium actionum, quae efficiunt adesse quasi possessionem, indeque oriri
 - a. *quasi traditionem*; et
 - β. *quasi apprehensionem iurium*.
 - c. quaestio specialis hic obtinens: *An ad quasi poss. acquirendam sufficiat unicus actus possessorius.* (§. 856.)
 - B. Amittio; ad eam iterum applicanda sunt dicta de poss. amissione. (§. 868.)
 - C. Conseruatio, quae fit
 - a. generaliter modis in poss. consecratione recentis;
 - l.b. specialiter, dum non patimur id fieri, quo quasi poss. iurium, iuri, in cuius quasi poss. sumus, contrario- rum, acquiritur. (§. 876.)

MEMBRUM II.

DE POSSESSIONE ET QVASI POSSESSIONE, QVATENVS EST IVRIS.

Hic vero agendum:

- II. in genere de
- 1. possessione et quasi possessione, quatenus est iuris; eiusque
 - A. Definitione. *Ius possessio in seipso generatim est*, omne ius ad rei poss. vel quasi poss. et quodeunque ius quod oritur ex poss. vel quasi possessione.
 - B. Divisione iuris poss. in sensu generali tum in
 - a. ius possidendi et quasi possidendi, et
 - b. ius possessionis vel quasi poss. in sensu proprio. (§. 879.)
 - C. Quaestione illa controvertitur: *An possessio sit species iuris in re?* (§. 880.)
 - D. Praesumptione pro possidente et quasi possidente militante. (§. 881.)
 - 2. iure possidendi et quasi possidendi, eiusque
 - A. Definitione. Est ius ad rei poss. ex ipsa poss. tamen non ortum, vi cuius de poss. vel quasi poss. disponere licet.
 - B. Divisione in
 - a. ius adspicendae possessionis vel quasi possessionis, et
 - β. ius quod tale non est, quod est vel
 - a. ius possidendi vel quasi poss. *causale*, hocque varia sub se continet iura, nimirum ius poss. vel quasi possessionem
 - N. apprehendendi;
 - N. derelinquendi;
 - N. eam tradendo vel quasi, transferendi in alium; et
 - N. vindicandi rem a quolibet possessore.
 - β. ius possidendi *formale*, quod est vel
 - N. *ius recuperandi*, i.e. ius non restituendi rem alienam, restitutionem vrgenti ob eius debitum, si- cer cesset causa, ob quam possidens vel quasi hactenus eam possidet; de qua notanda est
 - A. Divisio eius in
 - a. *legale*,
 - b. *conventionale*; et
 - c. *testamentarium*.
 - β. Quaestio: *Quando illud locum habeat?* (§. 886.)
 - vel aliud ius possidendi formale. (§. 885.)
 - 3. iure possessionis vel quasi possessionis in sensu proprio; eiusque
 - A. Definitione. Est ius ex poss. vel quasi ortum; sique ius, cuius causa efficiens est poss. qua talis. Unde se- cundum arbitrium, quem habet iustissimum, omnia ea commoda poss. vel quasi, quae *beatitudinem iuri- dicam* constituent, sub se comprehendit. (§. 887.)
 - B. Singulis iuribus in eo contentis. Iura poss. vel quasi sunt vel
 - a. generalia, vel
 - β. specialia. (§. 888.)
 - a. quae poss. vel quasi pro obiecto habent, quae sunt
 - a. *ius recuperandae* (§. 890.) vel
 - β. *ius retinendae* poss. vel quasi. (§. 891.)
 - b. non talia, quae sunt vel poss. vel quasi iura
 - a. negativa, ad quae pertinet
 - N. illud ius poss. vel quasi, vi cuius possessor vel quasi non est obligatus alteri, qui cum eo in pari causa est, ad restituendum, quod possidet vel quasi, secundum regulam: *In pari causa melior est ratio possidentis.* (§. 892.)
 - β. illa quaestio: An possessio vel quasi ab onere probandi releuet, illudque in aduersarium trans- ferat? (§. 893.)
 - N. possessorem immunem esse ab obligatione edendi ritulum possessionis. (§. 894.)
 - β. affirmatiua, quorum
 - N. alia ex poss. vel quasi qua tali oriuntur, tamen vero praesupposita certa poss. vel quasi qualitate quae per tempus poss. determinatur; haecque referri potest:
 - A. ius poss. vel quasi quod oritur ex poss. vel quasi altera antiquiore seu praerogativa poss. vel quasi antiquioris praetuniori, quae haec est: *probata poss. antiquiore uniuersum vira- lam praesumi.* (§. 895.)
 - β. id ius poss. quod ex poss. vel quasi in certo temporis articulo seu in termino fixo exercita, oritur ad poss. ita continuandam, qui terminus dici potest *terminus decretorius.* (§. 896.)

I. 3. B. b. β. N. D.

- I. 3. B. b. β. N. D.
 C. ius poss. vel quasi, quod ex poss. vel quasi per terminum intra quem continuata oritur, vnde vel
 [a. Praescriptio veri nominis; vel
 b. Ius possessionis ex immemoriali temporis poss. vel quasi, seu, praescriptio immemorialis. (§. 897.)
 C. alia talia non sunt, licet aliam poss. qualitatem adesse requirent; hucque referri debet Ius possessionis fructus vel impensas in eam factas concernent.

III. in specie de

1. Iure possessionis et quasi circa fructus rei possessae et impensas in eam factas; hincque distinguendum inter
 A. eum casum, quo possessor vel quasi civilis vero domino rem suam vindicanti, eam restituit; hincque iterum, intuitu
 [a. restitutionis fructuum, inter possessorem
 [α. bonae fidei, et
 β. malae fidei. (§. 899. et 900.)
 b. impensarum in rem possessam a possessore civili factarum inter
 [α. impensas fructuum causa factas, et
 β. impensas in rem ipsam factas, et quidem
 [N. necessarias;
 D. viles; et
 J. voluptarias. (§. 901.)
 et
 B. casum, quo possessor vel quasi sine naturalis, sine civilis, alicui in iuris cuiusdam personalis rem dare debet, hincque iterum a se inuicem est distinguendo restituo
 [a. fructuum, et
 b. impensarum a possessore in rem et fructus factarum. (§. 902.)
2. Iure possessionis vel quasi acquirendi per praescriptionem. Hic consideranda veniunt praescriptionis
 A. definitio in sensu hodierno generali. Est in hoc sensu, acquisitio iuris, vi cuius id, quod per definiti temporis terminum, intra quem possessum vel quasi est, per eius intra hoc tempus continuatam possessionem vel quasi, nostrum fit.
- B. Divisio in sensu
 [a. Iuris Romani antiqui; in quo sensu erat vel
 [α. Usucapio, i. e. acquisitio domini rei alienae immobilis soli Italici per biennii et rei mobilis cuiuscunque per annum possessionem vel
 β. Praescriptio, i. e. liberatio ab obligatione ex temporis lapsu orta; quae pro temporis diuersitate dicebatur praescriptio vel
 [N. longi temporis, vel
 D. longissimi temporis. (§. 904.)
 b. Iuris hodierni, in quo sensu praescriptio est
 [α. ab obiecto, vel
 [N. secularis, haecque [A. allodialis, vel
 [B. feudalis.
 [D. ecclesiastica. (§. 905.)
 β. ab effectu, secundum
 [N. optimum usum loquendi, vel
 [A. mere acquisitiua, seu usuratio hodierna, (§. 912.) haecque est vel
 [a. mere translatiua, vel
 [b. constitutiua. (§. 907.)
 [B. acquisitiuo-extinctiua (§. 906. et 913.) haecque vel
 [a. translatiua-extinctiua, vel
 [b. constitutiua-extinctiua vel iuris affirmatiui, vel
 [negatiui. (§. 908.)
 [D. usum loquendi DD. tumque praescriptio in sensu generali est quaelibet iuris amissio, ob eius per tempus aliquod neglectum; estque vel
 [A. acquisitiua, haecque vel
 [a. ordinaria, seu temporis definiti, quae iterum est vel
 [aa. mere acquisitiua, haecque [αα. mere translatiua, vel
 [ββ. constitutiua.
 [bb. acquisitiuo-extinctiua, quae abit in
 [αα. translatiua-extinctiua, et
 [ββ. constitutiua-extinctiua, et quae in
 [NN. constitutiua iuris affirmatiui et
 [DD. constitutiua iuris negatiui.
 [b. extraordinaria, seu immemorialis.
 vel
 [B. extinctiua, vel per
 [a. solum temporis lapsum, vel
 [b. accidentem non usum, tumque est vel
 [aa. criminalis, vel
 [bb. civilis, quoad [αα. actiones, exceptionesque, et
 [ββ. alia iura. (§. 919.)
- C. Quae praeter praescriptionis diuisiones generatim de praescriptione notanda sunt, quae redeunt ad
 [a. requisita praescriptionis specialia, a parte
 [α. praescribentis et
 [β. eius, contra quem praescribitur. (§. 911.)
 b. praescriptionem inchoatam;
 c. praescri. non currentem, seu dormientem. (§. 910.)
 d. praescri. interruptam, et
 e. usurpationem, quae est vel [α. naturalis, vel
 [β. civilis, et quae vel [N. iudicialis, vel
 [D. extrajudicialis. (§. 909.)
3. Iure possessionis vel quasi ex possessione immemoriali. Est vero
 [A. Possessio vel quasi tum immemorialis, si ea per tempus hominum adhuc viventium memoriae excedens talis fuit, qualis adhaecum est.
 [B. Ius possessionis immemorialis, ius quod ex possessione vel quasi possessione, qua tali, oritur.

I. 1.

2. *Index pedaneus, seu datus*, i. e. index a Magistratu ius dicente in causa quadam speciali, ad plenariam causae cognitionem, eiusque secundum praescriptam formulam decisionem, constitutus; cuius species erant
Arbitri, i. e. iudices a magistratu, qui iuri dicendo praeerat, in causis, quae magis secundum arbitrium iudicis quam arbitrium legislatoris definiendae, dati. (§. 964.)

II. Iurisdictionem romanam et imperium, sive ad

1. Iurisdictionem romanam. Iurisdiclio enim est vel

A. secularis, haecque vel

a. *romana*, et quoad eam consideranda veniunt eius

α. *Definitio*. Est officium publicum, quod consistit in iure dicendo.

β. *Divisio*. Est vel

α. civilis, vel

β. criminalis.

γ. propria, vel

δ. non propria, quae est vel

α. *mandata*, de qua differt iurisdiclio in Ior. Can. obveniunt *delegata*, (§. 972.) vel

β. *prorogata*, et prorogatio eius est vel

a. *necessaria*, quae fit per reconventionem,

b. vel *voluntaria*. (§. 975.)

γ. *Diclio: est iurisdictionis*. (§. 969.)

δ. *Divisio inter* α. ea, quae sunt voluntariae, et β. ea, quae sunt contentiosae iurisdictionis. (§. 970.)

b. germanica, haecque vel civilis, eaque vel allodialis.

B. vel ecclesiastica. vel criminalis. vel feudalis.

2. Imperium in sensu iuris romani, de quo notanda eius

A. *Definitio*. Est iussus magistratus, de exequendo eo, quod ab eo statutum est.

B. *Divisio in imperium* α. *merum* et β. *mixtum*. (§. 967.)

III. Antiquum iurisdictionem explicandi modum apud Romanos visitatum; qui erat

1. alius in iis, quae *contentiosae iurisdictionis* erant, et abit in modum

A. *ordinarium*, ex quo oriuntur tres partes iudiciorum privatorum apud Romanos; quae sunt

a. *Pars preparatoria*, in qua obveniunt

α. in ius vocatio privata, vel evocatio per edictum magistratus;

β. *antestatio*;

γ. *editio actionis minus solennis*; et

δ. *vadimonii petitio et praefatio*.

b. *Pars principalis*. Actus in hac parte obveniunt tales, qui pertinent ad

α. ea, quae fiunt *in iure*, i. e. coram magistratu ius dicente expediebantur; quae differunt, prout in

ius vocatus vel *obicitur*, vel

β. ea quae fiunt *in iudicio*, de quo notandum eius

α. *Significatus in sensu*

α. *generalis*, in quo iudicium secundum Ius Rom. est tractatio causae iustitiae apud iudicem.

β. *stricto*, in quo non nisi ii actus sub iudicis nomine comprehenduntur, qui vel coram iudice pedaneo, vel ab ipso hoc iudice, expediebantur. (§. 979.)

β. *Divisio in* α. *publicum* et β. *privatum*. (§. 976.)

c. *Pars finalis*. (§. 982.)

B. *extraordinarium*, qui duplex erat, dum magistratus ius dicens, vel

a. non antea altera parte statim decernebat interdictum; quod interdictum erat vel

α. *prohibitorium*; vel

β. *exhibitorium*; vel

γ. *restitutorium*.

b. non nisi post praeviam summariam causae cognitionem decernebat cautionem, vel aliud quid in causis extraordinariae cognitionis. (§. 983.)

2. alius in iis, quae *voluntariae iurisdictionis* erant, in quo iurisdictionis explicatio fiebat absque causae tractatione, i. e.

tis, quae non aderat, finiendae causa, dum magistratus decernebat vel ad

A. *unius partium*, vel

B. *inter duos quidem, aut non litigantes*.

Nota. Dictis de antiquo iurisdictionem explicandi modo apud Romanos visitato, quaedam adhuc addenda sunt de *litis contestatione*, tanquam actu in parte principali iuris, explicandi modi, obveniente, et quidem de eius

1. *Definitio*. Erat olim is actus solennis, quo partes ligantes a Magistratu ad iudicem pedaneum ablegate, inuocatis testibus, declarabant, se causae dilceputationem vltiorem apud iudicem pedaneum suscipere et finire velle, ut is in ea ius dicere possit.

II. *Effectibus*, quorum erant

1. *primarii*,

A. *per factam litis contestationem demum iudicium in sensu stricto* accipi.

B. *per eam quasi contracti*. (§. 984.)

2. *speciales*,

A. *famosa illa de dominio litis fictio*, quo procurator, dum litem contestabatur, eo ipso litis dominus fieri fingebatur. (§. 985.)

B. *quod mala fides per eam inducatur*. (§. 986.)

C. *quod novatio et delegatio per eam fiant*. (§. 987.)

(B.)

De ipsis remediis iuris coactiuis iudicialibus.

(a.)

De remediis his generim.

Remedia iuris coactiua iudicialia reduci possunt ad

FI. ACTIONES, et quidem

- 1. in se spectatas generim. Quae hic consideranda veniunt, sunt
 - A. *Actionis significatus.* Actio est in *resu latiori* remedium iuris coactiuum iudiciale, quo ius vel sibi, vel reipublicae, asserens vitur contra alterum, quem obligatum esse defendit; et in hoc sensu est vel
 - α. *accusatio*, vel
 - β. *actio stricte et proprie sic dicta.* (§. 992.)
 - B. *Aktor*, qui est vel
 - α. *accusator*, vel
 - β. *actor stricte sic dictus.*
 - C. *Reus*, qui est vel
 - α. *stricte sic dictus*, vel
 - β. *accusatus.* (§. 993.)
 - D. *Requisita ad actionem mouendam*, quoad
 - α. actorem, et
 - β. ius quod actor per actionem persequitur. (§. 994.)
 - E. *Effectus morse actionis.* (§. 996.)
 - F. Quod sub nomine *utrosque* venit. (§. 997.)
 - G. *Notio iuris contestationis hodie.* Est responsio ad libellum actoris, per quam status causae determinatur, dum reus, quatenus hic status ab actore narratur, verus an falsus sit, per tuam responsonem declarat.

2. Actionum diuisiones

- A. communes, haeque pertinet actionum diuisio, secundum quam illae sunt vel
 - a. *civiles*, vel
 - α. *honorariae*. quae iuri honorario originem debent, et quae differunt pro Magistratuum diuersitate, indeque aliae *praetoriae*, aliae *aediliae* dicuntur.
 - β. *nominatae*, quae habent
 - certam formam, i. e. speciale nomen, certa essentialia et naturalia, nec non certam agendi formulam.
 - b. *inimominatae*, quae non habent
 - Ad actiones inuominatas referri possunt
 - α. *Actiones in factum*, quae ad sunt, si obligatio mixta facta est.
 - β. *Actiones in ius*, si actio nominata iam existens extensa est, siue ad nouam speciem, siue ad nouum actorem; extensa actio vero in oppositione ad vtilem dicitur *directa actio*.
 - γ. *Conditiones ex lege*, quae in supplementum actionum nominatarum introductae sunt per nouam legem, ex qua noua actio quidem nascitur, at talis, quae certam formam non accipit.
 - c. *simplices*, vel
 - α. *duplices*, quibus actor contra reum persequitur tale ius, quod etiam ei, qui nunc reus est, competit contra actorem. (§. 1002.)
 - β. *actiones in simplex*, vel
 - α. *in amplius*, veluti in *duplum*, *triplum*, *quadruplum*.
 - β. *famosae*, seu *infamantes*, vel
 - γ. *non famosae.* (§. 1003.)
 - γ. *privatae*, quae non nisi huic vel illi ad ius suum persequendum competunt.
 - δ. *populares*, quae cuiuslibet ex populo ad causam omnium communem tuendam competunt.
 - d. *principales*, vel
 - α. *principales*, vel
 - β. *non principales*, haeque vel
 - α. *praeparatoriae*, vel
 - β. *subsidiariae.* (§. 1004.)
 - e. *perpetuae*, vel
 - α. *temporariae*.
 - β. *in heredes transitoriae*, vel
 - γ. *non tales.*
 - f. *ordinariae*, seu *strictissime sic dictae*, si ea instituta, modis procedendi ordinarius olim locum habebat; et quoad eum differunt inter se, quod aliae earum sunt actiones
 - α. *strictiores*, quae ita comparatae erant, vt Magistratus formulam concipiens, qua iudicem pedanum instruebat, quomodo iudicandum, omnia determinare posset, sicque huius arbitrio nihil relinquebatur, aliae
 - β. *arbitrarie in sensu generati*, si in formula futurae sententiae concipi non poterat, sicque arbitrio iudicis pedanei aliquid relinquendum erat, ab ipso hoc iudice determinandum in sententiae futurae conceptione; et quae vel
 - α. *actio bonae fidei*, vel
 - β. *actio arbitraria in sensu proprio*, haeque vel
 - α. *arbitraria in eo sensu, qui in regula obinet*, vel
 - β. *arbitraria quidem, est non in eo sensu, qui in regula obinet.* (§. 1006.)
 - g. *extraordinariae*, quae sunt vel
 - α. *tales*, quae pro interdictis competunt, vel
 - β. *aliae actiones extraordinariae.* (§. 1007.)
 - h. *petitoriae*, vel
 - α. *possessoriae*.
 - β. *ex qua actionum diuisione*
 - oritur differentia inter *iudicium petitorium*, et *possessorium.* (§. 1008.)
- B. *Petitoriarum et possessoriarum proprias.* Nam actiones
 - α. *Petitoriae*, sunt
 - α. *praediciales*,
 - α. *in eo sensu*, quod concernant hominum statum.
 - β. *in eo sensu*, vt a decisione causae, quae per eas in iudicium deducitur, dependet decisio alius causae.
 - β. *Hae praediciales actiones differunt ratione*
 - α. *Finis*, ex quo fundamento illae sunt vel
 - α. *affirmatiuae*, seu *affirmatoriae*, vel
 - β. *negatiuae*, seu *negatoriae*.
 - β. *Status, quem concernunt*, ex quo fundamento tor dantur actionum praedicialium species, quot sunt status.

I. 2. B. a. α.

K

β. 100

I. 2. B. a. α .
 β . non praesudiciales, quae sunt vel
 γ . rei persequutoriae, haecque vel
 I. α . reales, (seu vindicationes), quae sunt vel
 a. uniuersales, vel
 b. non, tumque vel γ . generales, vel
 vel δ . speciales. (§. 1012.)
 β . personales, (seu conditiones), haecque vel
 a. dativae, ad quas referri debent omnes actiones personales, quae concernunt obliga-
 tiones, quae immediatè per legem, vel pure, vel non pure contrahuntur;
 tumque si non pure contrahuntur, tam actiones
 a. adiectivae quodatis, quoad obligationes, quae immediatè, quod non pure, ex
 legibus oriuntur occasione factorum obligatoriorum alienorum, quate-
 nus tanquam nostra considerari possunt; quam
 bb. contrariae, quae obligationes, quae occasione pacti immediatè ex lege oriun-
 tur, concernunt
 b. nativae, quae differunt pro facti obligatorii, ex quo obligationes mediatè oriuntur,
 vel
 c. mixtae, quae sunt vel
 a. mixtae scriptae sic dictae, si per eas actor duplex ius, quorum alterum ius in re, al-
 terum ius ad rem est, vna tamen actione persequitur; vel
 b. actiones in rem scriptae, per quas actor quidem ius ad rem persequitur, alii tamen
 actio contra possessorem rei quae talem locum habet.
 II. γ . reffessoriae in sensu generali, per quas ius tale persequimur, quod nobis demum competit,
 vel non tales. (§. 1017.)
 vel
 δ . poenales, per quas ius ad poenam priuam tendens persequimur; vel
 ϵ . mixtae, per quas tam ius, praeter ius ad poenam priuam, quam ius ad eam tendens, vna eam-
 demque actione persequimur; quae tales sunt vel γ . ad iuris, vel
 vel δ . ex post facto. (§. 1018.)
 vel
 b. possessoriae, quae abeunt in actiones seu remedia
 a. adipiscendae,
 b. retinendae, et γ . possessionis vel quasi. (§. 1019.)
 c. recuperandae

3. Actionum
 A. Forum competentis. Hic consideranda veniunt
 a. Definitio
 a. Fori. Est iudicium, si sub hoc nomine veniunt ii, qui iurisdictionem exercent, in relatione ad cau-
 sas iustitiae ibi tractandas.
 b. Fori competentis. Forum enim dicitur competentis, si causa obueniens sub limitibus iurisdictionis, quae
 in foro quodam exercetur, contenta est
 a. casus voluntariae iurisdictionis, et
 b. casus contentiosae iurisdictionis, quarum fori competentia consistit in foro competente actionum; inde
 nunc sequitur
 c. Divisio fori competentis actionum. Forum competentis tale est vel quoad
 a. instantiam, vel quoad
 b. forum ipsum, prout in aestimanda fori competentia, vel instantia consideratur, vel non.
 c. quod quis habet ex aliena persona, vel
 d. tale, quod quis habet ex propria persona, quoad
 N. Forum ipsum, tumque forum est vel
 a. generale, quod quoad omnes actiones, speciatim non exceptas, fundatum est; estque vel
 a. forum originis, quod fundatur per locum natiuitatis; estque secundum ius Rom.
 vel γ . generale, vel
 vel δ . speciale.
 b. forum habitations, quod fundatur per locum, vbi reus nunc est; ibique habitat; siue
 cum animo ibi sedem fixam habendi, siue non; et sub se continet forum domi-
 cili. Quod forum habitations, seu domicilii est vel
 a. commune, vel
 bb. privilegium ratione personae, quod fundatur per privilegium personale reo
 competens; hocque forum est vel forum privilegium
 a. per forum ecclesiasticum, vel
 b. politicum, vultu militum, aliorum etc. (§. 1025.)
 vel
 B. speciale, quod non nisi quoad certi generis actiones fundatum est, et abii in
 a. commune, quod circa privilegium competentis est; ad quod pertinent fora, quae fun-
 dantur vel
 aa. per interueniens factum vel actoris, vel rei, quod habet effectum fundandi fo-
 rum, inde quoad
 a. actorem,
 forum arresti.
 b. reum, vel forum γ . gestae administrationis, vel
 vel δ . contrahens (§. 1027.)
 bb. sine hoc facto, quorum pertinet forum rei sitae, quod fundatur per locum, vbi
 res est, quae est actionis obiectum.
 b. privilegium quoad causas, quod non nisi ex privilegio reali causae concessio, compe-
 tens est; cuius species sunt
 aa. forum contentiosae causarum ex eorum connexitate, et
 bb. forum privilegium quoad causas tale in specie sic dictum; et causae hoc forum
 habentes sunt vel
 a. ecclesiasticae obiectiue tales, vel
 b. seculares, haecque vel γ . feudales, vel
 vel δ . allodiales. (§. 1029.)
 c. instantiam, quod est vel forum

I. 3. A. c. β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . μ . ν . ξ . \omicron . π . ρ . σ . τ . υ . ϕ . χ . ψ . ω . α . β . γ . δ . ϵ . ζ . η . θ . ι . κ . λ . <

- I. 3. A. c. β. $\left\{ \begin{array}{l} \alpha. \text{ commune, quoad instantiam tale, i.e. quod quoad instantiam circa privilegium locum habet; vel} \\ \beta. \text{ privilegium quoad instantiam tale, i.e. quod vi privilegii in superiori instantia, praetermissa instantia inferiori, fundatum est; eiusque species sunt, forum} \\ \quad \left\{ \begin{array}{l} \alpha. \text{ personarum inferiorum; et} \\ \beta. \text{ contentiarum casuum ex eorum identitate. (§. 1030.)} \end{array} \right. \end{array} \right.$
- B. Cessionem; et quoad eam distinguendum inter cessionem
- α. *Aditionem*, de qua, praeter dicta de cessione in genere, quae etiam hic velent, notandum, prohibitam esse cessionem *aditionis*
- $\left\{ \begin{array}{l} \alpha. \text{ litigiosae;} \\ \beta. \text{ in potestatiorem. (§. 1039.)} \\ \gamma. \text{ in tutorem vel curatorem contra pupillum vel curandum; et} \\ \delta. \text{ in christianum a iudaeo contra christianum.} \end{array} \right.$
- b. *Nominum* in specie, quae ita dicitur quoad actiones cessas personales. (§. 1040.)
- C. Concursum, eiusque
- α. Definitionem. Est competentia plurium actionum eiusdem actoris, contra eundem reum.
- b. Diuisionem. Ille est vel
- $\left\{ \begin{array}{l} \alpha. \text{ cumulatus, vel} \\ \beta. \text{ non cumulatus, tumque} \left\{ \begin{array}{l} \text{vel electivus, vel} \\ \text{succursivus. (§. 1042.)} \end{array} \right. \end{array} \right.$
- γ. Regulas duas, per quas dehiendum, an *existente actionum concursu omnibus experiri liceat successine.* (§. 1044.)
- D. Cumulationem, eiusque
- α. Definitionem. Est actus, quo plures actiones actu et simul mouentur.
- b. Diuisionem. Illa est vel
- $\left\{ \begin{array}{l} \alpha. \text{ obiectiua, haecque vel} \left\{ \begin{array}{l} \text{N. alternativa, vel} \\ \text{non, tumque vel} \end{array} \right. \\ \beta. \text{ subiectiua. (§. 1043.)} \end{array} \right. \left\{ \begin{array}{l} \text{simultanea, vel} \\ \text{successiua.} \end{array} \right.$
- γ. Regulas duas, per quas definiendum, an et *quado locum habest haec cumulatio.* (§. 1045.)
- E. Praescriptionem, seu proprie amissionem iuris agendi per temporis lapsum, accedente eius non usu. De qua doctrina notandum.
- α. actiones, quoad praescriptionem sec. I. R. recentius, diuidi in
- $\left\{ \begin{array}{l} \alpha. \text{ perpetuas, si dentur per non vium triginta annorum, et ultra, expirant, et} \\ \beta. \text{ tales, quae perpetuae non sunt, haecque sunt vel} \\ \quad \left\{ \begin{array}{l} \text{N. temporales, si per non vium intra exiguum tempus, quadriennium non excedens, expirant, vel} \\ \quad \text{non excedens, non expirant, sed tamen citius, quam per non vium triginta annorum et ultra.} \\ \quad \text{Nec perpetuae, nec temporales, si quantum per non vium iura exiguum tempus quadriennium non excedens, non expirant, sed tamen citius, quam per non vium triginta annorum et ultra.} \end{array} \right. \end{array} \right.$
- b. requisita ad praescriptionem actionum necessaria, ex parte
- $\left\{ \begin{array}{l} \alpha. \text{ eius, contra quem praescribitur, seu cuius actio per temporis lapsum accedente solo non usu exinguitur; et} \\ \beta. \text{ eius, qui praescribit, seu eius, contra quem actio competit. (§. 1049.)} \end{array} \right.$
- γ. regulae duae de praescriptione actionum notandae. (§. 1050.)
- F. Transiitum in heredes, eiusque
- α. Definitionem. *Adiunctum in heredes transire* dicitur, si cum morte eius, cui competit, vel eius, contra quem competit, non expirat, sed post prioris mortem ab eius heredibus, et post posterioris mortem, contra eius heredes, adhuc moueri potest.
- b. Diuisionem in transiitum $\left\{ \begin{array}{l} \text{actiuum et} \\ \text{passiuum, prout ex definitione patet.} \end{array} \right.$
- c. Diuisionem actionum huc pertinentem in actiones in heredes
- $\left\{ \begin{array}{l} \alpha. \text{ transitorias, quae sunt vel} \left\{ \begin{array}{l} \text{simpliciter, vel} \\ \text{et} \end{array} \right. \\ \beta. \text{ non transitorias. (§. 1051.)} \end{array} \right. \left\{ \begin{array}{l} \text{secundum quod} \\ \text{tales.} \end{array} \right.$
- γ. Duas regulas hic obseruandas. (§. 1053.)
- G. Actiones quasdam generalissimas, et quidem
- α. A. Actiones, quae sunt *peruotiae et ordinariae*, ad quas referri possunt:
- $\left\{ \begin{array}{l} \alpha. \text{ Omnes actiones in factum praetoriae, quae habent iurum fundamentum in principio, neminem cum alterius damno fieri debere locupletorem. (§. 1055.)} \\ \beta. \text{ Actio nullitatis, i.e. actio eo tendens, vt pro nullo declaratur, quod nullum est; estque species remedii nullitatis. (§. 1056.)} \\ \gamma. \text{ Nullae actiones reuocatoriae, quales sunt} \\ \quad \left\{ \begin{array}{l} \alpha. \text{ Actio doli, i.e. actio ius, qui per dolum alterius sunt laesi, alia actione deficient in subsidium competens, aduersus eos, qui dolo laeserunt, ad laesionis reparationem. (§. 1057.)} \\ \beta. \text{ Actio quod metus causa, i.e. actio per metum laesi, tum aduersus metum interentem quem querit, et si communax sit reus, ad laesionis per metum illatae reparationem, et si communax sit reus, ad quadruplum. (§. 1058.)} \\ \gamma. \text{ Actio reuocatoria fructu sic doli, quae datur ei, qui per quoddam impedimentum facti in eo laesi est, quod per alterius praescriptionem ius vel actionem amiserit; estque vel} \\ \quad \left\{ \begin{array}{l} \text{N. realis, vel personalis.} \\ \quad \text{non reuocatoria propter absentiam, vel propter aliam iustam causam restitutionis in integrum generalium. (§. 1059. 1060.)} \end{array} \right. \end{array} \right.$
- d. Illae actiones non reuocatoriae, quae occasione facti illiciti ex illi immediate oriuntur, nec tamen in iurisp. crim. aut alia parte iurisp. commode explicari possunt; quae reuocari possunt ad tales, quae
- α. Magistratus et uocationem in ius concernunt, et ad huius generis actiones referri possunt:
- $\left\{ \begin{array}{l} \text{N. Actio de albo corrupto;} \\ \text{Actio contra eum, qui ius dicenti non obtemperauit. (L. 2. T. 3. ff.)} \\ \text{Actio in factum aduersus eos, qui sine uenia in ius uocantur eos, quibus reuerentia debetur, ad poenam quinquaginta aureorum.} \\ \text{Actio in factum in ius uocantur contra eam competentem, qui in ius uocatum dolo malo exemcrat, ad id quanti res, de qua ius est, ab auctore fuerit aestimata. (L. 2. T. 7. ff.)} \end{array} \right.$
- β. Item ipsam respiciunt, quae sunt
- $\left\{ \begin{array}{l} \text{N. Actio in factum de calumniatoribus.} \\ \text{Actio in factum propter alienationem iudicii mutandi causa. (§. 1065. et Lib. 4. T. 7. ff.)} \end{array} \right.$
- γ. Reuocatas actiones huius generis respiciunt, quae sunt

I. 4. A. d.

K 2

N. Actio

I. 4. A. d. 7.

- N. Actio in factum contra eum, qui postulata cautione damni infreſſi, eam non praestitit, neque huius contumaciae coercendae causa in possessionem missum admisit, ut praestet, quantum praestari oporteret, si ea de re casum fuisset. (L. 39. T. 2. ff.)
- D. Actio aquae pluviae arcendae. (L. c. T. 3.)
- J. Actio adversus publicanos, (i. e. conductores reddituum publicorum,) ad coercendam eorum aedictum in illicitis et violentis exactionibus. (L. c. T. 4.)
- T. Actio in factum contra mensorem, (i. e. qui ex regulis mathematicis mensuram significat,) qui falsum modum dicit. (L. 11. T. 6. ff.)
- F. Actio in factum contra eum, qui per mortui illationem in locum purum vel religiosum, in quo inferendi ius non habet, alteri donum dedit. (L. 11. T. 7. ff.)
- e. Actio ad exhibendum, quae datur ei, cuius ex iure perfectio interest, rem; quae in alterius possessione exhiberi, i. e. praesentari sibi sibi. (§. 1067. et L. c. T. 2. ff.)

B. Tales, quae sunt praetoriae et extraordinariae. Ad quas plerumque interdicta referri possunt, quae sunt vel

- a. personalia, quibus quoad personam nudum factum magistratus aliquid fieri iubet, vel prohibet; vel
- b. realia, quibus quoad res vel corporales, vel incorporeas magistratus aliquid fieri iubet, vel prohibet; caque vel

a. certi generis res praestae non respiciunt; quorum pertinent, *Interdicta*

- N. quod vi sui clam. (L. 43. T. 4. ff.)
- D. de reuſſionibus. (L. c. T. 25.)
- J. de precario. (L. c. T. 26.)

B. certi generis res praestae, et quidem vel

- N. res diuini iuris, huicque pertinent *Interdicta*
 - A. ne quid in loco sacro fiat. (L. c. T. 6.)
 - B. de sepulchro aedificando. (L. 11. T. 8. ff.)
 - C. de mortui inferendo. (L. et T. c.) (§. 1072.)
- D. res humani iuris, et quidem

A. publicas, huicque pertinent *interdicta*, quae versantur circa

a. loca et itinera publica; et quidem vel

- aa. cuiuscumque generis; quorum referenda sunt, *Interdicta*
 - aa. de locis et itineribus publicis, (L. 43. T. 7. ff.)
 - bb. ne quid in loco publico et itinere fiat. (T. 8.)
 - cc. de via publica et itinere publico relicto. (L. c. T. 11.)
- bb. certi generis, quorum pertinent *interdicta*

aa. de loco publico fruendo, (L. 43. T. 9. ff.)

bb. de via publica, et si quid in ea factum esse dicatur. (T. 10. l. c.)

b. flumina publica, vnde *interdictum*

- aa. ut in flumine publico nauigare liceat, (T. 14.) quod est vel
- aa. prohibitorium, vel
- bb. restitutorium, ne quid in flumine publico fiat, quo aliter aqua fluat, quam priore aetate fluere solet. (T. 12. et 13.)
- bb. de ripa munitenda. (T. 15. ff.)

c. cloacas publicas, quorum pertinet vnicum *interdictum* de cloacis publicis. (§. 1075.)

d. castris, vnde

interdictum de aqua e castello decedenda. (§. 1076. et T. 20.)

B. non publicas.

Nota. 1) Remedia, quibus in causis *interdictorum* hodie vitimur, *summariae actiones* appellantur.

2) Cum *interdictis* olim vitatis conueniant *in iudata*, quibus hodie vitimur, quae diuiduntur in *in iudata*

- a) cum causula, et
- b) sine causula, sc. iustificatoria. (§. 1077.)

C. *rules*, quae sunt *possessoriae*, seu *remedia possessoria*; quae consideranda sunt secundum

a. Ius Romanum. Huic pertinent *interdicta*

- aa. *Ius possidendi* et *Ius ubi*, quae sunt generalia remedia retinendae possessionis. (§. 1079. L. 43. T. 17. ff.)
- bb. *Vnde vi seu de vi et vi armata*, quod est remedium recuperandae possessionis. (L. c. T. 16.)
- cc. *Ne vis fiat ei, qui in possessionem iniustus est*, quod partim remedium adiuuandae, partim retinendae, partim recuperandae poss. est, milionem in bona concernens. (L. c. T. 4.)

b. Ius Canonicum. Hic distinguendum inter remedia possessoria, quae sunt

- aa. *adiuiscendae* et *retinendae possessionis*, et quae sunt
- bb. *recuperandae possessionis*; nam ex *interdicto* vnde vi ortum est remedium Iur. Can. sub *Actionis spoli* nomine veniens. (§. 1082.)

c. Praxin hodiernam, secundum quam remedia possessoria diuiduntur in

- a. *ordinaria* et prout causa poss. vel quasi aut est ordinaria, aut summaria, seu summarissima.
- b. *summaria* (§. 1083.)

II. EXCEPTIONES. Quae hic sunt consideranda, redeunt ad exceptionum

1. Definitionem. Exceptio accipitur vel *late* vel *stricte*. *Late accepta*, illa est remedium iuris constantium iudiciale, per quod pars litigans se defendit per assertionem alterius partis litigantis intentioni contrariam; et in hoc sensu exceptio est vel

A. *stricte accepta*, si est prima assertio partis litigantis alterius intentioni contraria; quae dicitur *exceptio in sensu strictissimo*, si est assertio rei, intentioni actoris, propter quam actio mota, contraria.

B. *vel non*, tumque est vel a. *replica*, vel b. *duplica* etc. (§. 1085.)

2. Diuisiones. Exceptio est vel

A. *facti seu intentioni*, si res, dum actio mouetur, nunquam obligatus fuit; aut, licet olim obligatio adierit, ea tamen ipso iure iam dissoluta est; sique res per hanc exceptionem intentionem actoris elidit. Haec exceptio facti est vel

- a. *stricte sic dicta*, vel
- b. *non*, cuius species est *exceptio iuris finitae in causa propria et stricta*.

vel *iuris*, si res, dum actio mouetur, adhuc obligatus est, at haec obligatio per rem per exceptionem tollitur. (§. 1090.)

B. *nominatae*, vel *innominatae*, ad quas pertinent

- a. *exceptiones ex lege*;
- b. *except. in factum*, et
- c. *except. iuris*. (§. 1092.)

C. *causales*, vel

praetoriae. (§. 1093.)

D. *dilatatoriae*.

II. 2. C.

- II. 2. C.
- D. *dilatatoriae*, quae non eo tendunt, ut ipsam actionem in totum tollant, suntque vel
 vel *peremptoriae*, quae eo tendunt. [a. *proprie sic dictae*, cuius species sunt *fori declinatoriae*.
 b. vel *dilatatoriae anomalae*. (§. 1094.)
- E. Dantur adhuc exceptiones, quae dicuntur exceptiones
 a. *de iure tertii*, per quas reus ens opponens ex iure tertii se defendit.
 b. *praedudiciales*, per quas reus se defendit contra actionem motam, allegando causam, a cuius decisione
 praesentis causae decisio dependet. (§. 1098.)
3. Probationem, et quoad eam notandum, maximam esse differentiam inter exceptiones [in *continenti liquidas*, et
alioquin indagatis. (§. 1099.)
4. Praescriptionem, seu earum per solum non usum amissionem, et quoad eam distinguendum est inter exceptiones
 a. quae per modum actionis proponi possunt, quae *temporales* dicuntur in eo sensu, quod certo tempore extinguuntur.
 b. quae tales non sunt, quae *perpetuae* dicuntur in eo sensu, quod nulla temporis praescriptione excludantur. (§. 1100.)
5. Transiunt in heredes aliosve successores. (§. 1101.)

6. Exceptiones generalissimas
- A. Dilatorias anomalas, hucque pertinent exceptio
 a. *plus petitoris*, quae opponitur auctori plus vel *re*, vel *tempore*, vel *loco*, vel *causa* petenti.
 b. *moratoria*, seu *quintuaginta*; c. *competentiae*; d. *cessantis bonorum*; e. *divisoria*; f. *cessantis*;
 g. *cedendarum actionum*; (§. 1102.) h. *sub-et obreptionis*; (§. 1106.) et i. *spoli*. (§. 1107.)
- B. Peremptorias, et quidem exceptiones

- a. facti
- α. *strictae sic dictae*, quales sunt
1. *in genere*, exceptio non *competentis actionis*.
 2. *in specie*, exceptio
 a. *non de officio interesse*, seu *tua non interest*; β. *nullitatis*;
 c. *defectus in causa debendi*; d. *deficientis confessionis*; e. *simulationis*; et
 β. *non numerata pecuniae*, seu *anarcticae*; et quoad hanc exceptionem notanda eius
 a. *Definitio*. Est initiatio contracti vel soluti debiti, propriae confessioni, in priori casu
 a debitore, in posteriori a creditore, opposita.
 b. *Diuisio*. Ea enim opponitur vel
 aa. a debitore *creditori* per modum exceptionis *strictae sic dictae*; vel
 a *creditorum debitori* per modum replicationis.
 bb. *scriptae confessioni*, vel
 c. *municipatae confessioni*. (§. 1110.)
 d. Ad hanc exceptionem quoque pertinet *querela non numerata pecuniae*, si, qui numerationem pecuniae negat, hoc remedio vitur ad rependendam scriptam confessionem, quae penes alterum est. (§. 1113.)
- β. non *strictae sic dictae*, quales sunt
1. *Omnes exceptiones intentioni seu facti*, nimirum exceptio
 a. *rei iudicatae*, per quam reus se defendit prouocando ad rem iudicatam actioni obstantem, quae, si per modum actionis proponitur, dicitur *acti iudicati seu rei iudicatae* et competit victori iudicati persequendi causa. (§. 1114. lqq.)
 β. *iurisiurandi seu praescripti iurandi*, quae datur reo, qui contra praes. iuram. extrajudiciale conueniit.
 c. *Transactiois*, quae datur reo, qui contra tenorem actionis conueniit.

2. Exceptiones facti sequentes, veluti exceptiones
 a. per quas reus se defendit allegando modum quandam tollendi obligationem generalem, per quem obligatio per se dissoluta est circa lenitentiam iudicis absolutoriam, quales sunt *exceptio*
 a. *soluendi in sensu stricto seu strictissimo*;
 b. *competentiorum*;
 c. *actionis in solutum* etc.
 β. per quas reus se defendit allegando modum dissoluendi obligationem generalem, quo obligatio per consequentiam dissoluitur, alio modo, quam per restitutionem in integrum; quales sunt *exceptio*
 a. *renuntiationis*, seu *acti de non petendo*;
 b. *confusae rei interitus*;
 c. *novationis*;
 d. *delegationis* etc.
 c. his speciebus accedunt *exceptio*
 a. *litigiosi seu rei litigiosae*. (§. 1119.)
 b. *praescriptionis*. (§. 1120.)
- b. iuris, hucque pertinet *exceptio restitutionis in integrum*, i. e. *exceptio iuris*, per quam reus se defendit allegando iustam rest. in int. causam; estque vel *exceptio aoli specialis*, vel *exceptio generis*. (§. 1121. lqq.)

III. PROVOCATIONES IUDICIALES, earumque

1. *Definitionem*. Est vero *provocatio iudicialis* remedium iuris coactuum iudiciale, quo is, cuius interest, vitur in eum inem, ut alteri, sub praedudicio perpetui silentii seu poena praesclusi, inungatur, eum sua sum, si quod habet, nunc vel proferat, aut persequi, vel etiam iudicialiter probare adertionem extrajudicalem nobis praedudicantem. (§. 1125.)

2. *Diuisionem* in
 A. Prouocationes iudiciales in specie sic dictas; quarum praecipuae species sunt a. *Prouocatio ex l. diffamari* et
 B. Reliquas prouocationes iudiciales. (§. 1132. lqq.)
 (b.)

De Concurfu Creditorum;
 eiusque

- I. *Variis significatibus*. Venit enim sub eius nomine
 1. Is status, aut omnium, aut nonnullorum bonorum debitoris, quod plures *creditores* solutionem ex iis vrgeant, ad quam non sufficiunt.
 2. *ii* *creditores*, qui solutionem vrgeant a debitore, cuius bona ab eod. aliis superantur, in complexu sumi.
 3. *Tale iudicium*, quod est *discretio* causae, quae haec est, quod plures *creditores* debitoris obaerati solutionem vrgerent, cerent inter se, cui praec. alio ex bonis eius vel omnibus, vel certa eorum parte, satisfieri debeat.

II. *Diuisione* in *concursum creditorum*

- II. 1. Simplicem, qui est
- A. Vniuersalis. Quae quoad concursum creditorum simplicem et vniuersalem veniunt considerata, redeunt ad concursus
 - a. Effectus, quoad — — — { 2. debitorem et creditorem eius inter se;
 - b. Doctrinas sequentes de — — — { 3. concreditores inter se; et
 - 7. inter creditores ab vna, et tertium ab altera parte. (§. 1144.)
 - 2. Foro concursus creditorum. (§. 1146 sqq.)
 - 3. Beneficium cessionis honorum in concursu creditorum. (§. 1149 sqq.)
 - 7. Renouatio alienationis in fraudem creditorum factae; et hic notandae notiones
 - N. alienationis in fraudem creditorum factae. (§. 1153.)
 - 7. creditoris qui sibi vigilauit.
 - 7. gratificationis creditoris. (§. 1154.)
 - 7. actionis paulianae. (§. 1156.)
 - 8. Compensatione et retentione in concursu creditorum. (§. 1157 sqq.)
 - 2. Iure praelationis seu protoprietas creditorum. Hic distinguendum inter
 - N. eos, qui rei suae penes debitorem communem extante iure domini extra concursum vindicant, et
 - 2. proprie sic dictos creditores; qui duplicis generis sunt, vel creditores
 - A. debitoris obstrati; inter quos ius praelationis in concursu creditorum obtinet, et quoad illud creditores sunt vel creditores
 - a. absolute priuilegiati, vel
 - b. non; tumque vel
 - aa. hypothecarii, hique vel { aa. hypothecarii priuilegiati, vel
 - vel { bb. simpliciter.
 - bb. chirographarii, qui sunt vel { aa. priuilegiati, vel
 - vel { bb. simpliciter. (§. 1161.)
 - B. massae potius, quam debitoris obstrati; ad quorum credita potissimum pertinent summi concursus creditorum. (§. 1161.)
 - 3. Successione creditorum; quae contingit vel
 - N. immediate, si ipse soluens succedit in locum creditoris sua pecunia dimissi, hique est vel
 - A. concreditor, siue — — — { a. hypothecarius, tumque locum habet ius offerendi.
 - vel { siue
 - B. extraneus. (§. 1167.) { b. chirographarius.
 - 2. mediate, si succedens debitori certam pecuniae summam dat, vt istam creditori soluat, cui succedit. (§. 1168.)
 - 7. Praelusione in concursu creditorum, i. e. poena eorum creditorum, qui vel plane non, vel non iusto tempore, liquidant sua credita in foro concursus.
 - 3. Passio remissionis in concursu creditorum, quod est id pactum inter creditores et debitorem communem initum, quo definitur, quod, et qua parte debiti, contenti esse velint creditores. (§. 1171 sqq.)
- B. Particularis; ad cuius species referri debent
- a. concursus feudalis; (§. 1177.) et
 - b. si concursus simplex, qui concernit tantum ea debitoris bona, quae sunt extra territorium, in quo forum concursus vniuersalis est, vel esset, si is existeret.
2. Compositum, seu mixtum; qui est vel
- A. talis, in quo non nisi vnus defuncti creditoris
 - B. talis, in quo plurium diuersorum defunctorum creditoris } beneficio separationis vniuntur. (§. 1181 sqq.)

LIBER II.

IVRISPRVDENTIA POSITIVA GENERALIS SOCIALIS.

Iurisprudentia positua generalis socialis versatur circa societates, quae cum sint species vniuersitatum, de vniuersitatibus in genere praemitenda earum

- I. Definitio. Sub vniuersitatis nomine enim in scholis Ictorum comprehenduntur tam societates cuiuscunque generis, quam complexus rerum.
- II. Diuisio. Vniuersitas est vel vniuersitas
- 1. Rerum, vel
 - 2. Personarum, seu societas in sensu latissimo; haecque vel
 - A. stricte sic dicta, vel
 - B. non talis, seu societas stricte sic dicta, quae est vel societas
 - a. bonorum, haecque vel { a. simplex, seu communio bonorum; vel
 - vel { b. negotiatoria.
 - b. personarum. (§. 1186.)

SECTIO I.

DE VNIVERSITATIBVS PERSONARVM GENERATIM SPECTATIS.

Quae tractatio redit ad vniuersitatum personarum

- I. Species. Quoad eas vero a se inuicem distingui debent
- 1. hysa respublica germanica, seu Imperium Rom. Germ. quod tanquam respublica composita varias resp. minores, seu speciales germanicas huc se continet, quae sunt vel { territoria Imp. Rom. Germ. vel
 - ciuitates Imperii.
- In relatione ad rempublicam species vniuersitatum personarum pollicarum seu secularium sunt.
- A. Vniuersitates person. in sensu strictissimo, seu communitates, quae secundum suam politiam sunt vel
 - a. ordinatae, haecque vel — — — { a. proprio magistratu
 - b. inordinatae. (§. 1189.) { b. vel non proprio magistratu } infructuae.
 - B. Collegia et corpora politica, seu secularia, quae sunt vel
 - a. publica, vel
 - privata, haecque vel licita, vel
 - illicita.
 - b. separata collegia et corpora; vel
 - pars vniuersitatis alterius, haecque vel { deputationes, vel
 - collegia representatiua. (§. 1190.)
 - C. Familiae. Vox familiae hic in eo significato sumitur, quatenus ad virtus cognationis homines pertinet, in quo sensu a se inuicem distingui debent.

I. R. C.

a. Geni,

- I. C.
- a. *Gens*, seu *familia sensu lato*, i. e. stirps communis vniuersalis, cum omnibus ab eo per masculos descendentibus.
 - b. *Familia in sensu stricto*, i. e. stirps communis particularis, cum omnibus ab eo per masculos descendentibus.
 - c. *Domus*, seu *familia in sensu strictissimo*, i. e. pater familias cum iis, qui eius potestati, vel immediate, vel mediate subiecti sunt.
1. *Ecclesia christiana germanica*, et quoad eam
- A. *Romano-catholica*, quae praeter *Episcopatus* per *provincias* et *patriarchatus* inter se vnitos, sub se continet vel
 - a. *vniversitates ecclesiasticas in sensu strictissimo*, seu *parochias*; vel
 - b. *collegia et corpora ecclesiastica*, seu *congregationes ecclesiasticas*, quae sunt vel *congregationes*
 - a. *regularium*, quae *talium*; vel
 - b. *secularium*. (§. 1194.)
 - B. *Euangelica*.
- Nota. Huc etiam pertinet notio *piarum corporum*. Sunt species *piarum causarum*, et sub *pii corporis* nomine venit pia causa, quae est vniuersitas personarum, estque vel *secularis*, vel *ecclesiastica* vniuersitas.

II. Potestatem, Directorium, et Officia. Hic distinguendum inter

- 1. ea, quae ex Iure Nat. iam consent, haeque etiam valent, et
 - A. *vniversitates person. propriis magistratibus instructas*, haeque iterum distinguendum est inter
 - a. ea iura, quae sunt iura *vniversitatum* *originaia* et *contracta*.
 - b. *alia*, quae *proprie ius magistratus constituunt*. (§. 1195.)
 - B. *collegia publica*. Quoad ea etiam obinet principium Iur. Nat. (§. 1196.)
- C. *munera publica*, eorumque
 - a. Definitionem. Sunt praestationes membrorum vniuersitatis, praesertim proprie sic dictae, quae taliam, quae in vtilitatem eius a singulis membris exiguntur.
 - b. Diuisionem. Sunt vel *personalia*; vel *realia*, seu *patrimonialia*; vel *mixta*.
 - c. Notionem *sz. vacationis* et *sz. immunitatis a muneribus publicis*. (§. 1197.)

III. Membra. Hic distinguendum est inter

- A. ea, quae de membrorum societatum speciebus ex Iur. Nat. constant, haeque etiam valent, et
- B. ea, quae hic addenda de
 - a. *Officialibus vniversitatum*, quae sunt vel
 - sz. *administratores bonorum vniversitatum*, siue sint *substantia*, siue *reditus*, vel *ex aliorum bonis*.
 - sz. *alii officiales*.
 - b. *Syndici*. *Syndicus* vero est, qui ad causas, praecipue iudiciales, vniuersitatis person. nomine tractandas est constitutus; estque vel *temporarius*, vel *perpetuus*. (§. 1202.)
 - c. *Membri familiarum*. Quoad ea definiendum, quae sit differentia inter
 - a. *duos*;
 - sz. *agnatos in sensu stricto*;
 - sz. *gentiles*, et
 - sz. *seniores familiae*, seu, *domus*; indeque *senioratus* pro iure sumtus, seu *ius senii*. (§. 1203; 14.)
- C. Huc etiam pertinent modi, quibus
 - a. *membra alia sunt*. Membra non vulgaria vniuersitatis secundum leges posit. Germanorum talia sunt vel
 - sz. *ipso iure*, e. g. per *fundationem beneficii* in ecclesia; vel
 - sz. *interueniente actu*, quo *talis status conferitur*. Qui actus quoad officia dici potest *prouti*; seu *collatio*, sub seque continere potest
 - N. *designationem personae*, cui *officium conferendum*, quae fit vel per
 - A. *nominacionem vnus*; vel
 - B. *electionem ab vniversitate factam*.
 - D. *praesentacionem*, vel ad A. *alterius*, vel B. *propriam* } *designacionem*,
 - E. *collacionem stricto sic dictam*; et
 - F. *introducicionem*. (§. 1205.)
 - b. *membra vniversitatum talia esse desinunt*. Hic tantum de modis, quibus *officiales vniversitatum* tales esse desinunt. Quod fit vel
 - a. *in totum*, hocque vel per
 - N. *remotionem* seu *depositionem*, vel
 - D. *dimissionem*, quae fit vel
 - A. *praesens renunciacione* seu *resignacione officii*, vel *abdicatione ab officio in sensu lato*, haecque vel
 - a. *praesens abdicatione ab officio in sensu proprio*;
 - b. *praesens resignacione officii in sensu proprio*.
 - B. *ea non praesens*.
 - B. *in tantum* vel per
 - N. *suspensionem ab officio*, vel
 - D. *translationem*, vel *voluntariam*, vel *inuitam*. (§. 1206.)

SECTIO II.

DE PERSONIS, FACTIS ET REBUS IN APPLICATIONE AD VNIVERSITATES PERSONARVM.

Hic itaque considerandae sunt:

I. PERSONAE in applicatione ad vniuersitates personarum. Huc referri potest, vniuersitates personarum

1. *Vice personae singularis singis;* (§. 1208.)
2. Quaestio illa: *Quando abito pro actiōe vniuersitatis habenda?*
3. Differentia iuris Nat. et Legum polit. in Germania valentium quoad *vniuersitatum*
 - A. *Consensus;*
 - B. *Paras;*
 - C. *Concessio.* (§. 1210 sq.)
4. *Est iuris minorum vit.* (§. 1212.)
5. Earum sigilla species *sigillorum au-then-ticorum* esse. Sunt enim sigilla vel
 - A. *publica, seu authentica;* haecque vel
 - a. *marcati. a. seu secreti;* vel
 - b. *alia quacumque sigilla authentica.* (§. 1213.)
 - B. *privata.*

II. FACTA in applicatione ad vniuersitates personarum. Quorum pertinet quoad

1. factum ipsum et circumstantias facti, quaestio illa: *Ad deli et culpae capaces sint vniuersitates?* (§. 1215.)
2. causis iustitiae, quaestio: *Quando illae sub nomine causarum iustitiae vniuersitatum veniant?* Quae causae vniuersitatum sunt vel
 - A. *reflex.* (§. 1217.)
 - B. *iuramenti delationem.* (§. 1218.)
 - C. *documenta,* quorum etiam pertinent *schemata gentologica.* (§. 1222.) Quoad documenta generatim distinguendum inter complexum documentorum,
 - a. *quae sub archiui, repositariae seu registratae nomine veniunt,* haecque collectio est vel
 - a. *archiuum in specie et proprie sic dictum,* vel
 - b. *registratura, seu repositura in specie et proprie sic dicta.*
 - b. *quae appellari debent chartophylacia et scrinia privata, siveque vel*
 - a. *singularum privatorum scrinia privata;* vel
 - b. *vniuers. pers. quae collegia publica non sunt chartophylacia.* (§. 1219.)

Nota. Huc etiam pertinet quaestio: *Quid sint fides et ius archiui.* (§. cit.)

III. RES in applicatione ad vniuersitates personarum in sensu stricto. Quae res sunt vel

1. *Fiscus,* de quo notari merentur
 - A. *Definitio.* Dicitur vero complexus seu vniuersitas rerum, siue sint substantiae, siue redditus, quae ad reipublicam, saltem eatenus, pertinent, vt publico vlti reipublicae interuent.
 - B. *Part.* Quae sub *arariae publicae* nomine venit, et est receptaculum pecuniarum ad fiscum pertinentium, quae sumptibus ex fisco faciendis interuiunt.
 - C. *Differentia inter fiscum et bona principis patrimonialia,* quae sunt in principis quoad personam priuatum dominio.
 - D. *Præuilegia fisci,* quae fisco tanquam personae consideratae, competunt, siue tendant ad eum conseruandum, siue locupletandum.
 - E. *Ius fisci,* i. e. ius superioris reip. sibi vindicandi ea iura, quae ei in singulis personis, siue res ei subiectas, competunt.
 - F. *Officiales fisci,* quorum functiones concernunt vel fiscum pro vniuersitate rerum sumunt, vel fisci iurii exercitium.
 - G. *Quaestio illa: An ad fisci præuilegia referri etiam possit ad præuilegium, quod in causis fisci dabitur pro fisco contra priuatum pronuntiandum sit?* (§. 1225.)
2. *Res vniuersitatum,* quae *fiscus non sunt,* i. e. complexus rerum, siue sint substantiae siue redditus, quae ad vniuersitatem person. aliam, praeter temp. pertinent; quarum pars sunt: *Araria vniuersitatum.* (§. 1223.)
 - a. *bona originaria,* vel
 - *acquisita.*
 3. *substantiae,* vel
 - *reditus,* vel ex.
 - A. *proprios bonis,* vel
 - B. *aliorum bonis.*
 4. *in specie sic dictae,* vel
 - *patrimoniales,* quae sunt destinatae vel
 - A. *ad certum et determinatum vniuersitatis usum,* inter quem praecipue in notandis, secundum quem haec res vniuers. patrim. *salariis* officialium vniuers. interuiunt. Quoad *salarium* est distinguendum inter terminum
 - a. *a quo, vnde oritur sic dictus annus carentiae.*
 - b. *ad quem,* vnde
 - a. *annus desertionis,* et
 - b. *— gratiae.* (§. 1229.)
 - B. *vel non.* (§. 1227.)
 5. *bona gentilitia seu familiarum,* vel *stemmatica,* seu *genealogica,* i. e. quae ad conseruandum familiae splendorem in eius dominio vel quasi sunt; et abeunt in *alodia* et *feuda.*
 - *patrimonialia singularum ex familia.* (§. 1230.)

SECTIO III.

DE LEGIBVS ET ACTIBVS IVRIDICIS IN APPLICATIONE AD VNIVERSITATES PERSONARVM.

Quae de legibus et actibus iuridicis in applicatione ad vniuersitates personarum supra dictis addenda, concernunt STATVTA, vnde hic sunt consideranda

I. Statuta in se spectata, hincque eorum

1. Definitio. Statutum dicitur quaelibet lex, siue scripta, siue non scripta, quae non nisi in certis vniuersitatibus in re publica valent; in quo sensu et *paëta familiarum* etc. sub se comprehendit. (§. 1233.)

2. Divisio in statuta

- A. *proprie sic dicta*, quae sunt vel
- a. *conventionalia*, haecque vel
 - α. a superiore confirmata; vel
 - β. non talia.
 - b. *non conventionalia*, seu *strictissime sic dicta*. (§. 1234.)
- et *observantias vniuersitatum*. (§. 1239.)
- B. *familiarum*, quae sunt vel
- a. *paëta familiarum*; vel
 - b. *dispositio capitis familiae*; vel
 - c. *a superiore familiae praescriptae normae*. (§. 1235.)
- et *altarum vniuersitatum*.
- C. *realia*; et
- personalia; et
 - mixta. (§. 1236 sq.)
- D. *praeter* —
- inri communi vel peregrino, vel
 - domestico. } conformia. (§. 1238.)

II. Statutorum interpretatio et ad factum applicatio. Hic dicta de interpretatione legum et iuris ad factum applicatione in genere, quoque valent; nec dantur speciales regulae interpretandi quoad statuta.

SECTIO IV.

DE OBLIGATIONE, IVRE ET POSSESSIONE VEL QVASI, IN APPLICATIONE AD VNIVERSITATES PERSONARVM.

Haec tractatio itaque redit ad vniuersitatum personarum

I. OBLIGATIONEM

1. constituendam,

- A. *mediate per pactum*; hincque quaestio illa obuenit: *Quando dici possit, ipsam vniuersitatem per pactum se obligasse?* (§. 1244.)
- B. *immediate, ad non pure, per interveniens factum dolosum*; et quod hunc modum constituendi obligationem in applicatione ad vniuersitates triplex oritur quaestio, nimirum
- a. *An ipsa vniuersitas, per interveniens suum factum dolosum vel culposum obligata fieri possit, saltem ad indemnitatis praestationem?* (§. 1245.)
 - b. *An dolum vel culpam vnius vel plurium membrorum vniuersitatis, reliqua membra praesentia vniuersitatis, ex solo eo fundamento, quod tempore eo, quo factum dolosum vel culposum ab aliis commissum, membra vniuersitatis fuerint, praestare debeant?* (§. 1246.)
 - c. *An obligatio, interveniente facto doloso vel culposo, vel omnium, vel nonnullorum membrorum vniuersitatis contracta, transeat in successores?*

2. dissolvendam, per

- A. *compensationem*; et
- B. *restitutionem in integrum*. (§. 1248.)

II. IVS. Hic notanda est

1. Differentia, inter

- A. *iura vniuersitatis*, seu *iura collegialia*, quae sunt vel
 - a. *originaria*; vel
 - b. *contracta*, quorum etiam pertinent *vni. privilegia*.
- B. *iura singulorum ex vniuersitate*. (§. 1249.)

2. Ea quae concernunt iurium vniuersitatum

- A. *Acquisitionem*. (§. 1250.)
- B. *Amissionem* per
 - a. *mortem*. (§. 1251.)
 - b. *iurium concusum*. (1252.)
 - c. *alienationem*, bonorum
 - α. *reipublicae*;
 - β. *ecclesiae*;
 - γ. *familiae*;
 - δ. *ab aliis vniuers. person.* (§. 1253.)

III. POSSESSIONEM VEL QVASI. Hic de possessione vel quasi supra dicta etiam valent, et singularia in applicatione ad vniuersitates personarum non obveniunt, praeter distinctionem illam, inter possessionem vel quasi *singulorum ex vniuersitate*; et *ipsius vniuersitatis*. (§. 1254 sqq.)

SECTIO V.

DE REMEDIIS IURIS IN APPLICATIONE AD VNIVERSITATES.

Remedia iuris in applicatione ad vniuersitatem personarum, quoque sunt vel

I. Amicabilia, nimirum

1. *Transactio*;
2. *Compositum*; et
3. *Iuramentum delatum extraiudiciale*. (§. 1258.)

vel

II. Coactiua, haecque vel

1. *extraiudicialia*. Quoad ea vero hic praesertim sunt notandae *Retressaliae*, et quoad eas et generatim remedia iuris coactiua extraiudicialia distinguendum est inter vniuersitates, quae sunt

- A. *Reipublicae speciales in Germania*;
- B. *Ecclesia germanica* (romano-catholica, et
 euangelica.)
- C. *Aliae vniuersitates*. (§. 1259.)

vel

2. *iudicialia*. Hic tantum quoad doctrinam de *concursum creditorum* in applicatione ad vniuersitates personarum notandum, quod concursum creditorum distinguendum inter vniuersitates

- A. *creditorum*, et quoad eam, inter
 - a. *reipublicam creditorum*, et
 - b. *relíquas vniuersitates creditorum*. (§. 1261.)
- B. *debitricum*; hincque iterum inter
 - a. *vniuersitates obseruatas*; et quoad eas, si sunt reipublicae speciales Imp. R. G. et tales quarum conferuationem salus reipublicae requirit, concursus credit. dicitur *Anomalus concursus creditorum*. (§. 1262.)
 - b. *vniuersitates debitricas non obseruatas*; et quoad eas inter
 - a. *ecclesias*, et
 - b. *relíquas vniuersitates*. (§. 1261.)

Kc3694

20

Vol 18 = 3 R. 00

MC

SCH E M A T I C V S
C O N S P E C T V S,

S I S T E N S

C E L E B E R R I M I

D A N I E L I S N E T T E L B L A D T,

P O T E N T. B O R V S S. R E G I A C O N S. I N T I M I S,

A C A D E M I A E F R I D E R I C I A N A E D I R E C T O R I S E T O R D I N A R I I F A C U L T A T I S
I V R I D I C A E,

I N T R O D U C T I O N E M

I N

A M P O S I T I V A M G E R M A N O R V M C O M M V N E M.

L A E M A G D E B V R G I C A E

I N A L I B R A R I A O R P H A N O T R O P H E I

M D C C L X X V I I I

